

Bruxelles, 16. lipnja 2023.
(OR. en)

10719/23

**Međuinstitucijski predmet:
2022/0195(COD)**

**ENV 702
CLIMA 309
FORETS 70
AGRI 327
POLMAR 35
CODEC 1144**

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Vijeće
Br. dok. Kom.:	10607/22 + ADD 1
Predmet:	Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o obnovi prirode – opći pristup

I. UVOD

1. Komisija je 22. lipnja 2022. donijela Prijedlog uredbe o obnovi prirode¹, kojim se nastoji obnoviti europska staništa koja su u lošem stanju i vratiti prirodu u sve ekosustave, od šumskog i poljoprivrednog zemljišta do morskih, slatkovodnih i urbanih ekosustava. Na temelju tog prijedloga primjenjivat će se pravno obvezujući ciljevi za obnovu prirode u različitim ekosustavima, čime će se dopuniti postojeće zakonodavstvo.
2. Gospodarski i socijalni odbor donio je mišljenje o Prijedlogu 25. siječnja 2023. Odbor regija donio je mišljenje o Prijedlogu 9. veljače 2023.

¹ 10607/22 + ADD 1.

3. U Europskom parlamentu u tijeku su rasprave o Prijedlogu. Član Europskog parlamenta César Luena (S&D) imenovan je izvjestiteljem. Odbor ENVI razmotrio je nacrt izvješća izvjestitelja na svojem sastanku 12. siječnja 2023. Odbor ENVI održao je 15. lipnja 2023. djelomično glasovanje o nacrtu izvješća i podnesenim amandmanima te će nastaviti s glasovanjem na sjednici 26. i 27. lipnja 2023. Očekuje se da će se glasovanje na plenarnoj sjednici održati u srpnju.

II. RAD U VIJEĆU

4. Tijekom češkog i švedskog predsjedanja Radna skupina za okoliš (WPE) nastavila je intenzivno razmatrati Prijedlog o obnovi prirode. Predstavljeni su izmijenjeni kompromisni tekstovi predsjedništva u kojima se odražavaju rasprave održane na 20 sastanaka Radne skupine za okoliš i naknadne komentare delegacija.
5. Vijeće za okoliš na sastanku 22. prosinca 2022. održalo je raspravu o politikama o razini ambicije i zahtjevu za sprečavanje pogoršanja stanja. Vijeće za poljoprivredu i ribarstvo raspravljalo je o aspektima Prijedloga koji se odnose na poljoprivredu i šumarstvo na sastancima 21. studenoga 2022. i 20. ožujka 2023. pod točkom „Razno”², a Vijeće za promet, telekomunikacije i energetiku raspravljalo je o aspektima povezanim s energijom iz obnovljivih izvora na sastanku 28. ožujka 2023., također pod točkom „Razno”³.
6. Predsjedništvo je 26. travnja 2023. i 24. svibnja 2023. od Corepera zatražilo smjernice za daljnji rad.⁴ Rasprave u Coreperu tada su pokazale da kompromisni tekst predsjedništva općenito ide u pravom smjeru. Coreper je ujedno pružio političke smjernice o smjeru djelovanja u vezi s ključnim elementima Prijedloga. Predsjedništvo je 1. lipnja 2023. održalo bilateralne sastanke sa svim delegacijama kako bi se jasno utvrdile najveće bojazni država članica.

² 7401/23.

³ 7670/23.

⁴ 8416/23 i 9378/23.

7. Slijedom smjernica dobivenih od Corepera i na bilateralnim sastancima predsjedništvo je podnijelo revidirani kompromisni tekst za opći pristup kako bi ga Coreper razmotrio na sastanku 9. lipnja 2023. Izražena je opća potpora kompromisnom tekstu predsjedništva, no nekoliko država članica ipak je iznijelo određene bojazni u vezi s pojedinim pitanjima. Slijedom toga predsjedništvo je dodatno revidiralo svoj kompromisni tekst za opći pristup, prije svega tekst koji se odnosi na članak 1. (pojašnjenje predmeta Uredbe), stavak 7. u člancima 4. i 5. u vezi sa zahtjevom za sprečavanje pogoršanja stanja, članak 5.a u vezi s energijom iz obnovljivih izvora, članak 5.b u vezi s nacionalnom obranom i članak 6. u vezi s urbanim ekosustavima. Revidirani kompromisni tekst predsjedništva za opći pristup podnesen je Coreperu 16. lipnja 2023.
8. Podsjeća se na to da je Uredba o obnovi prirode složen prijedlog koji obuhvaća međusektorska pitanja koja će utjecati na druge politike EU-a. Predsjedništvo je saslušalo bojazni koje su iznijele delegacije i uložilo maksimalne napore kako bi uzelo u obzir posebne nacionalne okolnosti i povećalo fleksibilnost država članica u provedbi obveza utvrđenih u ovoj Uredbi te je u skladu s time prilagodilo razinu ambicije. Predsjedništvo je također nastojalo smanjiti nepotrebno administrativno opterećenje.

III. ZAKLJUČAK

9. U raspravama na sastanku Corepera 16. lipnja 2023. pokazalo se da se kompromisnim tekstom predsjedništva uspostavlja osjetljiva ravnoteža koju su delegacije općenito podržale iako neke delegacije imaju zadržku u vezi s pojedinim odredbama. Kompromisni tekst predsjedništva ostaje u obliku u kojem je predstavljen Coreperu 16. lipnja te se nalazi u Prilogu ovoj napomeni. Izmjene Prijedloga Komisije označene su **podebljanim i podcrtanim slovima**, a izbrisani tekst oznakom [...].
10. Vijeće se poziva da postigne dogovor o općem pristupu kako je naveden u Prilogu ovoj napomeni. Opći pristup predstavljat će mandat Vijeća za buduće pregovore s Europskim parlamentom u okviru redovnog zakonodavnog postupka.

Prijedlog

UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

o obnovi prirode

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,
uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 192. stavak 1.,
uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,
nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,
uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora¹,
uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija,
u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,
budući da:

- (1) Potrebno je utvrditi pravila na razini Unije za obnovu ekosustavâ kako bi se osigurao oporavak bioraznolike i otporne prirode na cijelom području Unije. Obnova ekosustavâ doprinosi i Unijinim ciljevima za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama.

¹ SL C , , str. .

- (2) Europskim zelenim planom² uspostavljen je ambiciozan plan za preobrazbu Unije u pravedno i prosperitetno društvo s modernim i konkurentnim gospodarstvom koje učinkovito iskorištava resurse te se njime nastoji zaštititi, očuvati i povećati prirodni kapital Unije i zaštititi zdravlje i dobrobit građana od rizika povezanih s okolišem i utjecaja okoliša na njih. Komisija je u okviru europskog zelenog plana donijela Strategiju EU-a za bioraznolikost do 2030.³
- (3) Unija i njezine države članice, kao stranke Konvencije o biološkoj raznolikosti, odobrene Odlukom Vijeća 93/626/EEZ⁴, posvećene su dugoročnoj strateškoj viziji koju je Konferencija stranaka donijela 2010. Odlukom X/2 pod nazivom „Strateški plan za bioraznolikost za razdoblje 2011. – 2020.”⁵ prema kojoj se do 2050. bioraznolikost treba vrednovati, čuvati, obnavljati i mudro upotrebljavati, uz istodobno održavanje usluga ekosustava i zdravog planeta te omogućavanje pogodnosti koje su od ključne važnosti za sve ljude.

2 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom Vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Europski zeleni plan”, 11.12.2019., (COM(2019) 640 final).

3 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. – Vraćanje prirode u naše živote”, 20.5.2020., (COM(2020) 380 final).

4 Odluka Vijeća 93/626/EEZ od 25. listopada 1993. o sklapanju Konvencije o biološkoj raznolikosti (SL L 309, 13.12.1993., str. 1).

5 <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268>.

- (4) [...] U okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti na konferenciji COP 15 održanoj u prosincu 2022.⁶ dogovoren je globalni okvir za bioraznolikost kojim se utvrđuju globalni ciljevi usmjereni na hitno djelovanje tijekom desetljeća do 2030. kako bi se osiguralo da su sva područja obuhvaćena participativnim i integriranim prostornim planiranjem koje uključuje bioraznolikost i/ili djelotvornim procesima upravljanja koji se odnose na promjenu korištenja zemljišta i mora; kako bi se gubitak područja od velike važnosti za bioraznolikost, uključujući ekosustave visoke razine ekološke cjelovitosti, do 2030. sveo gotovo na nulu, poštujući pritom prava autohtonih naroda i lokalnih zajednica kako su utvrđena u Deklaraciji Ujedinjenih naroda o pravima autohtonih naroda (UNDRIP); kako bi se osigurala djelotvorna obnova najmanje 30 % područja narušenih kopnenih ekosustava i ekosustava kopnenih voda te morskih i obalnih ekosustava do 2030. radi poboljšanja bioraznolikosti te funkcija i usluga ekosustava, ekološke cjelovitosti i povezivosti; kako bi se ponovno uspostavili, održali i poboljšali doprinosi prirode ljudima, uključujući funkcije i usluge ekosustava, kao što su regulacija zraka, vode i klime, zdravlje tla, oprašivanje i smanjenje rizika od bolesti, kao i zaštita od prirodnih opasnosti i katastrofa, s pomoću prirodnih rješenja i/ili pristupa utemeljenih na ekosustavu u korist svih ljudi i prirode. Globalni okvir za bioraznolikost omogućit će napredak prema postizanju ciljeva za 2050. usmjerenih na rezultate.
- (5) UN-ovi ciljevi održivog razvoja⁷, osobito ciljevi 14.2., 15.1., 15.2. i 15.3., odnose se na potrebu da se osigura očuvanje, obnova i održiva uporaba kopnenih ekosustava i kopnenih slatkovodnih ekosustava i njihovih usluga, posebice šuma, močvarnih područja, planina i sušnih područja.
- (6) Opća skupština Ujedinjenih naroda u svojoj je rezoluciji od 1. ožujka 2019.⁸ proglasila razdoblje 2021. – 2030. Desetljećem UN-a za obnovu ekosustava s ciljem podupiranja i jačanja nastojanja da se spriječi, zaustavi i preokrene propadanje ekosustava u cijelom svijetu i podigne razina osviještenosti o važnosti obnove ekosustava.

6 Globalni okvir za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala. Nacrt odluke koji je podnio predsjednik, CBD/COP/DEC/15/4, 19. prosinca 2022.

7 [Ciljevi Ujedinjenih naroda za održivi razvoj – 17 ciljeva za preobrazbu našeg svijeta](#)

8 Rezolucija 73/284 od 1. ožujka 2019. o Desetljeću Ujedinjenih naroda za obnovu ekosustava (2021. – 2030.).

- (7) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. nastoji se osigurati da će se do 2030. bioraznolikost u Europi usmjeriti prema oporavku, od čega će korist imati ljudi, naš planet, klima i gospodarstvo. Njome se utvrđuje ambiciozan plan EU-a za obnovu prirode s nizom ključnih obveza, uključujući obvezu da se iznese prijedlog pravno obvezujućih ciljeva EU-a za obnovu prirode kako bi se obnovili narušeni ekosustavi, posebno oni koji imaju najveći potencijal za hvatanje i skladištenje ugljika, te za sprečavanje i ublažavanje utjecaja prirodnih katastrofa.
- (8) U svojoj rezoluciji od 9. lipnja 2021.⁹ Europski parlament snažno je pozdravio posvećenost izradi zakonodavnog prijedloga s obvezujućim ciljevima obnove prirode te je osim toga smatrao da bi uz opći cilj obnove trebao uključivati ciljeve obnove usmjerene na ekosustave, staništa i vrste, čime bi se obuhvatile šume, travnjaci, močvarna područja, tresetišta, oprašivači, rijeke slobodnog toka, obalna područja i morski ekosustavi.
- (9) U svojim zaključcima od 23. listopada 2020.¹⁰ Vijeće je potvrdilo da će sprečavanje daljnjeg pogoršanja trenutačnog stanja bioraznolikosti i prirode biti ključno, ali ne i dostatno za vraćanje prirode u naš život. Vijeće je ponovno potvrdilo da je u vezi s obnovom prirode potrebna veća ambicioznost, kako se predlaže u novom Planu EU-a za obnovu prirode, koji uključuje mjere za zaštitu i obnovu bioraznolikosti i izvan zaštićenih područja. Vijeće je navelo i da očekuje prijedlog pravno obvezujućih ciljeva u području obnove prirode, za koji treba izraditi procjenu učinka.

9 Rezolucija Europskog parlamenta od 9. lipnja 2021. o Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030. – Vraćanje prirode u naše živote (2020/2273(INI)).

10 Zaključci Vijeća naslovljeni „Bioraznolikost – potreba za hitnim djelovanjem”, 12210/20.

(10) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. utvrđena je obveza da se zakonski zaštititi najmanje 30 % kopnenih područja, uključujući kopnene vode, i 30 % morskih područja u Uniji, od čega bi najmanje trećina trebala biti pod strogom zaštitom, uključujući sve preostale prašume i stare šume. U kriterijima i smjernicama namijenjenima državama članicama za proglašenje dodatnih zaštićenih područja¹¹ („kriteriji i smjernice”), koje je Komisija razvila u suradnji s državama članicama i dionicima, naglašava se da ako obnovljena područja ispunjavaju kriterije za zaštićena područja ili se očekuje da će ih ispunjavati nakon što obnova poluči svoj potpuni učinak, i ta bi obnovljena područja trebala doprinijeti ciljevima Unije za zaštićena područja. U kriterijima i smjernicama naglašava se i da zaštićena područja mogu pružiti važan doprinos ciljevima obnove iz Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. stvaranjem uvjeta u kojima će rad na obnovi biti uspješan. To posebno vrijedi za područja koja se mogu prirodno oporaviti zaustavljanjem ili ograničavanjem nekih pritisaka koje uzrokuju ljudske aktivnosti. Stavljanje takvih područja pod strogu zaštitu, među ostalim u morskom okolišu, u nekim će slučajevima biti dovoljno da dovede do oporavka prirodnih vrijednosti u njima. Nadalje, u kriterijima i smjernicama ističe se i da se očekuje da sve države članice doprinesu postizanju ciljeva Unije za zaštićena područja iz Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. razmjerno prirodnim vrijednostima u njima i njihovu potencijalu za obnovu prirode.

11 Radni dokument službi Komisije – Kriteriji i smjernice za proglašenje zaštićenih područja (SWD(2022) 23 final).

- (11) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. utvrđen je cilj da se do 2030. osigura da ne dođe do pogoršanja trendova ili stanja očuvanosti zaštićenih staništa i vrsta te da će najmanje 30 % vrsta i staništa koji trenutačno nisu u povoljnom stanju potpasti pod tu kategoriju ili pokazati snažan pozitivan trend da će potpasti pod tu kategoriju. U smjernicama¹² koje je Komisija izradila u suradnji s državama članicama i dionicima kako bi pomogla da se postignu ti ciljevi naglašava se da će za većinu tih staništa i vrsta vjerojatno biti potreban rad na održavanju i obnovi tako da se do 2030. zaustave njihovi trenutačni negativni trendovi ili održe trenutačni stabilni trendovi ili trendovi poboljšanja. ili tako da se spriječi pogoršanje stanja staništa i vrsta s povoljnim stanjem očuvanosti. U smjernicama se dodatno ističe da se taj rad na obnovi prije svega treba planirati, provoditi i koordinirati na nacionalnoj ili regionalnoj razini te da pri odabiru vrsta i staništa koje je potrebno poboljšati do 2030. i određivanju prioriteta za te vrste i staništa treba nastojati uspostaviti sinergiju s drugim ciljevima Unije i međunarodnim ciljevima, posebno onima u području okolišne i klimatske politike.
- (12) U izvješću Komisije o stanju prirode iz 2020.¹³ navedeno je da Unija još nije uspjela spriječiti pogoršanje stanja zaštićenih stanišnih tipova i vrsta koje su predmet očuvanja u Uniji. To pogoršanje uglavnom je posljedica odustajanja od ekstenzivne poljoprivrede, intenziviranja praksi gospodarenja, izmjene hidroloških režima, urbanizacije i onečišćenja te neodrživih šumarskih aktivnosti i iskorištavanja vrsta. Osim toga, invazivne strane vrste i klimatske promjene predstavljaju glavnu i sve veću prijetnju zavičajnoj flori i fauni u Uniji.
- (13) Primjereno je utvrditi sveobuhvatni cilj za obnovu ekosustava kako bi se potaknula gospodarska i društvena preobrazba, otvaranje kvalitetnih radnih mjesta i održivi rast. Ako su u dobrom stanju, bioraznoliki ekosustavi kao što su močvarna područja, slatke vode, šume te poljoprivredni, morski, obalni i urbani ekosustavi te ekosustavi koji su slabo obrasli vegetacijom pružaju niz ključnih usluga ekosustava, a koristi obnove narušenih ekosustava dok se ne postigne dobro stanje na svim kopnenim i morskim područjima uvelike nadmašuju troškove obnove. Te usluge doprinose brojnim društveno-gospodarskim koristima, ovisno o gospodarskim, društvenim, kulturnim, regionalnim i lokalnim značajkama.

12 Dostupno na [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu) [dopuniti upućivanje].

13 Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru naslovljeno „Stanje prirode u Europskoj uniji – Izvješće o stanju i trendovima za 2013. – 2018. za vrste i staništa zaštićene direktivama o pticama i staništima” (COM(2020) 635 final).

- (14) Statistička komisija Ujedinjenih naroda na svojoj 52. sjednici u ožujku 2021. uvela je računovodstvo ekosustava kao dio sustava ekonomskog računovodstva okoliša (SEEA EA)¹⁴. SEEA EA integrirani je i sveobuhvatni statistički okvir za organiziranje podataka o staništima i krajobrazima, mjerenje opsega, stanja i usluga ekosustava, praćenje promjena u kapitalu ekosustava i povezivanje tih informacija s gospodarskim i drugim ljudskim djelatnostima.
- (15) Osiguravanje bioraznolikih ekosustava i borba protiv klimatskih promjena neodvojivo su povezani. Priroda i prirodna rješenja, uključujući prirodne zalihe i ponore ugljika, ključni su za borbu protiv klimatske krize. Istodobno je klimatska kriza već uzrok promjena u kopnenim i morskim ekosustavima te se Unija mora pripremiti za povećani intenzitet, učestalost i raširenost njezinih učinaka. U Posebnom izvješću Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC)¹⁵ o učincima globalnog zagrijavanja od 1,5 °C istaknuto je da neki učinci mogu biti dugotrajni ili nepovratni. U Šestom izvješću o procjeni IPCC-a¹⁶ navodi se da će obnova ekosustava biti ključna za pomoć u borbi protiv klimatskih promjena i smanjenje rizika povezanih sa sigurnošću opskrbe hranom. Međuvladina znanstveno-politička platforma o bioraznolikosti i uslugama ekosustava (IPBES) u svojem je izvješću o globalnoj procjeni bioraznolikosti i usluga ekosustava¹⁷ iz 2019. navela da smatra da su klimatske promjene ključni uzrok promjena u prirodi te da očekuje da će se njihov učinak povećati u narednim desetljećima i u nekim slučajevima nadmašiti učinak drugih uzroka promjena ekosustava, kao što su promjene u korištenju zemljišta i mora.

14 https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/documents/EA/seea_ea_white_cover_final.pdf.

15 Međuvladin panel o klimatskim promjenama (IPCC): Posebno izvješće o učincima globalnog zagrijavanja od 1,5 °C i povezanih globalnih kretanja emisija stakleničkih plinova u kontekstu jačanja globalnog odgovora na prijetnju klimatskih promjena, održivog razvoja i rada na iskorjenjivanju siromaštva [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P. R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J. B. R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M. I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor i T. Waterfield (ur.)] <https://www.ipcc.ch/sr15/>

16 [Klimatske promjene 2022.: Posljedice, prilagodba i ugroženost | Klimatske promjene 2022.: Posljedice, prilagodba i ugroženost \(ipcc.ch\)](#).

17 IPBES (2019.): *Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services* (Izvješće o globalnoj procjeni bioraznolikosti i usluga ekosustava Međuvladine znanstveno-političke platforme o bioraznolikosti i uslugama ekosustava). E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz i H. T. Ngo (urednici). Tajništvo IPBES-a, Bonn, Njemačka. 1148 stranica. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3831673>.

- (16) Uredbom (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁸ utvrđuje se obvezujući cilj klimatske neutralnosti u Uniji do 2050. i ostvarenja negativnih emisija nakon toga, kao i davanje prednosti brzim i predvidljivim smanjenjima emisija te istodobno poboljšanje uklanjanja prirodnim ponorima. Obnova ekosustava može znatno doprinijeti ne samo borbi protiv klimatskih promjena, nego i održavanju prirodnih ponora, upravljanju njima i njihovu poboljšanju te povećanju bioraznolikosti. Uredbom (EU) 2021/1119 od relevantnih institucija Unije i država članica zahtijeva se i da osiguravaju neprekinuti napredak u poboljšavanju kapaciteta za prilagodbu, jačanju otpornosti i smanjenju osjetljivosti na klimatske promjene. Zahtijeva se i da države članice uključe pitanja prilagodbe u sva područja politike i da promiču prirodna rješenja¹⁹ i prilagodbu utemeljenu na ekosustavu.
- (17) U Komunikaciji Komisije o prilagodbi klimatskim promjenama iz 2021.²⁰ naglašava se potreba za promicanjem prirodnih rješenja i prepoznaje se da se troškovno učinkovita prilagodba klimatskim promjenama može postići zaštitom i obnovom močvarnih područja i tresetišta te obalnih i morskih ekosustava, razvojem gradskih zelenih površina i postavljanjem zelenih krovova i zidova te održivim gospodarenjem šumama i poljoprivrednim zemljištem te njihovim promicanjem. Veći broj bioraznolikih ekosustava vodi do veće otpornosti na klimatske promjene i omogućuje djelotvornije oblike smanjivanja i sprečavanja katastrofa.

18 Uredba (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 („Europski zakon o klimi”) (SL L 243, 9.7.2021., str. 1).

19 Prirodna rješenja ona su rješenja koja su nadahnuta i poduprta prirodom, troškovno učinkovita i istodobno korisna za okoliš, društvo i gospodarstvo te doprinose otpornosti. Takva rješenja lokalno prilagođenim i sustavnim intervencijama koje učinkovito iskorištavaju resurse u gradove, krajobraze i morske krajobraze donose više prirode i prirodnih obilježja i procesa koji su i raznolikiji. Stoga prirodna rješenja moraju biti korisna za bioraznolikost i podupirati brojne usluge ekosustava.

20 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Stvaranje Europe otporne na klimatske promjene – nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama” (COM(2021) 82 final).

- (18) U tijeku je revizija klimatske politike Unije kako bi slijedila putanju predloženu u Uredbi (EU) 2021/1119 za smanjenje neto emisija do 2030. za najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990. Prijedlogom uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni uredaba (EU) 2018/841 i (EU) 2018/1999²¹ osobito se nastoji ojačati doprinos zemljišnog sektora općoj klimatskoj ambiciji za 2030. te se ciljevi u pogledu obračuna emisija i uklanjanja iz sektora korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva („LULUCF”) usklađuju s povezanim inicijativama politika u području bioraznolikosti. Tim se prijedlogom naglašava potreba za zaštitom i poboljšanjem uklanjanja ugljika na temelju prirodnih postupaka, poboljšanjem otpornosti ekosustavâ na klimatske promjene, obnavljanjem narušenog zemljišta i ekosustavâ te ponovnim natapanjem tresetišta. Osim toga, nastoji se poboljšati praćenje emisija i uklanjanja stakleničkih plinova na zemljištu koje podliježe zaštiti i obnovi te izvješćivanje o tome. U tom je kontekstu važno da ekosustavi u svim kategorijama zemljišta, uključujući šume, travnjake, zemljišta pod usjevima i močvarna zemljišta, budu u dobrom stanju radi djelotvornog hvatanja i skladištenja ugljika.
- (19) Geopolitički događaji dodatno su naglasili potrebu za očuvanjem otpornosti prehrambenih sustava²². Dokazano je da obnova agroekoloških sustava dugoročno pozitivno utječe na produktivnost hrane, a obnova prirode osigurava dugoročnu održivost i otpornost EU-a.
- (20) U završnom izvješću s Konferencije o budućnosti Europe građani pozivaju Uniju da zaštiti i obnovi bioraznolikost, krajolik i oceane, ukloni onečišćenje te potakne znanje, informiranje, obrazovanje i dijalog o okolišu, klimatskim promjenama, uporabi energije i održivosti²³.

21 Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2018/841 u pogledu područja primjene, pojednostavnjenja pravila o usklađenosti, utvrđivanja ciljeva država članica za 2030. i obvezivanja na zajedničko postizanje klimatske neutralnosti do 2035. u sektoru korištenja zemljišta, šumarstva i poljoprivrede i Uredbe (EU) 2018/1999 u pogledu poboljšanja praćenja, izvješćivanja, praćenja napretka i preispitivanja (COM(2021) 554 final).

22 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Očuvanje sigurnosti opskrbe hranom i jačanje otpornosti prehrambenih sustava” (COM(2022) 133 final).

23 *Konferencija o budućnosti Europe – Izvješće o konačnom ishodu*, svibanj 2022., prijedlog 2. (1, 4, 5), str. 44 i prijedlog 6. (6), str. 48.

- (21) Obnova ekosustavâ, zajedno s naporima uloženima u smanjenje trgovine divljom faunom i florom i njezine potrošnje, pomoći će i u sprečavanju te izgradnji otpornosti na moguće buduće zarazne bolesti sa zoonotskim potencijalom, čime će se smanjiti rizik od izbijanja bolesti i pandemija te doprinijeti potpori EU-a i globalnim nastojanjima u primjeni pristupa „Jedno zdravlje”, kojim se prepoznaje suštinska povezanost zdravlja ljudi, zdravlja životinja i zdrave, otporne prirode.
- (22) Tla su sastavni dio kopnenih ekosustava. U komunikaciji Komisije iz 2021. naslovljenoj „Strategija EU-a za tlo do 2030.”²⁴ ističe se potreba za obnovom degradiranog tla i povećanjem bioraznolikosti tla. **Globalni mehanizam i tajništvo Konvencije Ujedinjenih naroda o suzbijanju dezertifikacije (UNCCD) uspostavili su Program za utvrđivanje cilja neutralnosti degradacije zemljišta kako bi se zemljama pomoglo da postignu neutralnost degradacije zemljišta do 2030.**
- (23) Direktivom Vijeća 92/43/EEZ²⁵ i Direktivom 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća²⁶ nastoji se postići dugoročna zaštita, očuvanje i opstanak najvrjednijih i najugroženijih vrsta i staništa u Europi, kao i ekosustava čiji su oni dio. Mreža Natura 2000, koja je uspostavljena 1992. i najveća je koordinirana mreža zaštićenih područja na svijetu, ključan je instrument za provedbu ciljeva tih dviju direktiva. **Ova bi se Uredba, kao te dvije direktive, trebala primjenjivati na europsko državno područje država članica na koje se primjenjuju Ugovori te se time ujedno uskladiti s Direktivom 2008/56/EZ.**

24 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Strategija EU-a za tlo do 2030. – Ostvarivanje koristi od zdravog tla za ljude, hranu, prirodu i klimu” (COM(2021) 699 final).

25 Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7).

26 Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica (SL L 20, 26.1.2010., str. 7).

- (24) Već postoje okvir i smjernice²⁷ za utvrđivanje dobrog stanja stanišnih tipova zaštićenih na temelju Direktive 92/43/EEZ i za utvrđivanje dostatne kvalitete i količine staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene te direktive. Na temelju tog okvira i smjernica mogu se odrediti ciljevi obnove za te stanišne tipove i staništa vrsta. Međutim, takva obnova neće biti dovoljna za zaustavljanje procesa gubitka bioraznolikosti i oporavak svih ekosustava. Stoga bi trebalo utvrditi dodatne obveze na temelju posebnih pokazatelja kako bi se povećala bioraznolikost na razini širih ekosustava.
- (25) Nadovezujući se na direktive 92/43/EEZ i 2009/147/EZ i kako bi poduprle postizanje ciljeva utvrđenih u tim direktivama, države članice trebale bi uspostaviti mjere obnove kako bi osigurale oporavak zaštićenih staništa i vrsta, uključujući divlje ptice, na svim područjima u Uniji, pa i na područjima izvan mreže Natura 2000.
- (26) Direktivom 92/43/EEZ nastoje se u povoljno stanje očuvanosti vratiti i u tom stanju održavati prirodna staništa i vrste divlje faune i flore koji su od interesa za Uniju. Međutim, njome se ne utvrđuje rok za postizanje tog cilja. Slično tomu, Direktivom 2009/147/EZ ne utvrđuje se rok za obnovu populacija ptica u Uniji.
- (27) Stoga bi trebalo utvrditi rokove za uspostavljanje mjera obnove na područjima mreže Natura 2000 i izvan njih radi postupnog poboljšanja stanja zaštićenih stanišnih tipova u cijeloj Uniji te radi njihove ponovne uspostave dok se ne postigne povoljno referentno područje koje je potrebno za postizanje povoljnog stanja očuvanosti tih stanišnih tipova u Uniji. Kako bi se državama članicama omogućila potrebna fleksibilnost pri provedbi opsežnog rada na obnovi, primjereno je izdvojiti stanišne tipove u skupine prema ekosustavu kojem pripadaju i utvrditi za te skupine stanišnih tipova vremenski ograničene i kvantificirane ciljeve za pojedina područja. To će omogućiti državama članicama da odaberu koja će staništa unutar skupine najprije obnoviti.

27 Glavna uprava za okoliš, 2017., *Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018* (Izveštavanje u skladu s člankom 17. Direktive o staništima: napomene s objašnjenjima i smjernice za razdoblje 2013. – 2018.) i Glavna uprava za okoliš, 2013., *Interpretation manual of European Union habitats Eur 28* (Priručnik za tumačenje staništa Europske unije. Eur 28).

- (28) Slične zahtjeve trebalo bi utvrditi za staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 92/43/EEZ i staništa divljih ptica koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 2009/147/EZ, pri čemu posebnu pozornost treba obratiti na povezanost koja je potrebna između tih dvaju staništa kako bi populacije vrsta mogle napredovati.
- (29) Nužno je da su mjere obnove za stanišne tipove odgovarajuće i prikladne za što brže postizanje dobrog stanja i povoljnih referentnih područja kako bi se ostvarilo njihovo povoljno stanje očuvanosti. Važno je da su mjere obnove one koje su potrebne za postizanje vremenski ograničenih i kvantificiranih ciljeva za pojedina područja. Nužno je i da su mjere obnove za staništa vrsta odgovarajuće i prikladne za što brže postizanje njihove dostatne kvalitete i količine kako bi se ostvarilo povoljno stanje očuvanosti vrsta.

(29a) Mjere obnove na temelju ove Uredbe radi obnove ili održavanja određenih stanišnih tipova navedenih u Prilogu I., kao što su travnjaci, vrištine ili močvarni stanišni tipovi, u određenim slučajevima mogu zahtijevati uklanjanje šuma kako bi se ponovno uspostavilo upravljanje utemeljeno na očuvanju, što može uključivati aktivnosti kao što su košnja ili ispaša. Obnova prirode i zaustavljanje deforestacije važni su okolišni ciljevi koji se međusobno osnažuju. Komisija će izraditi smjernice, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 36. Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća (EU) br. [XXXX/2023] o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 995/2010, kako bi se pojasnilo tumačenje definicije „upotrebe u poljoprivredne svrhe” iz članka 2. te uredbe, posebno u pogledu prenamjene šuma u zemljište čija svrha nije poljoprivredna.

- (30) Važno je osigurati da mjere obnove uspostavljene na temelju ove Uredbe dovedu do konkretnog i mjerljivog poboljšanja stanja ekosustavâ na razini pojedinačnih područja koja podliježu obnovi, kao i na nacionalnoj razini i razini Unije.

- (31) Kako bi mjere obnove bile učinkovite i kako bi se njihovi rezultati mogli mjeriti tijekom vremena, ključno je da područja koja podliježu takvim mjerama obnove usmjerenima na poboljšanje stanja staništa koja su obuhvaćena područjem primjene Priloga I. Direktivi 92/43/EEZ, ponovnu uspostavu tih staništa i poboljšanje njihove povezanosti pokazuju stalno poboljšanje dok se ne postigne dobro stanje.
- (32) Ključno je i da područja koja podliježu mjerama obnove usmjerenima na poboljšanje kvalitete i količine staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 92/43/EEZ i staništa divljih ptica koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 2009/147/EZ pokazuju stalno poboljšanje kako bi se doprinijelo postizanju dostatne količine i kvalitete staništa tih vrsta.
- (33) Važno je osigurati postupno povećanje područja u dobrom stanju koja su pokrivena stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene Direktive 92/43/EEZ na cijelom području država članica i Unije dok se ne postigne povoljno referentno područje za svaki stanišni tip i dok najmanje 90 % tog područja na razini država članica ne bude u dobrom stanju kako bi se omogućilo ostvarivanje povoljnog stanja očuvanosti tih stanišnih tipova u Uniji.
- (34) Važno je osigurati postupno povećanje kvalitete i količine staništa vrsta koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 92/43/EEZ i staništa divljih ptica koja su obuhvaćena područjem primjene Direktive 2009/147/EZ na cijelom području država članica i Unije dok se ne povećaju dovoljno da osiguravaju dugoročni opstanak tih vrsta.

(35) Važno je da se stanje [...] područja koja su pokrivena stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene ove Uredbe **na koja se primjenjuju mjere obnove stalno poboljšava dok se ne postigne dobro stanje te da se nakon toga znatno** ne pogorša **kako se ne bi ugrozilo dugoročno održavanje ili postizanje dobrog stanja.** Važno je i da države članice **nastoje ulagati napore u sprečavanje znatnog pogoršanja područja koja su pokrivena takvim stanišnim tipovima koja su već u dobrom stanju ili nisu u dobrom stanju i još ne podliježu mjerama obnove.** Takve su mjere važne **kako bi se izbjeglo povećanje** [...] potreba za obnovom u budućnosti **i trebale bi biti usmjerene na područja stanišnih tipova, kako su ih utvrdile države članice u svojim nacionalnim planovima obnove, koje treba obnoviti kako bi se postigli ciljevi obnove.** Primjereno je razmotriti mogućnost više sile, **kao što su prirodne katastrofe,** koja može dovesti do pogoršanja stanja na područjima pokrivenima tim stanišnim tipovima, kao i neizbježnih preobrazbi staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama. **Izvan područja mreže Natura 2000 primjereno je razmotriti i** rezultat plana ili projekta od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja. [...]. **Za područja koja podliježu obnovi to bi trebalo** utvrditi u svakom pojedinom slučaju[...]. **Za područja mreže Natura 2000,** planovi i projekti odobreni **su** u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ. **Ako se područje preoblikuje iz jednog stanišnog tipa u drugi koji je obuhvaćen područjem primjene ove Uredbe kao željeni rezultat mjere obnove, ne bi trebalo smatrati da se stanje tog područja pogoršava.**

(35a) Za potrebe odstupanja od obveza stalnog poboljšanja stanja i sprečavanja pogoršanja stanja izvan područja mreže Natura 2000 predviđenih u ovoj Uredbi, države članice trebale bi pretpostavljati da su postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, njihovo priključenje na mrežu, sama ta mreža i sredstva za skladištenje od prevladavajućeg javnog interesa. Države članice mogu odlučiti ograničiti primjenu te pretpostavke u opravdanim i posebnim okolnostima, kao što su razlozi povezani s nacionalnom obranom. Osim toga, države članice mogu izuzeti te projekte od obveze dokazivanja da za potrebe primjene tih odstupanja nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja, pod uvjetom da su ti projekti podvrgnuti strateškoj procjeni utjecaja na okoliš. Smatranjem tih postrojenja postrojenjima od prevladavajućeg javnog interesa i, prema potrebi, ograničavanjem zahtjeva za procjenu manje štetnih alternativnih rješenja omogućilo bi se da takvi projekti imaju koristi od pojednostavnjene procjene u pogledu odstupanja od procjene prevladavajućeg javnog interesa na temelju ove Uredbe.

(35b) Aktivnostima čija je isključiva svrha obrana ili nacionalna sigurnost trebalo bi dati najveći prioritet. Stoga države članice pri uspostavi mjera obnove mogu izuzeti područja koja se koriste za aktivnosti čija je isključiva svrha nacionalna obrana ako se smatra da su te mjere neuskладive s daljnjim korištenjem navedenih područja u vojne svrhe. Osim za potrebe primjene odredaba o odstupanjima od obveza stalnog poboljšanja stanja i sprečavanja pogoršanja stanja izvan područja mreže Natura 2000 predviđenih u ovoj Uredbi, državama članicama trebalo dopustiti da pretpostavljaju da su planovi i projekti koji se odnose na takve aktivnosti od prevladavajućeg javnog interesa. Države članice ujedno mogu izuzeti te projekte od obveze dokazivanja da nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja, ali bi trebale uvesti mjere, koliko je to razumno i izvedivo, kojima se nastoji ublažiti utjecaj na stanišne tipove na područjima na kojima primijene to izuzeće.

(36) Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. naglašava se potreba za strožim mjerama kako bi se obnovili narušeni morski ekosustavi, uključujući ekosustave bogate ugljikom te važna mrijestilišta i uzgajališta. Strategijom se najavljuje i da će Komisija predložiti novi akcijski plan za očuvanje ribolovnih resursa i zaštitu morskih ekosustava.

(37) Morski stanišni tipovi navedeni u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ široko su definirani i uključuju mnogo ekološki različitih podtipova s različitim potencijalom obnove, što državama članicama otežava uspostavu odgovarajućih mjera obnove na razini tih stanišnih tipova. Stoga bi morske stanišne tipove trebalo dodatno odrediti primjenom relevantnih razina klasifikacije morskih staništa prema europskom informacijskom sustavu o prirodi (EUNIS). Države članice trebale bi uspostaviti povoljna referentna područja za postizanje povoljnog stanja očuvanosti svakog od tih stanišnih tipova ako ta referentna područja već nisu obuhvaćena nekim drugim propisom Unije. **Skupina stanišnih tipova morskih mekih sedimenata, koja odgovara nekima od širokih bentoskih stanišnih tipova navedenih u Direktivi 2008/56/EZ, široko je zastupljena u morskim vodama nekoliko država članica. Stoga bi državama članicama trebalo dopustiti da mjere obnove, koje se postupno uspostavljaju, ograniče na manji dio površine tih stanišnih tipova koji nisu u dobrom stanju, pod uvjetom da to ne sprečava postizanje ili održavanje dobrog stanja okoliša, kako je utvrđeno na temelju članka 9. stavka 1. Direktive 2008/56/EZ, osobito uzimajući u obzir granične vrijednosti za deskriptore 1. i 6., utvrđene u skladu s člankom 9. stavkom 3. te direktive, opseg gubitka tih stanišnih tipova, negativne učinke na stanje tih stanišnih tipova i najveći dopušteni opseg tih štetnih utjecaja.**

- (38) Ako je za zaštitu obalnih i morskih staništa potrebno regulirati aktivnosti ribarstva i akvakulture, primjenjuje se zajednička ribarstvena politika. Uredbom (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća²⁸ osobito se predviđa da se u okviru zajedničke ribarstvene politike treba provoditi pristup upravljanja ribarstvom utemeljen na ekosustavu kako bi se osiguralo da negativni učinci ribolovnih aktivnosti na morski ekosustav budu što manji. Tom se uredbom predviđa i da u okviru te politike treba nastojati da se aktivnostima akvakulture i ribarstva izbjegava degradacija morskog okoliša.
- (39) Kako bi se postigao cilj neprekidnog, dugoročnog i održivog oporavka bioraznolike i otporne prirode, države članice trebale bi u potpunosti iskoristiti mogućnosti pružene u okviru zajedničke ribarstvene politike. U okviru isključive nadležnosti Unije kad je riječ o očuvanju morskih bioloških resursa države članice mogu poduzeti nediskriminirajuće mjere za upravljanje ribljim stokovima i njihovo očuvanje te održavanje ili poboljšanje stanja očuvanosti morskih ekosustava unutar 12 nautičkih milja. Osim toga, države članice koje imaju izravan upravljački interes mogu se dogovoriti da podnesu zajedničke preporuke za mjere očuvanja potrebne za ispunjavanje obveza koje proizlaze iz prava Unije u području okoliša. Te će se mjere ocijeniti i donijeti u skladu s pravilima i postupcima predviđenima zajedničkom ribarstvenom politikom.
- (40) Direktivom 2008/56/EZ zahtijeva se od država članica da surađuju bilateralno i u okviru regionalnih i podregionalnih mehanizama suradnje, uključujući regionalne konvencije o moru²⁹, te, kad je riječ o mjerama u području ribarstva, preko regionalnih skupina osnovanih u okviru zajedničke ribarstvene politike.

28 Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ (SL L 354, 28.12.2013., str. 22).

29 Konvencija o zaštiti morskog okoliša sjeveroistočnog Atlantika iz 1992. – Konvencija OSPAR (OSPAR), Konvencija o zaštiti morskog okoliša Baltičkog mora iz 1992. – Helsinška konvencija (HELCOM), Konvencija o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja iz 1995. – Barcelonska konvencija (UNEP-MAP) i Konvencija o zaštiti Crnog mora iz 1992. – Bukureštanska konvencija.

- (41) Važno je da se uspostave i mjere obnove za staništa određenih morskih vrsta, kao što su morski psi i raže, koja su **primjerice** obuhvaćena područjem primjene Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja **ili popisa ugroženih i pogođenih vrsta europskih regionalnih konvencija o moru**, ali su izvan područja primjene Direktive 92/43/EEZ, jer ona imaju važnu funkciju u ekosustavu.
- (42) Kao pomoć u obnovi i sprečavanju pogoršanja stanja kopnenih, slatkovodnih, obalnih i morskih staništa države članice imaju mogućnost odrediti dodatna područja kao „zaštićena područja” ili „strogo zaštićena područja”, provesti druge djelotvorne mjere očuvanja za pojedina područja i promicati mjere očuvanja privatnog zemljišta.
- (43) Urbani ekosustavi čine otprilike 22 % kopnene površine u Uniji i na tom području živi većina građana Unije. Gradske zelene površine uključuju, **među ostalim**, gradske šume, parkove i vrtove, urbane farme, drvorede uz ceste, gradske livade i gradske živice. **Kao i drugi ekosustavi obuhvaćeni ovom Uredbom, urbani ekosustavi** [...] važna su staništa za bioraznolikost, posebno biljaka, ptica i kukaca, uključujući oprašivače. Izvor su **mnogih drugih** važnih usluga ekosustava, uključujući smanjenje rizika od prirodnih katastrofa (npr. poplave, učinci toplinskog otoka) i njihovu kontrolu, hlađenje, rekreaciju, pročišćavanje vode i zraka te ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama. **Povećanje gradske zelene površine važan je parametar za povećanje sposobnosti urbanih ekosustava da pružaju te važne usluge. Povećanjem zelenog pokrova na određenom gradskom području usporava se otjecanje vode (te smanjuje rizik od onečišćenja rijeka zbog prelijevanja oborinskih voda) i pomaže u smanjenju ljetnih temperatura, izgradnji otpornosti na klimatske promjene i stvaranju dodatnog prostora za napredovanje prirode. Povećanjem razine gradskih zelenih površina u mnogim će se slučajevima poboljšati zdravlje urbanog ekosustava. S druge strane, zdravi urbani ekosustavi ključni su za podupiranje zdravlja drugih ključnih europskih ekosustava – povezivanje prirodnih područja u okolnim ruralnim područjima, poboljšanje zdravlja rijeka daleko od grada, osiguravanje utočišta i područja za razmnožavanje vrsta ptica i oprašivača povezanih s poljoprivrednim i šumskim staništima, kao i osiguravanje važnih staništa za migraciju ptica.**

- (44) Potrebno je naročito pojačati mjere kojima će se osigurati da **pokrivenost** gradskim zelenim površinama, **osobito drvećem**, više ne bude u opasnosti od [...] **smanjenja**. Kako bi se osiguralo da gradske zelene površine nastave pružati potrebne usluge ekosustava, potrebno je zaustaviti njihov gubitak te ih obnoviti i povećati, među ostalim [...] **integracijom** zelene infrastrukture i prirodnih rješenja [...], kao što su zeleni krovovi i zidovi, u projektiranje zgrada. **Takva integracija može doprinijeti ne samo području gradske zelene površine već i, ako uključuje drveće, području prekrivenosti gradova krošnjama stabala.**
- (45) Kako je navedeno u Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030., potrebno je učiniti više za obnovu slatkovodnih ekosustava i prirodnih funkcija rijeka. Obnova slatkovodnih ekosustava trebala bi uključivati rad na obnovi prirodne [...] povezanosti rijeka te njihovih obalnih i poplavnih područja, među ostalim uklanjanjem **umjetnih** prepreka kako bi se poduprlo ostvarivanje povoljnog stanja očuvanosti rijeka, jezera, aluvijalnih staništa i vrsta koje žive u tim staništima zaštićenih direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ te ispunjavanje jednog od ključnih ciljeva Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030., odnosno da se najmanje 25 000 km rijeka, **procijenjeno u usporedbi s 2020. kada je ta strategija priopćena**, ponovno pretvori u rijeke slobodnog toka. Pri uklanjanju prepreka države članice trebale bi prvenstveno ukloniti zastarjele prepreke koje više nisu potrebne za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, unutarnju plovidbu, opskrbu vodom ili druge namjene.
- (46) Broj oprašivača u Uniji drastično se smanjio posljednjih desetljeća te se populacija svake treće vrste pčela i leptira smanjuje, a svaka deseta vrsta na rubu je izumiranja. Zbog oprašivanja divljih i uzgojenih biljaka oprašivači su neophodni za funkcioniranje kopnenih ekosustava, dobrobit ljudi i sigurnost opskrbe hranom. Gotovo 5 000 000 000 EUR godišnje poljoprivredne proizvodnje u EU-u može se izravno pripisati kukcima oprašivačima³⁰.

30 Vysna, V., Maes, J., Petersen, J. E., La Notte, A., Vallecillo, S., Aizpurua, N., Ivits, E., Teller, A., *Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA). Final report from phase II of the INCA project aiming to develop a pilot for an integrated system of ecosystem accounts for the EU. Statistical report* (Računovodstvo ekosustava i njihovih usluga u Europskoj uniji (INCA). Završno izvješće iz II. faze projekta INCA čiji je cilj razviti probni integrirani sustav računa ekosustava za EU. Statističko izvješće). Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2021.

- (47) Na pozive Europskog parlamenta i Vijeća na rješavanje problema smanjenja broja oprašivača Komisija je 1. lipnja 2018. pokrenula Inicijativu EU-a za oprašivače³¹. Izvješće o napretku u provedbi inicijative³² pokazalo je da su i dalje prisutni znatni izazovi u otklanjanju uzroka smanjenja broja oprašivača, uključujući uporabu pesticida. Europski parlament³³ i Vijeće³⁴ pozvali su na jačanje mjera za rješavanje problema smanjenja broja oprašivača i na uspostavu okvira za praćenje oprašivača na razini Unije te definiranje jasnih ciljeva i pokazatelja u pogledu obveze da se zaustavi trend smanjenja broja oprašivača. Europski revizorski sud preporučio je da Komisija uspostavi odgovarajuće mehanizme upravljanja i praćenja za mjere usmjerene na otklanjanje prijetnji oprašivačima³⁵. **Komisija je 24. siječnja 2023. predstavila revidiranu Inicijativu EU-a za oprašivače.**³⁶ **Revizijom se utvrđuju mjere koje EU i njegove države članice trebaju poduzeti kako bi zaustavili smanjenje broja oprašivača do 2030.**
- (48) Prijedlogom uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o održivoj uporabi sredstava za zaštitu bilja *[donošenje je predviđeno 22. lipnja 2022., navesti naslov i broj donesenog akta kad budu dostupan]* nastoji se regulirati jedan od uzroka smanjenja broja oprašivača zabranom uporabe pesticida na ekološki osjetljivim područjima, od kojih su mnoga obuhvaćena ovom Uredbom, primjerice na područjima na kojima žive vrste oprašivača koje su na europskim crvenim popisima³⁷ svrstane među one kojima prijeti izumiranje.

31 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Inicijativa EU-a za oprašivače” (COM(2018) 395 final).

32 Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljeno „Napredak u provedbi Inicijative EU-a za oprašivače” (COM(2021) 261 final).

33 Rezolucija Europskog parlamenta od 9. lipnja 2021. o Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030. – Vraćanje prirode u naše živote (2020/2273(INI)), dostupna na https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0277_EN.pdf

34 Zaključci Vijeća o tematskom izvješću Europskog revizorskog suda br. 15/2020 naslovljenom „Zaštita divljih oprašivača u EU-u – Komisijine inicijative nisu urodile plodom” (14168/20).

35 Tematsko izvješće br. 15/2020, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_15/SR_Pollinators_HR.pdf

36 **Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Revizija Inicijative EU-a za oprašivače – Novi plan za oprašivače” (COM(2023) 35 final).**

37 [Europski crveni popis – Okoliš – Europska komisija \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/nature/red-list-species/)

- (49) Održivi, otporni i bioraznoliki poljoprivredni ekosustavi potrebni su kao izvor sigurne, održive, hranjive i povoljne hrane. Poljoprivredni ekosustavi velike bioraznolikosti povećavaju i otpornost poljoprivrede na klimatske promjene i rizike za okoliš te istodobno jamče sigurnost hrane i sigurnost opskrbe hranom te otvaranje novih radnih mjesta na ruralnim područjima, posebno radnih mjesta povezanih s ekološkom poljoprivredom, ruralnim turizmom i rekreacijom. Stoga Unija treba poboljšati bioraznolikost na svojim poljoprivrednim zemljištima brojnim postojećim praksama kojima se može postići bioraznolikost ili koje su korisne za povećanje bioraznolikosti, uključujući ekstenzivnu poljoprivredu. Ekstenzivna poljoprivreda ključna je za održavanje mnogih vrsta i staništa na područjima velike bioraznolikosti. Postoje brojne prakse ekstenzivne poljoprivrede koje imaju višestruke i znatne koristi za zaštitu bioraznolikosti, usluga ekosustava i obilježja krajobraza, kao što su precizna poljoprivreda, ekološka poljoprivreda, agroekologija, agrošumarstvo i trajni travnjaci niskog intenziteta.
- (50) Potrebno je uspostaviti mjere obnove kako bi se povećala bioraznolikost poljoprivrednih ekosustava u cijeloj Uniji, među ostalim na područjima koja nisu pokrivena stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene Direktive 92/43/EEZ. Budući da ne postoji zajednička metoda za procjenu stanja poljoprivrednih ekosustava koja bi omogućila utvrđivanje posebnih ciljeva obnove za poljoprivredne ekosustave, primjereno je utvrditi opću obvezu za povećanje bioraznolikosti poljoprivrednih ekosustava i mjeriti ispunjenje te obveze na temelju postojećih pokazatelja.
- (51) S obzirom na to da su ptice poljoprivrednih staništa dobro poznat i prihvaćen ključni pokazatelj zdravlja poljoprivrednih ekosustava, primjereno je odrediti ciljeve za obnovu njihovih populacija. Postizanje tih ciljeva bila bi obveza država članica, a ne pojedinačnih poljoprivrednika. Države članice trebale bi ostvariti te ciljeve uspostavom djelotvornih mjera obnove poljoprivrednog zemljišta, suradnjom s poljoprivrednicima i drugim dionicima te pružanjem potpore poljoprivrednicima i drugim dionicima u njihovoj izradi i provedbi.

(52) Obilježja krajobraza velike raznolikosti na poljoprivrednom zemljištu, uključujući granične pojaseve, zemljišta na ugaru s rotacijom ili bez rotacije, živice, pojedinačna stabla ili skupine stabala, drvorede, granična područja polja, manje površine, kanale, rječice, manja močvarna područja, terase, kamene strukture, kamene zidove, jezerca i kulturna obilježja prostor su za divlje biljke i životinje, uključujući oprašivače, sprečavaju eroziju i iscrpljivanje tla, pročišćavaju zrak i vodu, podupiru ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama te podupiru produktivnost u poljoprivredi usjeva koji ovise o oprašivanju. Plodonosna stabla koja su dio poljoprivredno-šumarskih sustava za obradiva zemljišta i produktivni elementi neplodonosnih živica isto se tako mogu smatrati obilježjima krajobraza velike bioraznolikosti ako se ne tretiraju gnojivom ili pesticidima i ako se žetva obavlja samo kad to ne bi ugrozilo visoke razine bioraznolikosti. Stoga bi trebalo postaviti zahtjev za osiguravanje trenda povećanja udjela poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti. Takav zahtjev omogućio bi Uniji da ispuni jednu drugu ključnu obvezu iz Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030., a to je da barem 10 % poljoprivrednog zemljišta ima obilježja krajobraza velike raznolikosti. Trendovi povećanja trebali bi se postići i za druge postojeće pokazatelje, kao što su indeks populacije travnjačkih leptira i zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima.

- (53) Cilj je zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) podupiranje i jačanje zaštite okoliša, uključujući bioraznolikost. Jedan je od posebnih ciljeva te politike doprinijeti zaustavljanju gubitka bioraznolikosti i pokretanju njezina oporavka, poboljšati usluge ekosustava te očuvati staništa i krajobraze. Novim standardom uvjetovanosti ZPP-a br. 8 o dobrim poljoprivrednim i okolišnim uvjetima (GAEC 8)³⁸ propisano je da korisnici plaćanja povezanih s površinom moraju namijeniti najmanje 4 % obradivog zemljišta na razini poljoprivrednog gospodarstva neproduktivnim površinama i obilježjima, uključujući zemljište ostavljeno na ugaru, te očuvati postojeća obilježja krajobraza. Udio od 4 % za usklađenost s tim standardom GAEC može se smanjiti na 3 % ako su ispunjeni određeni preduvjeti³⁹. Ispunjavanjem te obveze države članice doprinijet će ostvarivanju pozitivnog trenda u pogledu obilježja krajobraza velike raznolikosti na poljoprivrednom zemljištu. Osim toga, u okviru ZPP-a države članice imaju mogućnost uspostaviti ekosheme za poljoprivredne prakse koje poljoprivrednici provode na poljoprivrednim zemljištima, koje mogu uključivati održavanje i stvaranje obilježja krajobraza ili neproduktivnih površina. Slično tome, države članice u svoje strateške planove u okviru ZPP-a mogu uključiti i obveze u području poljoprivrede, okoliša i klime, među ostalim poboljšano upravljanje obilježjima krajobraza koje nadilazi uvjete standarda GAEC 8 i/ili ekosheme. Projektima u području prirode i bioraznolikosti u okviru programa LIFE pomoći će se i u usmjeravanju bioraznolikosti na poljoprivrednom zemljištu Europe prema oporavku do 2030. podupiranjem provedbe Direktive 92/43/EEZ i Direktive 2009/147/EZ, kao i Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030.

38 Uredba (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1305/2013 i (EU) br. 1307/2013 (SL L 435, 6.12.2021., str. 1).

39 Ako se poljoprivrednik obveže namijeniti najmanje 7 % svojeg obradivog zemljišta neproduktivnim površinama ili obilježjima, uključujući zemljište ostavljeno na ugaru, u okviru poboljšane ekosheme ili ako najmanje 7 % obradivog zemljišta na razini poljoprivrednog gospodarstva uključuje i postrne usjeve ili usjeve koji vežu dušik, koji se uzgajaju bez uporabe sredstava za zaštitu bilja.

- (54) Obnova i ponovno natapanje⁴⁰ organskih tla⁴¹ koja čine isušena tresetišta i upotrebljavaju se u poljoprivredne svrhe (tj. travnjaci i zemljište pod usjevima) pomažu u postizanju znatnih koristi od bioraznolikosti, znatnog smanjenja emisija stakleničkih plinova i drugih koristi za okoliš te istodobno doprinose raznolikosti poljoprivrednog krajobraza. Državama članicama na raspolaganju su brojne mjere obnove isušanih tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe, od prenamjene zemljišta pod usjevima u trajni travnjak i mjera ekstenzifikacije praćenih smanjenim isušivanjem do potpunog ponovnog natapanja uz mogućnost paludikulture uporabe ili uspostave vegetacije od koje nastaje treset. Najznačajnije klimatske koristi nastaju obnovom i ponovnim natapanjem poljoprivrednih zemljišta, nakon čega slijedi obnova intenzivnih travnjaka. Kako bi se omogućila fleksibilna provedba cilja obnove isušanih tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe, države članice mogu mjere obnove i ponovno natapanje isušanih tresetišta u područjima na kojima se vadi treset te, u određenoj mjeri, obnovu i ponovno natapanje isušanih tresetišta koja se upotrebljavaju u druge svrhe (na primjer šume) smatrati doprinosom postizanju ciljeva za isušena tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe. **Ako je to opravdano i ako se ponovno natapanje isušanih tresetišta koja se upotrebljavaju u poljoprivredne svrhe ne može provesti zbog znatnih negativnih učinaka na zgrade, infrastrukturu, prilagodbu klimatskim promjenama ili druge javne interese i ako nije moguće ponovno natopiti tresetišta koja se upotrebljavaju u druge svrhe, države članice mogu odrediti manji opseg tresetišta koja će se ponovno natopiti.**

40 Ponovno natapanje postupak je prenamjene isušenog tla u vlažno tlo. Poglavlje 1. izvješća IPCC-a, objavljenog 2014., naslovljenog *2013 Supplement to the 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories: Wetlands* (Dopuna iz 2013. smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova: močvarna područja), Hiraishi, T., Krug, T., Tanabe, K., Srivastava, N., Baasansuren, J., Fukuda, M. i Troxler, T. G. (urednici).

41 Pojam „organsko tlo” definiran je u smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova, izrađenima u okviru Programa nacionalnih inventara stakleničkih plinova, Eggleston H. S., Buendia L., Miwa K., Ngara T. i Tanabe K. (urednici).

- (55) Kako bi se u potpunosti ostvarile koristi od bioraznolikosti, obnovu i ponovno natapanje područja isušenih tresetišta trebalo bi provoditi i izvan područja močvarnih stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ koje je potrebno obnoviti i ponovno uspostaviti. Podaci o opsegu organskih tla te njihovim emisijama i uklanjanjima stakleničkih plinova prate se i stavljaju na raspolaganje u okviru izvješćivanja o sektoru LULUCF u nacionalnim inventarima stakleničkih plinova koje države članice vode i podnose UNFCCC-u. Obnovljena i ponovno natopljena tresetišta mogu se nastaviti produktivno upotrebljavati na druge načine. Na primjer, paludikultura, praksa poljoprivrede na vlažnim tresetištima, može uključivati uzgoj različitih vrsta trski, određenih vrsta drveća, borovnica i brusnica te maha tresetara, kao i ispašu s vodenim bivolima. Takve prakse trebale bi se temeljiti na načelima održivog upravljanja i biti usmjerene na povećanje bioraznolikosti kako bi mogle imati veliku financijsku i ekološku vrijednost. Paludikultura može biti korisna i za nekoliko vrsta koje su ugrožene u Uniji te može olakšati povezanost močvarnih područja i povezanih populacija vrsta u Uniji. Sredstva za financiranje mjera za obnovu i ponovno natapanje isušenih tresetišta te za nadoknadu mogućeg gubitka prihoda mogu doći iz različitih izvora, uključujući rashode u okviru proračuna Unije i Unijine programe financiranja.
- (56) U novoj strategiji EU-a za šume do 2030.⁴² navedena je potreba za obnovom bioraznolikosti šuma. Šume i druga šumovita zemlja pokrivaju više od 43,5 % kopnene površine EU-a. Šumski ekosustavi koji se odlikuju velikom bioraznolikošću osjetljivi su na klimatske promjene, ali su isto tako prirodni saveznik u prilagodbi na klimatske promjene i rizike povezane s klimom te borbi protiv njih, među ostalim zahvaljujući svojim funkcijama zaliha ugljika i ponora ugljika, a pružaju i brojne druge ključne usluge ekosustava i koristi, na primjer time što su izvor drvne sirovine i drva, hrane i drugih nedrvnih proizvoda te omogućuju regulaciju klime, stabilizaciju tla i kontrolu erozije te pročišćavanje zraka i vode.

42 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija naslovljena „Nova strategija EU-a za šume do 2030.” (COM(2021) 572 final).

(57) Potrebno je uspostaviti mjere obnove kako bi se povećala bioraznolikost šumskih ekosustava u cijeloj Uniji, među ostalim na područjima koja nisu pokrivena stanišnim tipovima obuhvaćenima područjem primjene Direktive 92/43/EEZ. Budući da ne postoji zajednička metoda za procjenu stanja šumskih ekosustava koja bi omogućila utvrđivanje posebnih ciljeva obnove za šumske ekosustave, primjereno je utvrditi opću obvezu za povećanje bioraznolikosti šumskih ekosustava i mjeriti ispunjenje te obveze na temelju postojećih **glavnih** pokazatelja, kao što su stojeće i ležeće mrtvo drvo [...] **i indeks čestih vrsta ptica šumskih staništa⁴³**. Ovisno o vrsti šumskog ekosustava, primjereno je i mjeriti **ispunjenje obveze na temelju odabira drugih pokazatelja, kao što su** udio šuma raznodobne strukture, povezanost šuma, [...] **udio šuma u kojima prevladavaju zavičajne vrste drveća, raznolikost vrsta drveća** i zalihe organskog ugljika.

43 Indeks čestih vrsta ptica (zbirni indeks EU-a) – Skupovi podataka o proizvodima – Eurostat (europa.eu).

(58) Ciljevi obnove i obveze za staništa i vrste zaštićene na temelju direktiva 92/43/EEZ i 2009/147/EZ za oprašivače te za slatkovodne, urbane, poljoprivredne i šumske ekosustave trebali bi biti komplementarni i djelovati u sinergiji kako bi se postigao sveobuhvatni cilj obnove ekosustava kopnenih i morskih područja [...] **država članica**. Mjere obnove koje su potrebne za postizanje jednog posebnog cilja u mnogim će slučajevima doprinijeti postizanju drugih ciljeva ili obveza. Stoga bi države članice trebale strateški planirati mjere obnove kako bi što djelotvornije doprinijele oporavku prirode diljem Unije. Mjere obnove ujedno bi trebalo planirati tako da doprinesu ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te sprečavanju i kontroli posljedica prirodnih katastrofa, kao i degradacije zemljišta. Njima bi se trebalo nastojati optimirati ekološke, gospodarske i socijalne funkcije ekosustava, uključujući njihov potencijal produktivnosti, uzimajući u obzir njihov doprinos održivom razvoju relevantnih regija i zajednica. Važno je da države članice izrade detaljne nacionalne planove obnove na temelju najboljih dostupnih znanstvenih dokaza. [...] [...] **Dokumentirani zapisi o povijesnoj rasprostranjenosti i području te o predviđenim promjenama okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena trebali bi biti temelj za prosudbe o povoljnom referentnom području stanišnih tipova. Nadalje, važno je** da se javnosti omogući pravodobno i djelotvorno sudjelovanje u izradi planova. Države članice trebale bi uzeti u obzir posebne uvjete i potrebe na svojem državnom području kako bi planovima mogle odgovoriti na relevantne pritiske, prijetnje i uzroke gubitka bioraznolikosti te bi trebale surađivati radi osiguravanja prekogranične obnove i povezanosti.

(59) Kako bi se osigurala sinergija među različitim mjerama koje su već uspostavljene ili će tek biti uspostavljene radi zaštite, očuvanja i obnove prirode u Uniji, države članice trebale bi pri izradi svojih nacionalnih planova obnove uzeti u obzir: mjere očuvanja uspostavljene za područja mreže Natura 2000 i prioritetne akcijske okvire razvijene u skladu s direktivama 92/43/EEZ i 2009/147/EZ; mjere za postizanje dobrog ekološkog i kemijskog stanja vodnih tijela uključene u planove upravljanja riječnim slivovima izrađene u skladu s Direktivom 2000/60/EZ; morske strategije za postizanje dobrog stanja okoliša u svim morskim regijama u Uniji razvijene u skladu s Direktivom 2008/56/EZ; nacionalne programe kontrole onečišćenja zraka razvijene u skladu s Direktivom (EU) 2016/2284; nacionalne strategije i akcijske planove za bioraznolikost razvijene u skladu s člankom 6. Konvencije o biološkoj raznolikosti, kao i mjere očuvanja donesene u skladu s Uredbom br. 1380/2013 i tehničke mjere donesene u skladu s Uredbom (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁴.

44 Uredba (EU) 2019/1241 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o očuvanju ribolovnih resursa i zaštiti morskih ekosustava putem tehničkih mjera, o izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1967/2006, (EZ) br. 1224/2009 i uredbi (EU) br. 1380/2013, (EU) 2016/1139, (EU) 2018/973, (EU) 2019/472 i (EU) 2019/1022 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EZ) br. 894/97, (EZ) br. 850/98, (EZ) br. 2549/2000, (EZ) br. 254/2002, (EZ) br. 812/2004 i (EZ) br. 2187/2005 (SL L 198, 25.7.2019., str. 105).

- (60) Radi osiguravanja dosljednosti između ciljeva ove Uredbe i Direktive (EU) 2018/2001⁴⁵, Uredbe (EU) 2018/1999⁴⁶ i Direktive 98/70/EZ Europskog parlamenta i Vijeća kad je riječ o promicanju energije iz obnovljivih izvora⁴⁷, posebno tijekom izrade nacionalnih planova obnove, države članice trebale bi razmotriti potencijal doprinosa projekata u području energije iz obnovljivih izvora ispunjavanju ciljeva obnove prirode.
- (61) S obzirom na važnost dosljednog rješavanja dvostrukog izazova koji predstavljaju gubitak bioraznolikosti i klimatske promjene, pri obnovi bioraznolikosti trebalo bi uzeti u obzir uvođenje energije iz obnovljivih izvora i obrnuto. **Aktivnosti obnove i uvođenje projekata u području energije iz obnovljivih izvora mogu se kombinirati gdje god je to moguće, što uključuje područja ubrzane proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i namjenska mrežna područja.** [...] ⁴⁸[...] **Direktivom (EU) 2018/2001 zahtijeva se da države članice provode koordiniranu izradu karata radi uvođenja energije iz obnovljivih izvora na svojem državnom području kako bi utvrdile domaći potencijal i dostupne kopnene površine te podzemne, morske ili kopnene vode koje su potrebne za postavljanje postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i s njima povezanu infrastrukturu, kao što su mrežni objekti i objekti za skladištenje, uključujući skladištenje toplinske energije, koji su potrebni kako bi ostvarile barem svoje nacionalne doprinose revidiranom cilju za energiju iz obnovljivih izvora do 2030. Takva područja, uključujući postojeća postrojenja i mehanizme suradnje, razmjerna su procijenjenim putanjama i ukupnim planiranim instaliranim kapacitetima tehnologije u području energije iz obnovljivih izvora utvrđene u [...]** nacionalnim energetskim i klimatskim planovima [...] ⁴⁹[...] ⁵⁰[...] **Države članice trebale bi odrediti podskup takvih područja kao [...]** područja **ubrzane** proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. To su posebne lokacije na kopnu ili

45 Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82).

46 Uredba (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 328, 21.12.2018., str. 1).

47 Direktiva 98/70/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 1998. o kakvoći benzinskih i dizelskih goriva i izmjeni Direktive Vijeća 93/12/EEZ (SL L 350, 28.12.1998., str. 58).

48 [...]

49 [...]

50 [...]

moru koje su osobito prikladne za postavljanje postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, [...]na kojima se ne očekuje da će uvođenje određene vrste energije iz obnovljivih izvora imati znatan utjecaj na okoliš s obzirom na posebnosti odabranog područja. Države članice trebale bi dati prednost umjetnim i izgrađenim površinama, kao što su krovovi **i pročelja zgrada**, prometna infrastruktura **i njezino izravno okruženje** [...], parkirališta, **poljoprivredna gospodarstva**, odlagališta otpada, industrijska područja, rudnici, umjetna kopnena vodna tijela, jezera ili akumulacije te, prema potrebi, mjesta za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda, kao i degradirana zemljišta koja se ne mogu koristiti za poljoprivredu. **Direktivom (EU) 2018/2001 također se utvrđuje da države članice mogu donijeti plan ili planove za određivanje namjenskih infrastrukturnih područja za razvoj projekata povezanih s mrežom i skladištenjem koji su potrebni za integraciju energije iz obnovljivih izvora u elektroenergetski sustav ako se ne očekuje da će to imati znatne učinke na okoliš ili ako se ti učinci mogu propisno ublažiti ili, ako to nije moguće, kompenzirati. Cilj je takvih područja podržati i dopuniti područja ubrzane proizvodnje energije iz obnovljivih izvora.** Pri određivanju područja[...] **ubrzane** proizvodnje energije iz obnovljivih izvora **i namjenskih infrastrukturnih područja** države članice trebale bi izbjegavati zaštićena područja i uzeti u obzir nacionalne planove obnove prirode. Države članice trebale bi uskladiti razvoj nacionalnih planova obnove s **izradom karata područja potrebnih za nacionalni doprinos revidiranom cilju za energiju iz obnovljivih izvora do 2030. kao i, prema potrebi,** s određivanjem [...] područja **ubrzane** proizvodnje energije iz obnovljivih izvora **i namjenskih mrežnih područja**. Tijekom izrade planova za obnovu prirode države članice trebale bi osigurati sinergiju **s izgradnjom infrastrukture za energiju iz obnovljivih izvora i energetske infrastrukture te** s već određenim **područjima** [...] **ubrzane** proizvodnje energije iz obnovljivih izvora **i namjenskim mrežnim** [...] područjima, kao i to da funkcioniranje [...] **tih** područja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući postupke izdavanja dozvola primjenjive u **tim** [...] područjima za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora predviđene Direktivom (EU) 2018/2001, ostanu nepromijenjeni.

- (62) Kako bi se osigurala sinergija s mjerama obnove koje su već planirane ili uspostavljene u državama članicama, te mjere obnove trebale bi se prepoznati i uzeti u obzir u nacionalnim planovima obnove. S obzirom na hitnost na koju se ukazalo u izvješću IPCC-a iz 2022. o poduzimanju djelovanja za obnovu narušenih ekosustava, države članice trebale bi provesti te mjere istodobno s izradom planova obnove.
- (63) U nacionalnim planovima obnove **i mjerama za obnovu staništa te mjerama za sprečavanje pogoršanja stanja staništa** trebalo bi uzeti u obzir i rezultate istraživačkih projekata relevantnih

za procjenu stanja ekosustavâ, utvrđivanje i uspostavu mjera obnove i praćenje te, prema potrebi, uzeti u obzir raznolikost situacija u različitim regijama Unije, u skladu s člankom 191. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), kao što su socijalni, gospodarski i kulturni zahtjevi te regionalne i lokalne značajke, uključujući gustoću naseljenosti.

- (64) Primjereno je uzeti u obzir posebnu situaciju u najudaljenijim regijama Unije, navedenima u članku 349. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), u kojem su propisane posebne mjere za potporu tim regijama. Kako je predviđeno u Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030., posebna pozornost trebala bi se posvetiti zaštiti i obnovi ekosustavâ u najudaljenijim regijama koje se ističu iznimno bogatom bioraznolikošću. **Istodobno bi, osobito pri izradi nacionalnih planova obnove, trebalo uzeti u obzir povezane troškove zaštite i obnove tih ekosustava te udaljenost, izoliranost, malu površinu, nepovoljnu topografiju i klimu najudaljenijih područja. Države članice potiču se da na dobrovoljnoj osnovi uključe posebne mjere obnove u najudaljenijim regijama koje nisu obuhvaćene područjem primjene ove Uredbe.**
- (65) Europska agencija za okoliš (EEA) trebala bi pomoći državama članicama u izradi nacionalnih planova obnove te u praćenju napretka prema postizanju ciljeva i ispunjavanju obveza u pogledu obnove. Komisija bi trebala procijeniti jesu li nacionalni planovi obnove primjereni za postizanje tih ciljeva i ispunjavanje tih obveza.

(66) Izvješće Komisije o stanju prirode iz 2020. pokazalo je da znatan dio informacija o kojima države članice izvješćuju u skladu s člankom 17. Direktive Vijeća 92/43/EEZ⁵¹ i člankom 12. Direktive 2009/147/EZ, osobito o stanju očuvanosti i trendovima staništa i vrsta zaštićenih tim direktivama, potječe iz djelomičnih istraživanja ili se temelji samo na mišljenju stručnjaka. To je izvješće pokazalo i da stanje nekoliko stanišnih tipova i vrsta zaštićenih na temelju Direktive 92/43/EEZ i dalje nije poznato. Kako bi se poduprli pouzdani i znanstveno utemeljeni nacionalni planovi obnove, potrebno je popuniti te nedostatke u znanju i uložiti napore u praćenje i nadzor. Kako bi se povećala pravodobnost, djelotvornost i usklađenost različitih metoda praćenja, pri praćenju i nadzoru trebalo bi se u najvećoj mogućoj mjeri koristiti rezultatima istraživačkih i inovacijskih projekata koje financira Unija i novim tehnologijama, kao što su *in situ* praćenje i daljinsko istraživanje s pomoću svemirskih podataka i usluga u okviru Svemirskog programa Unije (EGNOS/Galileo i Copernicus). Misijama EU-a „Obnova naših oceana i voda”, „Prilagodba klimatskim promjenama” i „Plan za tlo za Europu” poduprijet će se provedba ciljeva obnove⁵².

(66a) S obzirom na posebne tehničke i financijske izazove povezane s izradom karata i praćenjem morskog okoliša, države članice mogu, kao dopunu informacijama dostavljenima u skladu s člankom 17. Direktive 92/43/EEZ i u skladu s člankom 17. Direktive 2008/56/EZ, upotrebljavati informacije o pritiscima i prijetnjama ili druge relevantne informacije kao temelj za ekstrapolaciju pri procjeni stanja morskih staništa navedenih u Prilogu II. Takav se pristup stoga može upotrijebiti i kao temelj za planiranje mjera obnove morskih staništa u skladu s ovom Uredbom. Ukupna procjena stanja morskih staništa navedenih u Prilogu II. trebala bi se temeljiti na najboljim dostupnim spoznajama te najnovijem tehničkom i znanstvenom napretku.

51 Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7).

52 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o europskim misijama (COM(2021) 609 final).

- (67) Radi praćenja napretka u provedbi nacionalnih planova obnove, uspostavljenih mjera obnove, područja koja podliježu mjerama obnove i podataka o inventaru prepreka kontinuitetu rijeka trebalo bi uvesti sustav kojim se od država članica traži da uspostave, ažuriraju i stave na raspolaganje relevantne podatke o rezultatima takvog praćenja. Pri slanju podataka Komisiji elektroničkim putem trebalo bi upotrebljavati sustav Reportnet EEA-e i nastojati što više smanjiti administrativno opterećenje za sve subjekte. Kako bi se osigurala odgovarajuća infrastruktura za javni pristup, izvješćivanje i razmjenu podataka među javnim tijelima, države članice bi specifikacije podataka prema potrebi trebale temeljiti na onima iz Direktive 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁵³, Direktive 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁵⁴ i Direktive (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća⁵⁵.
- (68) Kako bi se osigurala djelotvorna provedba ove Uredbe, Komisija bi trebala pružiti potporu državama članicama na njihov zahtjev putem Instrumenta za tehničku potporu⁵⁶, kojim se pruža prilagođena tehnička potpora za osmišljavanje i provedbu reformi. Tehnička potpora uključuje, na primjer, jačanje administrativnih kapaciteta, usklađivanje zakonodavnih okvira i razmjenu relevantnih primjera najbolje prakse.
- (69) Komisija bi trebala izvijestiti o napretku država članica u ispunjavanju ciljeva i obveza u pogledu obnove iz ove Uredbe na temelju izvješća o napretku na razini Unije koje sastavlja EEA te drugih analiza i izvješća koje države članice stave na raspolaganje u relevantnim područjima politike, kao što su politika prirode, mora i vode.

53 Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, 14.2.2003., str. 26).

54 Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1).

55 Direktiva (EU) 2019/1024 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o otvorenim podatcima i ponovnoj uporabi informacija javnog sektora (SL L 172, 26.6.2019., str. 56).

56 Uredba (EU) 2021/240 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o uspostavi Instrumenta za tehničku potporu (SL L 57, 18.2.2021., str. 1).

(70) Kako bi se postigli ciljevi i obveze utvrđeni u ovoj Uredbi, iznimno je važno da se provedu odgovarajuća privatna i javna ulaganja u obnovu, a države članice trebale bi u svoje nacionalne proračune uključiti rashode za ciljeve bioraznolikosti, među ostalim u vezi s oportunitetnim i prijelaznim troškovima koji proizlaze iz provedbe nacionalnih planova obnove, i razmotriti način na koji se upotrebljavaju sredstva Unije. Kad je riječ o financiranju sredstvima Unije, rashodi u okviru proračuna Unije i programa Unije za financiranje, kao što su Program za okoliš i djelovanje u području klime (LIFE)⁵⁷, Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu (EFPR)⁵⁸, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)⁵⁹, Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP), Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond⁶⁰ i Fond za pravednu tranziciju⁶¹ te Okvirni program Unije za istraživanja i inovacije Obzor Europa⁶², doprinose ciljevima bioraznolikosti zahvaljujući ambiciji da se tim ciljevima 2024. namijeni 7,5 % godišnje potrošnje u okviru višegodišnjeg financijskog okvira⁶³ za razdoblje 2021. 2027. te da im se 2026. i 2027. namijeni 10 % godišnje potrošnje.

57 Uredba (EU) 2021/783 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2021. o uspostavi Programa za okoliš i djelovanje u području klime (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1293/2013 (SL L 172, 17.5.2021., str. 53).

58 Uredba (EU) 2021/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu i izmjeni Uredbe (EU) 2017/1004 (SL L 247, 13.7.2021., str. 1).

59 Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022. (SL L 437, 28.12.2020., str. 1).

60 Uredba (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (SL L 231, 30.6.2021., str. 60).

61 Uredba (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju (SL L 231, 30.6.2021., str. 1).

62 Uredba (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa, o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013 (SL L 170, 12.5.2021., str. 1).

63 Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027. (SL L 433I, 22.12.2020., str. 11).

Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF)⁶⁴ dodatan je izvor financiranja za zaštitu i obnovu bioraznolikosti i ekosustavâ. Kad je riječ o programu LIFE, posebnu pozornost trebalo bi obratiti na odgovarajuću primjenu strateških projekata za prirodu kao posebnog alata koji bi mogao pomoći u provedbi ove Uredbe uključivanjem dostupnih financijskih sredstava na djelotvoran i učinkovit način.

- (71) Dostupan je niz inicijativa EU-a te nacionalnih i privatnih inicijativa za poticanje privatnog financiranja, kao što je program InvestEU⁶⁵, koji nudi mogućnosti za mobilizaciju javnog i privatnog financiranja za, među ostalim, poboljšanje prirode i bioraznolikosti provedbom projekata zelene i plave infrastrukture te sekvestracije ugljika u poljoprivredi kao zelenog poslovnog modela⁶⁶.

(71a) Kako bi se osigurala provedba ove Uredbe, ključna su odgovarajuća privatna i javna ulaganja za mjere obnove prirode. Stoga bi Komisija u roku od 12 mjeseci od njezina stupanja na snagu i uz savjetovanje s državama članicama trebala podnijeti izvješće s analizom u kojoj se utvrđuju svi nedostaci u provedbi ove Uredbe. To bi izvješće prema potrebi trebalo biti popraćeno prijedlozima odgovarajućih dodatnih mjera, uključujući financijske mjere za otklanjanje utvrđenih nedostataka, kao što je uspostava namjenskog instrumenta, i ne dovodeći u pitanje ovlasti suzakonodavaca za donošenje sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje nakon 2027.

64 Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17).

65 Uredba (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Uredbe (EU) 2015/1017 (SL L 107, 26.3.2021., str. 30).

66 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću naslovljena „Održivi ciklusi ugljika” (COM(2021) 800 final).

(71b) U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, prema načelu lojalne suradnje utvrđenom u članku 4. stavku 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU), sudovi država članica odgovorni su za osiguravanje sudske zaštite prava koja osoba ima na temelju prava Unije. Nadalje, člankom 19. stavkom 1. UEU-a od država članica zahtijeva se da osiguraju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije. Unija i njezine države članice stranke su Konvencije Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE) o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša („Aarhuška konvencija”). U skladu s Aarhuškom konvencijom države članice trebale bi osigurati da, u skladu s relevantnim nacionalnim pravnim sustavom, pripadnici zainteresirane javnosti imaju pristup pravosuđu.

- (72) Pri izradi i provedbi svojih nacionalnih planova obnove države članice trebale bi promicati pošten pristup kojim se obuhvaćaju svi dijelovi društva tako što će predvidjeti procese za sudjelovanje javnosti i razmotriti potrebe lokalnih zajednica i dionika.
- (73) Na temelju Uredbe (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁷ strateški planovi u okviru ZPP-a trebali bi doprinijeti postizanju dugoročnih nacionalnih ciljnih vrijednosti koje su utvrđene u zakonodavnim aktima navedenima u Prilogu XIII. toj uredbi ili proizlaze iz njih te bi trebali biti usklađeni s tim ciljnim vrijednostima. Ovu Uredbu o obnovi prirode trebalo bi uzeti u obzir kad Komisija, u skladu s člankom 159. Uredbe (EU) 2021/2115, do 31. prosinca 2025. bude preispitivala popis utvrđen u Prilogu XIII. toj uredbi.
- (74) U skladu s obvezom iz Osmog programa djelovanja za okoliš do 2030.⁶⁸ države članice trebale bi postupno ukinuti subvencije štetne za okoliš na nacionalnoj razini te ostvarivati najveću moguću korist od instrumenata koji se temelje na tržištu i zelenih proračunskih instrumenata, uključujući one koji su potrebni za osiguravanje socijalno pravedne tranzicije, te podupirati poduzeća i druge dionike u razvoju standardizirane prakse za računovodstvo prirodnog kapitala.

67 Uredba (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1305/2013 i (EU) br. 1307/2013.

68 [Dodati upućivanje nakon objave Osmog programa djelovanja za okoliš].

- (75) Kako bi se osigurala potrebna prilagodba ove Uredbe, Komisiji bi trebalo delegirati ovlast za donošenje akata u skladu s člankom 290. UFEU-a u pogledu izmjene priloga od I. do VII. radi prilagodbe skupina staništa, **prilagodbe popisa vrsta ptica upotrebljen za [...]** indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa te prilagodbe popisa pokazatelja bioraznolikosti za poljoprivredne ekosustave, popisa pokazatelja bioraznolikosti za šumske ekosustave i popisa morskih **staništa i vrsta [...]**, kao i prilagodbe primjera mjera obnove **tehničkom i znanstvenom napretku, kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno primjenom Uredbe ili osigurala dosljednost sa stanišnim tipovima prema EUNIS-u.** Posebno je važno da Komisija tijekom svojeg pripremnog rada provede **procjene učinka i** odgovarajuća savjetovanja, uključujući ona na razini stručnjaka, [...] u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016. Osobito, s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja u pripremi delegiranih akata, Europski parlament i Vijeće primaju sve dokumente istodobno kada i stručnjaci iz država članica te njihovi stručnjaci sustavno imaju pristup sastancima stručnih skupina Komisije koji se odnose na pripremu delegiranih akata.
- (76) Radi osiguravanja jedinstvenih uvjeta za provedbu ove Uredbe Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti kako bi se utvrdile metoda za praćenje oprašivača i metode za praćenje pokazatelja za poljoprivredne ekosustave navedenih u Prilogu IV. ovoj Uredbi i pokazatelja za šumske ekosustave navedenih u Prilogu VI. ovoj Uredbi, kako bi se **uspostavili [...]** **orijentacijski okvir** za utvrđivanje zadovoljavajućih razina **gradskih zelenih površina, prekrivenosti gradova krošnjama stabala u urbanim ekosustavima,** oprašivača, pokazatelja za poljoprivredne ekosustave navedenih u Prilogu IV. ovoj Uredbi i pokazatelja za šumske ekosustave navedenih u Prilogu VI. ovoj Uredbi, kako bi se uspostavio jedinstveni format nacionalnih planova obnove te kako bi se utvrdili format, struktura i detaljni postupci za slanje podataka i informacija Komisiji elektroničkim putem. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća⁶⁹.
- (77) Komisija bi trebala provesti evaluaciju ove Uredbe. U skladu sa stavkom 22. Međuinstitucijskog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva ta bi se evaluacija trebala temeljiti na kriterijima učinkovitosti, djelotvornosti, važnosti, usklađenosti i dodane

⁶⁹ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13).

vrijednosti za EU te bi trebala biti temelj za procjene učinka mogućih daljnjih djelovanja. Osim toga, Komisija bi trebala procijeniti potrebu za određivanjem dodatnih ciljeva obnove na temelju zajedničkih metoda za procjenu stanja ekosustava koji nisu obuhvaćeni člancima 4. i 5., uzimajući u obzir najnovije znanstvene dokaze.

- (78) S obzirom na to da ciljeve ove Uredbe ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego se zbog njezina opsega ili učinaka oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim u članku 5. UEU-a [...] [...] [...] [...]. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Uredba ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tih ciljeva,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Predmet

1. Ovom Uredbom utvrđuju se pravila kako bi se doprinijelo:
 - (a) neprekidnom, dugoročnom i održivom oporavku bioraznolike i otporne prirode na svim kopnenim i morskim područjima [...] **država članica** obnovom ekosustavâ;
 - (b) postizanju sveobuhvatnih ciljeva Unije za ublažavanje klimatskih promjena, [...] prilagodbi klimatskim promjenama **i neutralnosti degradacije zemljišta**;
 - (c) ispunjavanju međunarodnih obveza Unije.
2. Ovom Uredbom uspostavlja se okvir unutar kojeg države članice [...] uspostavljaju djelotvorne mjere obnove usmjerene na pojedina područja [...] **s ciljem da** do 2030. **zajednički, u sklopu cilja Unije, u svim područjima i ekosustavima u okviru područja primjene kako je definirano u članku 2.** obuhvate barem 20 % kopnenih područja [...] i **20 %** morskih područja [...], a do 2050. sve ekosustave koje je potrebno obnoviti.

Članak 2.

Zemljopisno područje primjene

Ova Uredba primjenjuje se na ekosustave navedene u člancima od 4. do 10.:

- (a) na području država članica;

(aa) u obalnim vodama, kako su definirane Direktivom 2000/60/EZ, država članica, njihovom morskom dnu i njihovu podzemlju;

- (b) u vodama, na morskom dnu i podtlu na morskoj strani od osnovne crte od koje se mjeri širina teritorijalnih voda sve do najdaljeg dosega područja na kojem država članica **ima ili** ostvaruje suverena prava **ili jurisdikciju** u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982.

Ova se Uredba primjenjuje samo na ekosustave na europskom državnom području država članica na koje se primjenjuju Ugovori.

Članak 3.

Definicije

Primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „ekosustav” znači dinamična cjelina zajednica biljaka, životinja, **gljiva** i mikroorganizama i njihova neživog okoliša koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica te uključuje stanišne tipove, staništa vrsta i populacije vrsta;
2. „stanište vrste” [...] **znači stanište vrste kako je definirano u članku 1. točki (f) Direktive 92/43/EEZ;**

3. „obnova” znači postupak aktivnog ili pasivnog pomaganja oporavku ekosustava [...] **kako bi se poboljšala njegova struktura i funkcije s ciljem očuvanja ili poboljšanja bioraznolikosti i otpornosti ekosustava [...]; obnova ekosustava za potrebe ove Uredbe provodi se poboljšanjem dok se ne postigne dobro stanje** stanišnog tipa, [...] njegovom **ponovnom uspostavom dok se ne postigne** povoljno referentno područje [...] **i poboljšanjem dok se ne postigne dostatna kvaliteta i količina** staništa vrste [...] **u skladu s člankom 4., stavcima 1., 2. i 3. i člankom 5. stavcima 1., 2. i 3.[...] te ispunjavanjem ciljeva i obveza iz članaka od 6. do 10., uključujući postizanje [...]** zadovoljavajućih razina **pokazatelja iz članka 8. stavka 1., članka 9. stavka 2. i članka 10. stavka 2.** kao sredstva za očuvanje ili poboljšanje bioraznolikosti i otpornosti ekosustava;
4. „dobro stanje” **stanišnog tipa** znači stanje u kojem [...] **njegova** ključna obilježja [...], **posebno** njegova [...] struktura [...] i funkcije **te njegove tipične vrste ili tipični sastav vrsta** [...] odražavaju visoku razinu ekološke cjelovitosti, stabilnosti i otpornosti potrebne za osiguravanje njegova dugoročnog održavanja **i time doprinose postizanju ili održavanju povoljnog stanja očuvanosti u skladu s člankom 1. točkom (e) Direktive 92/43/EEZ, ako je dotični stanišni tip naveden u Prilogu I. toj direktivi, a u morskim ekosustavima doprinosi postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša u skladu s člankom 3. stavkom 5. Direktive 2008/56/EZ;**

5. „povoljno referentno područje” znači ukupno područje stanišnog tipa u određenoj biogeografskoj ili morskoj regiji na nacionalnoj razini koje se smatra najmanjim potrebnim područjem za osiguravanjem dugoročne održivosti tog stanišnog tipa i njegovih **tipičnih vrsta ili tipičnog sastava vrsta**, te svih njezinih znatnih ekoloških varijacija u njezinu prirodnom arealu, i koje se sastoji od područja stanišnog tipa i, ako to područje nije dovoljno, od područja potrebnog za ponovnu uspostavu stanišnog tipa; **ako je dotični stanišni tip naveden u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ, takva ponovna uspostava doprinosi postizanju povoljnog stanja očuvanosti u skladu s člankom 1. točkom (e) te direktive, a u morskim ekosustavima takva ponovna uspostava doprinosi postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša u skladu s člankom 3. stavkom 5. Direktive 2008/56/EZ;**
6. „dostatna kvaliteta staništa” znači kvaliteta staništa vrste koja omogućuje ispunjavanje ekoloških zahtjeva vrste u bilo kojoj fazi njezina biološkog ciklusa tako da se dugoročno održava kao održiva sastavnica svojeg staništa u svojem prirodnom arealu, **čime doprinosi postizanju ili održavanju povoljnog stanja očuvanosti vrsta u skladu s člankom 1. točkom (i) Direktive 92/43/EEZ za vrste navedene u prilogima II., IV. ili V. toj direktivi i osigurava populacije vrsta divljih ptica obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ i, osim toga, morskih ekosustava, čime se doprinosi postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša u skladu s člankom 3. stavkom 5. Direktive 2008/56/EZ;**

7. „dostatna količina staništa” znači količina staništa vrste koja omogućuje ispunjavanje ekoloških zahtjeva vrste u bilo kojoj fazi njezina biološkog ciklusa tako da se dugoročno održava kao održiva sastavnica svojeg staništa u svojem prirodnom arealu, **čime doprinosi postizanju ili održavanju povoljnog stanja očuvanosti vrsta u skladu s člankom 1. točkom (i) Direktive 92/43/EEZ za vrste navedene u prilogima II., IV. ili V. toj direktivi i osigurava populacije vrsta divljih ptica obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ i, osim toga, morskih ekosustava, čime se doprinosi postizanju ili održavanju dobrog stanja okoliša u skladu s člankom 3. stavkom 5. Direktive 2008/56/EZ;**
8. „oprašivač” znači divlji [...] **kukac** koji prenosi pelud od prašnice biljke do njuške tučka biljke, čime omogućuje oplodnju i proizvodnju sjemena;
9. „smanjenje populacija oprašivača” znači smanjenje broja ili raznolikosti oprašivača ili oboje;
- 9.a „zavičajna vrsta drveća” znači vrsta drveća koja se pojavljuje u svojem prirodnom arealu (prošlom ili sadašnjem) i potencijalu širenja (tj. unutar areala na kojem se prirodno nalazi ili bi se mogla nalaziti bez izravnog ili neizravnog uplitanja ili skrbi ljudi);**
10. „lokalna upravna jedinica” znači upravna jedinica niske razine u državi članici, koja se nalazi ispod pokrajine, regije ili države, a uspostavljena je u skladu s člankom 4. Uredbe (EZ) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća⁷⁰;

⁷⁰ Uredba (EZ) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o uspostavi zajedničkog razvrstavanja prostornih jedinica za statistiku (NUTS) (SL L 154, 21.6.2003., str. 1).

10.a „urbana središta” i „urbani klasteri” znači prostorne jedinice klasificirane u gradovima i manjim gradovima i predgrađima primjenom tipologije na temelju mreže uspostavljene u skladu s člankom 4.b stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1059/2003;

11. „gradovi” znači lokalne upravne jedinice u kojima najmanje 50 % stanovništva živi u jednom ili više urbanih središta, što se mjeri s pomoću stupnja urbanizacije utvrđenog u skladu s člankom 4.b stavkom 3. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 1059/2003;
12. „manji gradovi i predgrađa” znači lokalne upravne jedinice u kojima manje od 50 % stanovništva živi u urbanom središtu, ali najmanje 50 % stanovništva živi u urbanom klasteru, što se mjeri s pomoću stupnja urbanizacije utvrđenog u skladu s člankom 4.b stavkom 3. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 1059/2003;

12.a „prigradska područja” znači područja koja graniče s urbanim središtima ili urbanim klasterima, uključujući barem sva područja unutar jednog kilometra mjereno od vanjskih granica tih urbanih središta ili urbanih klastera, a nalaze se u istom gradu ili istom manjem gradu i predgrađu kao i ta urbana središta ili urbani klasteri;

13. „gradska zelena površina” znači [...] **ukupna površina drveća, grmlja, šibljia, trajne zeljaste vegetacije, lišajeva i mahovina, ribnjaka i vodotoka** [...] u gradovima ili manjim gradovima i predgrađima izračunana na temelju podataka dobivenih u okviru usluge praćenja kopna programa Copernicus kako je uspostavljena Uredbom (EU) 2021/696 Europskog parlamenta i Vijeća⁷¹ **te, ako su dostupni dotičnoj državi članici, drugih odgovarajućih dopunskih podataka koje je dostavila ta država članica;**

71 Uredba (EU) 2021/696 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Svemirskog programa Unije i osnivanju Agencije Europske unije za svemirski program te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 912/2010, (EU) br. 1285/2013 i (EU) br. 377/2014 i Odluke br. 541/2014/EU (SL L 170, 12.5.2021., str. 69).

14. „prekrivenost gradova krošnjama stabala” znači ukupna površina pokrivenosti drvećem u gradovima i manjim gradovima i predgrađima koja se izračunava na temelju podataka o gustoći pokrivenosti drvećem dobivenih u okviru usluge praćenja stanja kopna programa Copernicus kako je uspostavljena Uredbom (EU) 2021/696 Europskog parlamenta i Vijeća **te, ako su dostupni dotičnoj državi članici, drugih odgovarajućih dopunskih podataka koje je dostavila ta država članica;[...]**
- 14.a „rijeka slobodnog toka” znači rijeka ili dio rijeke čiju uzdužnu, bočnu i vertikalnu povezanost ne ometaju umjetne strukture koje tvore prepreku i čije prirodne funkcije u velikoj mjeri nisu pogođene;**
- 14.b „ponovno natapanje tresetišta” znači postupak prenamjene isušenog tresetnog tla u vlažno tlo;**
15. „područje **ubrzane** proizvodnje [...]energije iz obnovljivih izvora” znači područje [...] **ubrzane** proizvodnje energije iz obnovljivih izvora kako je definirano u članku 2. točki 9.a Direktive 2018/2001/EU Europskog parlamenta i Vijeća⁷².

72 Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive (EU) 2018/2001 o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora, Direktive 2010/31/EU o energetskeim svojstvima zgrada i Direktive 2012/27/EU o energetskeim učinkovitosti (COM(2022) 222 final).

POGLAVLJE II.

CILJEVI I OBVEZE U POGLEDU OBNOVE

Članak 4.

Obnova kopnenih, obalnih i slatkovodnih ekosustava

1. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne kako bi se u dobro stanje dovela područja stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. koja nisu u dobrom stanju.

Takve se mjere uspostavljaju: [...] **(a) do 2030. za najmanje 30 % ukupnog područja svih stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. koje nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12.;**

- (b) do 2040. za najmanje 60 % i do 2050. za najmanje 90 % područja svake skupine stanišnih tipova navedene u Prilogu I. koje nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12.**

2. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne za ponovnu uspostavu stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. na područjima koja nisu pokrivena tim stanišnim tipovima **s ciljem postizanja njihova povoljnog referentnog područja**. Te se mjere do 2030. uspostavljaju za područja koja čine najmanje 30 % dodatne ukupne površine koja je potrebna kako bi se postiglo ukupno povoljno referentno područje u svakoj skupini stanišnih tipova navedenoj u Prilogu I., kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12., te do 2040. za područja koja čine najmanje 60 % te površine i do 2050. za područja koja čine 100 % te površine.

3. Države članice uspostavljaju mjere obnove za kopnena, obalna i slatkovodna staništa vrsta navedenih u prilogima II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i za kopnena, obalna i slatkovodna staništa divljih ptica obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ koje su, **uz mjere obnove u skladu sa stavcima 1. i 2. ovog članka,** potrebne za poboljšanje kvalitete i količine tih staništa, među ostalim njihovom ponovnom uspostavom, i za poboljšanje povezanosti dok se ne postigne dostatna kvaliteta i količina tih staništa.
4. Utvrđivanje najpogodnijih područja za mjere obnove u skladu sa stavcima 1., 2. i 3. ovog članka temelji se na najboljim dostupnim spoznajama i najnovijim znanstvenim dokazima o stanju stanišnih tipova navedenih u Prilogu I., koje se mjeri na temelju strukture i funkcija potrebnih za njihovo dugoročno održavanje, uključujući njihove tipične vrste, kako je navedeno u članku 1. točki (e) Direktive 92/43/EEZ, te o kvaliteti i količini staništa vrsta iz stavka 3. ovog članka, **služeći se pritom informacijama dostavljenima na temelju članka 17. Direktive 92/43/EEZ i članka 12. Direktive 2009/147/, te, prema potrebi, uzimajući u obzir raznolikost situacija u različitim regijama kako je navedeno u članku 11. stavku 9.a. [...]**
- 4.a Države članice najkasnije do 2030. osiguravaju da je stanje najmanje 90 % površine raspoređene u svim stanišnim tipovima navedenima u Prilogu I. poznato. Stanje svih područja stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. poznato je do 2040.**
5. Mjerama obnove iz stavaka 1. i 2. uzimaju se u obzir potreba za boljom povezanošću stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. i ekološki zahtjevi vrsta iz stavka 3. koje se pojavljuju u tim stanišnim tipovima.

6. Države članice osiguravaju da se stanje stanišnih tipova navedenih u Prilogu I. na područjima na kojima se primjenjuju mjere obnove u skladu sa stavcima 1., 2. i 3. stalno poboljšava dok se ne postigne dobro stanje i da se kvaliteta staništa vrsta iz stavka 3. stalno poboljšava dok se ne postigne dostatna kvaliteta tih staništa. Države članice osiguravaju da na područjima na kojima je postignuto dobro stanje i dostatna kvaliteta staništa vrsta ne dođe do **znatnog** pogoršanja.
7. Države članice **najkasnije do datuma objave svojih nacionalnih planova obnove u skladu s člankom 14. stavkom 6. nastoje uspostaviti potrebne mjere [...] s ciljem sprečavanja znatnog pogoršanja područja na kojima se pojavljuju stanišni tipovi navedeni u Prilogu I., koja su u dobrom stanju ili su potrebna za postizanje ciljeva obnove utvrđenih u stavku 1. [...].**
8. Izvan područja mreže Natura 2000 neispunjavanje obveza utvrđenih u stavku [...] 6. [...] opravdano je ako je uzrokovano:
- (a) višom silom, **uključujući prirodne katastrofe;**
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama; [...]
 - (c) **planom ili** projektom od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja, što se utvrđuje u svakom pojedinom slučaju; **ili** [...]
 - (d) **djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.**

8.a Izvan područja mreže Natura 2000 obveza uspostavljanja potrebnih mjera iz stavka 7. ne primjenjuje se na pogoršanje stanja uzrokovano:

- (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;**
- (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama;**
- (c) planovima ili projektima od prevladavajućeg javnog interesa za koje nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja; ili**
- (d) djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.**

9. Za područja mreže Natura 2000 neispunjavanje obveza utvrđenih u stavcima 6. i 7. opravdano je ako je uzrokovano:

- (a) višom silom, **uključujući prirodne katastrofe;**
- (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama [...]; ili
- (c) planom ili projektom odobrenim u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ.

10. Države članice osiguravaju:

- (a) povećanje površine staništa u dobrom stanju za stanišne tipove navedene u Prilogu I. dok se dobro stanje ne postigne na najmanje 90 % područja i dok se povoljno referentno područje ne postigne za svaki stanišni tip u svakoj biogeografskoj regiji [...] **dotične države članice;**
- (b) trend povećanja u smjeru dostatne kvalitete i količine kopnenih, obalnih i slatkovodnih staništa vrsta iz priloga II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i vrsta obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ.

Članak 5.

Obnova morskih ekosustava

- 1. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne kako bi se u dobro stanje dovela područja stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. koja nisu u dobrom stanju. Takve se mjere uspostavljaju [...]:
 - (a) **do 2030. za najmanje 30 % ukupnog područja skupina od 1 do 6 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. koje nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12.;**
 - (b) **do 2040. za najmanje 60 % i do 2050. za najmanje 90 % područja skupina od 1 do 6 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. koje nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12.;**

(c) do 2040. za dvije trećine postotka iz stavka (d) područja skupine 7 stanišnih tipova navedene u Prilogu II. koje nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12.; i

(d) do 2050. za postotak utvrđen u skladu s člankom 11. stavkom 2.a područja skupine 7 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. koje nije u dobrom stanju, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12.

Postotak iz točke (d) određuje se tako da se njime ne sprečava postizanje ili održavanje dobrog stanja okoliša, kako je utvrđeno na temelju članka 9. stavka 1.

Direktive 2008/56/EZ.

2. Države članice uspostavljaju mjere obnove koje su potrebne za ponovnu uspostavu **skupina od 1 do 6** stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. na područjima koja nisu pokrivena tim stanišnim tipovima **s ciljem postizanja njihova povoljnog referentnog područja**. Te se mjere do 2030. uspostavljaju za područja koja čine najmanje 30 % dodatne ukupne površine koja je potrebna kako bi se postiglo ukupno povoljno referentno područje u svakoj skupini stanišnih tipova, kako je kvantificirano u nacionalnom planu obnove iz članka 12., te do 2040. za područja koja čine najmanje 60 % te površine i do 2050. za područja koja čine 100 % te površine.

3. Države članice uspostavljaju mjere obnove za morska staništa vrsta navedenih u Prilogu III. i prilogima II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i za morska staništa divljih ptica obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ koje su, **uz mjere obnove uspostavljene u skladu sa stavicima 1. i 2. ovog članka,** potrebne za poboljšanje kvalitete i količine tih staništa, među ostalim njihovom ponovnom uspostavom, i za poboljšanje povezanosti dok se ne postigne dostatna kvaliteta i količina tih staništa.

4. Utvrđivanje najpogodnijih područja za mjere obnove u skladu sa stavcima 1., 2. i 3. ovog članka temelji se na najboljim dostupnim spoznajama i najnovijem **tehničkom i znanstvenom [...] napretku u utvrđivanju [...]** stanja stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. [...] te kvalitete i količine staništa vrsta iz stavka 3. ovog članka, **služeći se pritom informacijama dostavljenima na temelju članka 17. Direktive 92/43/EEZ, [...] članka 12. Direktive 2009/147/EZ i članka 17. [...] Direktive 2008/56/EZ. [...]**
- 4.a Države članice najkasnije do 2030. osiguravaju da je stanje najmanje 50 % površine raspoređene u svim stanišnim tipovima navedenima pod skupinama od 1 do 6 u Prilogu II. poznato. Stanje svih područja skupina od 1 do 6 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. poznato je do 2040. Države članice najkasnije do 2040. također osiguravaju da je stanje najmanje 50 % površine raspoređene u svim stanišnim tipovima navedenima pod skupinom 7 u Prilogu II. poznato. Stanje svih područja skupine 7 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. poznato je do 2050.**
5. Mjerama obnove iz stavaka 1. i 2. uzimaju se u obzir potreba za boljom **ekološkom usklađenošću i** povezanošću stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. i ekološki zahtjevi vrsta iz stavka 3. koje se pojavljuju u tim stanišnim tipovima.
6. Države članice osiguravaju da se stanje stanišnih tipova navedenih u Prilogu II. na područjima na kojima se primjenjuju mjere obnove u skladu sa stavcima 1., 2. i 3. stalno poboljšava dok se ne postigne dobro stanje i da se kvaliteta staništa vrsta iz stavka 3. stalno poboljšava dok se ne postigne dostatna kvaliteta tih staništa. Države članice osiguravaju da na područjima na kojima je postignuto dobro stanje i dostatna kvaliteta staništa vrsta ne dođe do **znatnog** pogoršanja.

7. Države članice **najkasnije do datuma objave svojih nacionalnih planova obnove u skladu s člankom 14. stavkom 6. nastoje uspostaviti potrebne mjere [...] s ciljem sprečavanja znatnog pogoršanja područja na kojima se pojavljuju stanišni tipovi navedeni u Prilogu II., koja su u dobrom stanju ili su potrebna za postizanje ciljeva obnove utvrđenih u stavku 1. [...]**.
8. Izvan područja mreže Natura 2000 neispunjavanje obveza utvrđenih u stavku [...] 6. [...] opravdano je ako je uzrokovano:
- (a) višom silom, **uključujući prirodne katastrofe;**
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama; [...]
 - (c) **planom ili** projektom od prevladavajućeg javnog interesa za koji nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja, što se utvrđuje u svakom pojedinom slučaju; **ili** [...]
 - (d) **djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.**

8.a Izvan područja mreže Natura 2000 obveza uspostavljanja potrebnih mjera iz stavka 7. ne primjenjuje se na pogoršanje stanja uzrokovano:

- (a) višom silom, uključujući prirodne katastrofe;**
- (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama;**
- (c) planovima ili projektima od prevladavajućeg javnog interesa za koje nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja; ili**
- (d) djelovanjem ili nedjelovanjem trećih zemalja za koje dotična država članica nije odgovorna.**

9. Za područja mreže Natura 2000 neispunjavanje obveza utvrđenih u stavcima 6. i 7. opravdano je ako je uzrokovano:
- (a) višom silom, **uključujući prirodne katastrofe;**
 - (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama [...]; ili
 - (c) planom ili projektom odobrenim u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ.
10. Države članice osiguravaju:
- (a) povećanje površine staništa u dobrom stanju za stanišne tipove navedene **u skupinama od 1 do 6** u Prilogu II. dok se dobro stanje ne postigne na najmanje 90 % područja i dok se povoljno referentno područje ne postigne za svaki stanišni tip u svakoj biogeografskoj regiji [...] **dotične države članice;**
 - (aa) povećanje površine staništa u dobrom stanju za stanišne tipove navedene u skupini 7 u Prilogu II. dok se dobro stanje ne postigne najmanje u postotku iz stavka 1. točke (d) područja i dok se povoljno referentno područje ne postigne za svaki stanišni tip u svakoj biogeografskoj regiji dotične države članice;**
 - (b) pozitivni trend prema dostatnoj kvaliteti i količini morskih staništa vrsta navedenih u Prilogu III. i prilogima II., IV. i V. Direktivi 92/43/EEZ i vrsta obuhvaćenih Direktivom 2009/147/EZ.

Članak 5.a

Energija iz obnovljivih izvora

Za potrebe članka 4. stavaka 8. i 8.a te članka 5. stavaka 8. i 8.a pretpostavlja se da su planiranje, izgradnja i rad postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, njihovo priključenje na mrežu, sama ta mreža i sredstva za skladištenje od prevladavajućeg javnog interesa. Države članice mogu ih izuzeti od zahtjeva za dokazivanjem da nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja na temelju članka 4. stavaka 8. i 8.a te članka 5. stavaka 8. i 8.a ako je provedena strateška procjena utjecaja na okoliš u skladu s uvjetima utvrđenima u Direktivi 2001/42/EZ. Države članice mogu u opravdanim i posebnim okolnostima ograničiti primjenu te odredbe na određene dijelove svojeg državnog područja te na određene vrste tehnologija ili na projekte s određenim tehničkim značajkama u skladu s prioritetima utvrđenima u njihovim integriranim nacionalnim energetske i klimatskim planovima na temelju Uredbe (EU) 2018/1999. Države članice obavješćuju Komisiju o primijenjenim ograničenjima i opravdavaju ih.

Članak 5.b

Nacionalna obrana

1. Pri uvođenju mjera obnove za potrebe članka 4. stavaka 1., 2. i 3. i članka 5. stavaka 1., 2. i 3. države članice mogu izuzeti područja koja se koriste za aktivnosti čija je isključiva svrha nacionalna obrana ako se smatra da su te mjere neusklađene s daljnjim korištenjem navedenih područja u vojne svrhe.
2. Za potrebe članka 4. stavaka 8. i 8.a te članka 5. stavaka 8. i 8.a države članice mogu predvidjeti da se pretpostavlja da su planovi i projekti isključivo u svrhu nacionalne obrane od prevladavajućeg javnog interesa. Za potrebe članka 4. stavaka 8. i 8.a te članka 5. stavaka 8. i 8.a države članice ujedno mogu izuzeti takve planove i projekte od zahtjeva za dokazivanjem da nisu dostupna manje štetna alternativna rješenja. Međutim, ako se primjenjuje to izuzeće, dotična država članica uvodi mjere, koliko je to razumno i izvedivo, kojima se nastoji ublažiti utjecaj na stanišne tipove.

Članak 6.

Obnova urbanih ekosustava

1. Države članice osiguravaju da do **31. prosinca 2030. u ukupnom nacionalnom području** ne dođe do neto gubitka gradskih zelenih površina i prekrivenosti gradova krošnjama stabala **u područjima urbanih ekosustava, utvrđenih u skladu s člankom 11. stavkom 2.b,** u odnosu na **[godina stupanja na snagu ove Uredbe]** [...]. **Za potrebe te obveze države članice mogu iz tog ukupnog nacionalnog područja isključiti područja urbanih ekosustava u kojima je udio gradske zelene površine u urbanim središtima i urbanim klasterima veći od 45 %, a udio prekrivenosti gradova krošnjama stabala veći od 10 %.**
2. Države članice [...] **nakon toga ostvaruju trend** povećanja [...] ukupnog nacionalnog područja gradske zelene površine, **među ostalim integracijom gradskih zelenih površina u zgrade i infrastrukturu u područjima urbanog ekosustava, utvrđenom u skladu s člankom 11. stavkom 2.b, što se mjeri svakih šest godina nakon 31. prosinca 2030., dok se ne postigne zadovoljavajuća razina utvrđena u skladu s člankom 11. stavkom 3.** [...].
[...]
3. Države članice [...] **u svakom području urbanog ekosustava, utvrđenom u skladu s člankom 11. stavkom 2.b, ostvaruju** [...]
- (a) [...] **trend povećanja** [...] prekrivenosti gradova krošnjama stabala, **što se mjeri svakih šest godina nakon 31. prosinca 2030., dok se ne postigne zadovoljavajuća razina utvrđena u skladu s člankom 11. stavkom 3.** [...]
- (b) [...]

Članak 7.

Obnova prirodne povezanosti rijeka i prirodnih funkcija povezanih poplavnih područja

1. Države članice sastavljaju inventar **umjetnih** prepreka [...] povezanosti površinskih voda i, **uzimajući u obzir njihove društveno-gospodarske funkcije**, utvrđuju koje je prepreke potrebno ukloniti kako bi se doprinijelo ostvarenju ciljeva obnove utvrđenih u članku 4. ove Uredbe i cilja da se do 2030. najmanje 25 000 km rijeka ponovno pretvori u rijeke slobodnog toka u Uniji, ne dovodeći u pitanje Direktivu 2000/60/EZ, posebno njezin članak 4. stavke 3., 5. i 7., i Uredbu 1315/2013, posebno njezin članak 15.
2. Države članice uklanjaju **umjetne** prepreke [...] povezanosti površinskih voda [...] **na temelju inventara** iz stavka 1. ovog članka, u skladu s planom za njihovo uklanjanje iz članka 12. stavka 2. točaka (e) i (f). Pri uklanjanju prepreka države članice prije svega uklanjaju zastarjele prepreke koje više nisu potrebne za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, unutarnju plovidbu, opskrbu vodom, **zaštitu od poplava** ili druge svrhe.
3. Uz uklanjanje prepreka iz stavka 2. države članice uspostavljaju i mjere koje su potrebne kako bi se poboljšale prirodne funkcije povezanih poplavnih područja.
4. **Države članice osiguravaju održavanje prirodne povezanosti rijeka i prirodnih funkcija povezanih poplavnih područja u skladu sa stavcima 2. i 3.**

Članak 8.

Obnova populacija oprašivača

1. Države članice do 2030. zaustavljaju smanjenje populacija oprašivača i potom ostvaruju trend povećanja populacija oprašivača, što se mjeri svakih [...] **šest** godina nakon 2030., dok se ne postignu zadovoljavajuće razine, kako su utvrđene u skladu s člankom 11. stavkom 3.
2. Komisija donosi provedbene akte kako bi utvrdila metodu za praćenje populacija oprašivača. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 21. stavka 2.

3. Metodom iz stavka 2. omogućuje se primjena standardiziranog pristupa za prikupljanje godišnjih podataka o brojnosti i raznolikosti vrsta oprašivača i za procjenu populacijskih trendova oprašivača.

Članak 9.

Obnova poljoprivrednih ekosustava

1. Osim za područja na kojima se uspostavljaju mjere obnove na temelju članka 4. stavaka 1., 2. i 3., države članice uspostavljaju i mjere obnove koje su potrebne za povećanje bioraznolikosti poljoprivrednih ekosustava.
2. Države članice za svaki od sljedećih pokazatelja u poljoprivrednim ekosustavima, kako su detaljnije opisani u Prilogu IV., ostvaruju trend povećanja na nacionalnoj razini, što se mjeri u razdoblju od datuma stupanja na snagu ove Uredbe do 31. prosinca 2030. i svakih [...] **šest** godina nakon toga, dok se ne postignu zadovoljavajuće razine utvrđene u skladu s člankom 11. stavkom 3.:
 - (a) indeks populacije travnjačkih leptira;
 - (b) zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima;
 - (c) udio poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti.
3. Države članice uspostavljaju mjere obnove kojima osiguravaju da indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa na nacionalnoj razini koji se temelji na vrstama navedenima u Prilogu V., indeksiran ... [*Ured za publikacije: unijeti datum = prvi dan u mjesecu nakon 12 mjeseci od datuma stupanja na snagu ove Uredbe*] u vrijednosti 100, postigne sljedeće razine:
 - (a) 110 do 2030., 120 do 2040. i 130 do 2050., za države članice navedene u Prilogu V. s povijesno iscrpljenim populacijama ptica poljoprivrednih staništa;
 - (b) 105 do 2030., 110 do 2040. i 115 do 2050., za države članice navedene u Prilogu IV. s povijesno manje iscrpljenim populacijama ptica poljoprivrednih staništa.

4. Države članice uspostavljaju mjere obnove za organska tla koja čine isušena tresetišta i upotrebljavaju se u poljoprivredne svrhe. Te se mjere uspostavljaju za najmanje:
- (a) 30 % tih područja do 2030., pri čemu barem četvrtina mora biti ponovno natopljena;
 - (b) **40**[...] % tih područja do 2040., pri čemu barem polovina mora biti ponovno natopljena;
 - (c) **50**[...] % tih područja do 2050., pri čemu barem polovina mora biti ponovno natopljena.

Države članice mogu uspostaviti mjere obnove, uključujući ponovno natapanje, na područjima na kojima se vadi treset i ta područja smatrati područjima koja doprinose postizanju odgovarajućih ciljeva iz točaka (a), (b) i (c) prvog podstavka.

Osim toga, države članice mogu uspostaviti mjere obnove kako bi ponovno natopile organska tla koja čine isušena tresetišta koja se upotrebljavaju u svrhe koje nisu poljoprivredne svrhe i vađenje treseta te ta ponovno natopljena područja smatrati područjima koja doprinose, do najviše **40**[...] %, postizanju ciljeva iz točaka (a), (b) i (c) prvog podstavka.

Mjere obnove koje se sastoje od ponovnog natapanja tresetišta, uključujući razine vode koje treba postići, doprinose smanjenju neto emisija stakleničkih plinova i povećanju bioraznolikosti, pri čemu se uzimaju u obzir nacionalne i lokalne okolnosti.

Ako je to opravdano, država članica može smanjiti opseg ponovnog natapanja tresetišta u poljoprivredne svrhe na manji opseg nego što se to zahtijeva u skladu s točkama (a), (b) i (c) ako bi takvo ponovno natapanje vjerojatno imalo znatan negativan učinak na infrastrukturu, zgrade, prilagodbu klimatskim promjenama ili druge javne interese i ako se ponovno natapanje ne može provesti na zemljištu koje nije poljoprivredno zemljište. Takvo smanjenje utvrđuje se u skladu s člankom 11. stavkom 4.b.

Članak 10.

Obnova šumskih ekosustava

1. Osim za područja na kojima se mjere obnove uspostavljaju na temelju članka 4. stavaka 1., 2. i 3., države članice uspostavljaju i mjere obnove koje su potrebne za povećanje bioraznolikosti šumskih ekosustava.
2. Države članice za svaki od sljedećih pokazatelja u šumskim ekosustavima, kako su detaljnije utvrđeni u Prilogu VI., ostvaruju trend povećanja na nacionalnoj razini, što se mjeri u razdoblju od datuma stupanja na snagu ove Uredbe do 31. prosinca 2030. i svakih [...] **šest** godina nakon toga, dok se ne postignu zadovoljavajuće razine utvrđene u skladu s člankom 11. stavkom 3.:
 - (a) stojeće mrtvo drvo;
 - (b) ležeće mrtvo drvo;
 - (c) [...]
 - (d) [...]
 - ([...]**c**) indeks čestih vrsta ptica šumskih staništa[...]
 - (f) [...].

2.a Države članice na nacionalnoj razini postižu trend povećanja triju od sljedećih pokazatelja u šumskim ekosustavima, kako su dodatno utvrđeni u Prilogu VI., odabranih na temelju njihove sposobnosti da dokažu povećanje bioraznolikosti šumskih ekosustava u dotičnoj državi članici. Pokazatelji se mjere u razdoblju od datuma stupanja na snagu ove Uredbe do 31. prosinca 2030. i svakih šest godina nakon toga, dok se ne postignu zadovoljavajuće razine utvrđene u skladu s člankom 11. stavkom 3.:

- (a) udjela šuma raznodobne strukture;**
- (b) povezanosti šuma;**
- (c) zaliha organskog ugljika;**
- (d) udjela šuma u kojima prevladavaju zavičajne vrste drveća;**
- (e) raznolikosti vrsta drveća.**

3. Neispunjavanje obveza utvrđenih u stavcima 2. i 2.a opravdano je ako je uzrokovano:

- (a) višom silom velikih razmjera, uključujući prirodne katastrofe, a posebno neplanirane i nekontrolirane šumske požare; ili**
- (b) neizbježnim preobrazbama staništa koje su izravno uzrokovane klimatskim promjenama.**

POGLAVLJE III.
NACIONALNI PLANOVI OBNOVE

Članak 11.

Izrada nacionalnih planova obnove

1. Države članice izrađuju nacionalne planove obnove i provode potrebne aktivnosti pripremnog praćenja i istraživanja kako bi utvrdile mjere obnove koje su potrebne za ispunjavanje ciljeva i obveza utvrđenih u člancima od 4. do 10., uzimajući pritom u obzir najnovije znanstvene dokaze.
2. Države članice kvantificiraju područje koje je potrebno obnoviti kako bi se ostvarili ciljevi obnove utvrđeni u člancima 4. i 5., uzimajući pritom u obzir stanje stanišnih tipova iz članka 4. stavaka 1. i 2. te članka 5. stavaka 1. i 2., kao i kvalitetu i količinu staništa vrsta iz članka 4. stavka 3. i članka 5. stavka 3. [...]. Kvantifikacija se temelji, među ostalim, na sljedećim informacijama:
 - (a) za svaki stanišni tip:
 - i. ukupnoj površini staništa i karti njegove rasprostranjenosti u tom trenutku;
 - ii. površini staništa koje nije u dobrom stanju;
 - iii. povoljnoj referentnoj površini, uzimajući u obzir **zapise o povijesnoj rasprostranjenosti[...]** i predviđene promjene okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena;
 - iv. područjima koja su najpogodnija za ponovnu uspostavu stanišnih tipova s obzirom na trenutačne i predviđene promjene okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena;

- (b) dostatnoj kvaliteti i količini staništa vrsta potrebnima kako bi se za njih postiglo povoljno stanje očuvanosti, uzimajući u obzir područja koja su najpogodnija za ponovnu uspostavu tih staništa, povezanost među staništima potrebna za napredovanje populacija tih vrsta te trenutačne i predviđene promjene okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena;

(ba) za potrebe kvantificiranja površine svakog stanišnog tipa koju je potrebno obnoviti kako bi se postigli ciljevi obnove utvrđeni u članku 4. stavku 1. točki (a) i članku 5. stavku 1. točki (a), površina staništa koje nije u dobrom stanju iz točke (a) podtočke ii. uključuje samo ona područja za koja je stanje poznato;

(bb) za potrebe kvantificiranja površine svakog stanišnog tipa koju je potrebno obnoviti kako bi se postigli ciljevi obnove utvrđeni u članku 4. stavku 1. točki (b) i članku 5. stavku 1. točkama (b), (c) i (d), površina staništa koje nije u dobrom stanju iz točke (a) podtočke ii. uključuje samo ona područja za koja je stanje poznato ili za koje stanje treba biti poznato na temelju članka 4. stavka 4.a i članka 5. stavka 4.a.

2.a U pogledu skupine 7 stanišnih tipova navedenih u Prilogu II., države članice određuju postotak iz članka 5. stavka 1. točke (d).

2.b Države članice utvrđuju područja urbanih ekosustava iz članka 6. i izrađuju karte tih područja za sve svoje gradove i manje gradove i predgrađa.

Područje urbanog ekosustava grada ili manjeg grada i predgrađa uključuje:

(a) cijeli grad ili manji grad i predgrađe; ili

(b) dijelove grada ili manjeg grada i predgrađa, uključujući barem njezina urbana središta, urbane klastere i, ako to dotična država članica smatra primjerenim, prigradska područja.

Države članice mogu objediniti područja urbanog ekosustava dvaju ili više susjednih gradova i/ili manjih gradova i predgrađa u jedno područje urbanog ekosustava koje je zajedničko tim gradovima i/ili manjim gradovima i predgrađima.

3. Države članice najkasnije do 2030. utvrđuju zadovoljavajuće razine za svaki od pokazatelja iz članka 8. stavka 1., članka 9. stavka 2. i [...] članka 10. stavka 2., **za svaki od odabranih pokazatelja iz članka 10. stavka 2.a i za gradsku zelenu površinu iz članka 6. stavka 2. te za prekrivenost gradova krošnjama stabala iz članka 6. stavka 3.,** putem otvorenog i djelotvornog postupka i procjene, na temelju najnovijih znanstvenih dokaza [...], **orijentacijskog okvira iz članka 17. stavka 9.a i, ako je dostupan, orijentacijskog okvira iz članka 17. stavka 9.**
4. Države članice utvrđuju poljoprivredna i šumska područja koja je potrebno obnoviti i izrađuju karte tih područja, posebno područja na kojima je zbog intenzifikacije ili drugih čimbenika povezanih s gospodarenjem potrebna bolja povezanost i krajobrazna raznolikost.

4.a Države članice mogu u roku od godine dana od stupanja na snagu ove Uredbe razviti metodologiju za dopunu metodologije iz Priloga IV. kako bi pratile obilježja krajobraza velike raznolikosti koja nisu obuhvaćena zajedničkom metodom iz opisa obilježja krajobraza velike raznolikosti u tom prilogu. Komisija pruža smjernice o okviru za razvoj takve metodologije u roku od mjesec dana od stupanja na snagu ove Uredbe.

4.b Države članice, prema potrebi, određuju smanjenje opsega ponovnog natapanja tresetišta kako je navedeno u članku 9. stavku 4. petom podstavku.

5. Države članice utvrđuju sinergiju s ublažavanjem klimatskih promjena, prilagodbom tim promjenama, **neutralnosti degradacije zemljišta** i sprečavanjem katastrofa te u skladu s tim određuju prioritetne mjere obnove. Države članice u obzir uzimaju i sljedeće:
- (a) svoje integrirane nacionalne energetske i klimatske planove iz članka 3. Uredbe (EU) 2018/1999;
 - (b) svoju dugoročnu strategiju iz članka 15. Uredbe (EU) 2018/1999;
 - (c) obvezujući cilj Unije za 2030. utvrđen u članku 3. Direktive 2018/2001/EU Europskog parlamenta i Vijeća.
6. Države članice usklađuju razvoj nacionalnih planova obnove s **izradom karata područja koja su potrebna kako bi se ostvarili barem njihovi nacionalni doprinosi cilju za energiju iz obnovljivih izvora do 2030. kao i, prema potrebi, s** određivanjem [...] područja **ubrzane** proizvodnje energije iz obnovljivih izvora **i namjenskih infrastrukturnih područja**. Tijekom izrade planova za obnovu prirode države članice osiguravaju sinergiju **s izgradnjom infrastrukture za energiju iz obnovljivih izvora i energetske infrastrukture** te s već određenim područjima **ubrzane proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i namjenskim infrastrukturnim** područjima [...], te osiguravaju da funkcioniranje **tih** područja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora [...], uključujući postupke izdavanja dozvola primjenjive u **tim** područjima [...] za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora kako su predviđeni Direktivom (EU) 2018/2001, **kao i funkcioniranje projekata povezanih s mrežom koji su potrebni za integraciju energije iz obnovljivih izvora u elektroenergetski sustav i odgovarajućih postupaka izdavanja dozvola,** ostane nepromijenjeno.

7. Pri izradi svojih nacionalnih planova obnove države članice u obzir uzimaju **posebno** sljedeće:
- (a) mjere očuvanja utvrđene za područja mreže Natura 2000 u skladu s Direktivom 92/43/EEZ;
 - (b) prioritetne akcijske okvire razvijene u skladu s Direktivom 92/43/EEZ;
 - (c) mjere za postizanje dobrog **količinskog**, ekološkog i kemijskog stanja vodnih tijela uključene u **programe mjera i** planove upravljanja riječnim slivovima izrađene u skladu s Direktivom 2000/60/EZ **te planove upravljanja rizicima od poplave uspostavljene u skladu s Direktivom 2007/60/EZ**;
 - (d) **ako je primjenjivo**, morske strategije za postizanje dobrog stanja okoliša u svim morskim regijama u Uniji razvijene u skladu s Direktivom 2008/56/EZ;
 - (e) nacionalne programe kontrole onečišćenja zraka razvijene u skladu s Direktivom (EU) 2016/2284,
 - (f) nacionalne strategije i akcijske planove za bioraznolikost razvijene u skladu s člankom 6. Konvencije o biološkoj raznolikosti;
 - (g) **ako je primjenjivo**, mjere očuvanja **i upravljanja** donesene u okviru zajedničke ribarstvene politike;
 - (h) strateške planove u okviru ZPP-a izrađene u skladu s Uredbom (EU) 2021/2115.**
8. Pri izradi nacionalnih planova obnove države članice **mogu** [...] se služiti različitim primjerima mjera obnove koji su navedeni u Prilogu VII., ovisno o posebnim nacionalnim i lokalnim uvjetima i najnovijim znanstvenim dokazima.

9. Pri izradi nacionalnih planova obnove države članice nastoje optimirati ekološke, gospodarske i socijalne funkcije ekosustava, kao i njihov doprinos održivom razvoju relevantnih regija i zajednica.
- 9.a Pri izradi nacionalnih planova obnove države članice mogu uzeti u obzir raznolikost situacija u različitim regijama povezanih sa socijalnim, gospodarskim i kulturnim zahtjevima, regionalnim i lokalnim značajkama te gustoćom naseljenosti. Prema potrebi bi trebalo uzeti u obzir posebnu situaciju najudaljenijih regija Unije, primjerice njihovu udaljenost, izoliranost, malu površinu, nepovoljnu topografiju i klimu te njihovu bogatu bioraznolikost i povezane troškove za zaštitu i obnovu njihovih ekosustava.**
10. Kad je to moguće, države članice potiču sinergiju s nacionalnim planovima obnove drugih država članica, posebno u pogledu ekosustava koji se prostiru preko granica **ili ako države članice dijele morsku regiju ili podregiju u smislu Direktive 2008/56/EZ.**
- 10.a U svrhu utvrđivanja i provedbe nacionalnih planova obnove države članice mogu se, ako je to praktično i primjereno, koristiti postojećim strukturama regionalne institucijske suradnje u pogledu obnove i ponovne uspostave morskih ekosustava.**
- 10.b Ako države članice utvrde problem koji bi mogao onemogućiti ispunjavanje obveza obnove i ponovne uspostave morskih ekosustava i koji zahtijeva mjere za koje nisu nadležne, one pojedinačno ili zajednički, prema potrebi upućuju državama članicama, Komisiji ili međunarodnim organizacijama opis utvrđenih problema[...] i moguće mjere, s ciljem njihova razmatranja i mogućeg donošenja.**
11. Države članice osiguravaju da postupak izrade plana obnove bude otvoren, uključiv i djelotvoran te da se javnosti omogući pravodobno i djelotvorno sudjelovanje u njegovoj pripremi. Savjetovanja ispunjavaju zahtjeve utvrđene u [...] Direktivi 2001/42/EZ.

Članak 12.

Sadržaj nacionalnih planova obnove

1. Nacionalni plan obnove obuhvaća razdoblje do 2050. i uključuje prijelazne rokove koji odgovaraju ciljevima i obvezama utvrđenima u člancima od 4. do 10.

1.a Odstupajući od stavka 1., nacionalni plan obnove koji se podnosi u skladu s člankom 13. i člankom 14. stavkom 6. može se, u pogledu razdoblja nakon lipnja 2032. i do preispitivanja u skladu s člankom 15. stavkom 1., ograničiti na strateški pregled:

(a) elemenata iz stavka 2.; i

(b) sadržaja iz stavaka 3. i 3.a.

Revidirani nacionalni plan obnove koji proizlazi iz preispitivanja koje je potrebno provesti prije srpnja 2032. u skladu s člankom 15. stavkom 1. može se, u pogledu razdoblja nakon lipnja 2042. i do revidiranja prije srpnja 2042. u skladu s člankom 15. stavkom 1., ograničiti na strateški pregled tih elemenata i sadržaja.

2. Države članice u nacionalni plan obnove uključuju sljedeće elemente, služeći se pritom jedinstvenim formatom utvrđenim u skladu sa stavkom 4. ovog članka:
 - (a) kvantificirana područja koja treba obnoviti kako bi se ostvarili ciljevi obnove utvrđeni u člancima od 4. do 10. na temelju pripremnih aktivnosti provedenih u skladu s člankom 11. i **okvirnih** [...] karata [...] **potencijalnih** područja **koja treba obnoviti**;
 - (b) opis planiranih ili uspostavljenih mjera obnove kojima se ispunjavaju ciljevi i obveze utvrđeni u člancima od 4. do 10. i pobliže utvrđene mjere obnove koje su planirane ili uspostavljene u okviru mreže Natura 2000 uspostavljene u skladu s Direktivom 92/43/EEZ;

(ba) poseban odjeljak u kojem se utvrđuju mjere za ispunjavanje obveza iz članka 4. stavka 4.a i članka 5. stavka 4.a;

- (c) prikaz mjera kojima se osigurava da na područjima pokrivenima stanišnim tipovima navedenima u prilogima I. i II. ne dođe do pogoršanja u dijelovima na kojima je postignuto dobro stanje i da se stanje staništa vrsta iz članka 4. stavka 3. i članka 5. stavka 3. ne pogorša na područjima na kojima je postignuta dostatna kvaliteta staništa vrsta u skladu s člankom 4. stavkom 6. i člankom 5. stavkom 6.;
- (d) prikaz mjera **čiji je cilj održavanje stanišnih tipova navedenih u prilogima I. i II. u dobrom stanju na područjima na kojima se pojavljuju i [...] sprečavanje znatnog pogoršanja drugih** [...] područja pokrivenih stanišnim tipovima navedenima u prilogima I. i II. [...], u skladu s člankom 4. stavkom 7. i člankom 5. stavkom 7.;
- (e) inventar prepreka i prepreke za koje je utvrđeno da ih treba ukloniti u skladu s člankom 7. stavkom 1., plan njihova uklanjanja u skladu s člankom 7. stavkom 2. i [...] duljina rijeka slobodnog toka koja će se postići uklanjanjem tih prepreka **procijenjena od 2020. do** [...] 2030. i [...] 2050. te sve druge mjere kojima se ponovno uspostavljaju prirodne funkcije poplavnih područja u skladu s člankom 7. stavkom 3.;

(ea) obrazloženje, prema potrebi, za ponovno natapanje tresetišta u udjelu manjem od onog utvrđenog u članku 9. stavku 4. prvom podstavku točkama od (a) do (c);

(eb) opis pokazatelja za šumske ekosustave odabranih u skladu s člankom 10. stavkom 2.a i njihovu prikladnost za dokazivanje povećanja bioraznolikosti šumskih ekosustava u dotičnoj državi članici;

- (f) vremenski tijek uspostave mjera obnove u skladu s člancima od 4. do 10.;
- (g) poseban odjeljak u kojem utvrđuju prilagođene mjere obnove za svoje najudaljenije regije, ovisno o slučaju;
- (h) praćenje područja koja se trebaju obnoviti u skladu s člancima 4. i 5., postupak procjene djelotvornosti mjera obnove uspostavljenih u skladu s člancima od 4 do 10. i prema potrebi postupak revidiranja tih mjera kako bi se ispunili ciljevi i obveze utvrđeni u člancima od 4. do 10.;
- (i) prikaz načina na koji su osigurani neprekidni, dugoročni i održivi učinci mjera obnove iz članaka od 4. do 10.;
- (j) procijenjene dodatne koristi za ublažavanje klimatskih promjena **i neutralnost degradacije zemljišta** koje bi se tijekom vremena mogle ostvariti u vezi s mjerama obnove te šire društveno-gospodarske koristi tih mjera;
- (k) poseban odjeljak u kojem se utvrđuje kako se u nacionalnom planu obnove uzimaju u obzir:
 - i. važnost scenarija klimatskih promjena za planiranje vrste mjera obnove i područja na kojima će se primjenjivati;
 - ii. potencijal mjera obnove za svođenje utjecaja klimatskih promjena na prirodu na najmanju moguću mjeru, sprečavanje **ili ublažavanje učinaka** prirodnih katastrofa i potporu prilagodbi;
 - iii. sinergija s nacionalnim strategijama ili planovima prilagodbe i izvješćima o nacionalnoj procjeni rizika od katastrofa;
 - iv. pregled međudjelovanja mjera uključenih u nacionalni plan obnove i nacionalni energetske i klimatske plan;

- (l) procjenu financijskih potreba za provedbu mjera obnove, u okviru koje se opisuje i potpora dionicima na koje utječu mjere obnove ili druge nove obveze koje proizlaze iz ove Uredbe, i oblik predviđenog financiranja, bilo javnog ili privatnog, uključujući (su)financiranje Unijinim instrumentima financiranja;
 - (m) prikaz subvencija koje negativno utječu na ispunjavanje ciljeva i obveza utvrđenih u ovoj Uredbi;
 - (n) sažetak postupka izrade i uspostave nacionalnog plana obnove, uključujući informacije o sudjelovanju javnosti i načinu na koji su uzete u obzir potrebe lokalnih zajednica i dionika;
 - (o) poseban odjeljak u kojem se u skladu s člankom 14. stavkom 5. navodi kako su uzete u obzir primjedbe Komisije o nacrtu nacionalnog plana obnove iz članka 14. stavka 4. Ako dotična država članica ne djeluje u skladu s primjedbom Komisije ili njezinim znatnim dijelom, iznosi svoje razloge za to.
3. Nacionalni planovi obnove prema potrebi uključuju mjere očuvanja **i upravljanja** koje država članica namjerava donijeti u okviru zajedničke ribarstvene politike, uključujući mjere očuvanja u zajedničkim preporukama čije donošenje država članica namjerava pokrenuti u skladu s postupkom utvrđenim u Uredbi (EU) br. 1380/2013, i sve relevantne informacije o tim mjerama.

3.a Nacionalni planovi obnove uključuju pregled međudjelovanja mjera uključenih u nacionalni plan obnove i nacionalnog strateškog plana u okviru zajedničke poljoprivredne politike.

3.b Prema potrebi, nacionalni planovi obnove uključuju pregled razmatranja povezanih s raznolikošću situacija u različitim regijama kako je navedeno u članku 11. stavku 9.a.

4. Komisija donosi provedbene akte kako bi uspostavila jedinstveni format za nacionalne planove obnove. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 21. stavka 2. Pri izradi jedinstvenog formata Komisiji pomaže Europska agencija za okoliš (EEA). **Komisija do [datum = prvi dan u mjesecu nakon tri mjeseca od datuma stupanja na snagu ove Uredbe] podnosi nacрте provedbenih akata odboru iz članka 21. stavka 1.**

Članak 13.

Podnošenje nacрта nacionalnog plana obnove

Države članice Komisiji podnose nacrt nacionalnog plana obnove iz članaka 11. i 12. do... [Ured za publikacije: unijeti datum = prvi dan u mjesecu nakon 24 mjeseca nakon datuma stupanja na snagu ove Uredbe].

Članak 14.

Ocjenjivanje nacionalnih planova obnove

1. Komisija ocjenjuje nacrt nacionalnih planova obnove u roku od šest mjeseci od datuma primitka. Pri ocjenjivanju Komisija blisko surađuje s dotičnom državom članicom.

2. Pri ocjenjivanju nacрта nacionalnog plana obnove Komisija provodi evaluaciju:
 - (a) njegove sukladnosti s člankom 12;[...]
 - (b) [...] njegove primjerenosti za ispunjavanje ciljeva i obveza utvrđenih u člancima od 4. do 10;[...]
 - (c) **njegova doprinosa** [...] Unijinim sveobuhvatnim ciljevima iz članka 1., posebnim ciljevima i obvezama iz članka 7. stavka 1. da se do 2030. u Uniji najmanje 25 000 km rijeka ponovno pretvori u rijeke slobodnog toka i cilja da do 2030. barem 10 % poljoprivrednog zemljišta u Uniji ima obilježja krajobraza velike raznolikosti.
3. U svrhu ocjenjivanja nacрта nacionalnih planova obnove Komisiji pomažu stručnjaci ili EEA.
4. Komisija može uputiti primjedbe državama članicama u roku od šest mjeseci od datuma primitka nacрта nacionalnog plana obnove.
5. Države članice u konačnim nacionalnim planovima obnove uzimaju u obzir sve primjedbe koje im je uputila Komisija.
6. Države članice dovršavaju, objavljuju i podnose Komisiji nacionalni plan obnove u roku od šest mjeseci od datuma primitka Komisijinih primjedbi.

Članak 15.

Preispitivanje nacionalnih planova obnove

1. Države članice preispituju **i revidiraju** svoje nacionalne planove obnove **te uključuju dodatne mjere prije srpnja 2032. i prije srpnja 2042.** Najmanje jednom svakih 10 godina **nakon toga države članice preispituju svoj nacionalni plan obnove i, prema potrebi, revidiraju ga i uključuju dodatne mjere.** [...] **Preispitivanja se provode** u skladu s člancima 11. i 12., uzimajući u obzir napredak u provedbi plana, najbolje dostupne znanstvene dokaze i dostupne spoznaje o promjenama ili očekivanim promjenama okolišnih uvjeta zbog klimatskih promjena. **Pri preispitivanjima koja se provode prije srpnja 2032. i prije srpnja 2042. države članice uzimaju u obzir spoznaje o stanju stanišnih tipova navedenih u prilogima I. i II. stečene u skladu s obvezama iz članka 4. stavka 4.a i članka 5. stavka 4.a. Države članice objavljuju svoj revidirani nacionalni plan obnove i dostavljaju ga Komisiji.**
2. [...] **Kad se praćenjem u skladu s člankom 17. pokaže** da mjere utvrđene u nacionalnom planu obnove neće biti dostatne za ispunjavanje ciljeva i obveza utvrđenih u člancima od 4. do 10., [...] države članice [...] **preispituju** nacionalni plan obnove **i, ako je potrebno, revidiraju ga** te u njega uključuju dopunske mjere. **Države članice objavljuju svoj revidirani nacionalni plan obnove i dostavljaju ga Komisiji.**

3. Na temelju informacija iz članka 18. stavaka 1. i 2. i procjene iz članka 18. stavaka 4. i 5., ako Komisija smatra da napredak koji je država članica ostvarila nije dostatan za ispunjavanje ciljeva i obveza utvrđenih u člancima od 4. do 10., Komisija može, **nakon savjetovanja s dotičnom državom članicom**, od te države članice [...] zatražiti da [...] podnese **revidirani** nacrt nacionalnog plana obnove s dopunskim mjerama. **Revidirani** nacionalni plan obnove s dopunskim mjerama objavljuje se i podnosi u roku od šest mjeseci od datuma primitka Komisijina zahtjeva. **Na zahtjev dotične države članice i ako je to opravdano, Komisija može produljiti taj rok za dodatnih šest mjeseci.**

Članak 16.

[...]

[...]

POGLAVLJE IV. PRAĆENJE I IZVJEŠĆIVANJE

Članak 17.

Praćenje

1. Države članice prate sljedeće:
- (a) stanje i kretanje stanja stanišnih tipova te kvalitetu i kretanje kvalitete staništa vrsta iz članka 4. i 5. na područjima obuhvaćenima mjerama obnove na temelju praćenja iz članka 12. stavka 2. točke (h);
 - (b) područje gradskih zelenih površina i prekrivenost krošnjama stabala **unutar područja urbanih ekosustava utvrđenih u skladu s člankom 11. stavkom 2.b** [...], kako je navedeno u članku 6.;
 - (c) pokazatelje bioraznolikosti u poljoprivrednim ekosustavima navedene u Prilogu IV.;
 - (d) populacije čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa navedenih u Prilogu V.;

- (e) **tri** pokazatelja bioraznolikosti u šumskim ekosustavima navedena u [...] **članku 10.**
stavku 2.[...];

(ea) tri pokazatelja bioraznolikosti u šumskim ekosustavima među onima koji su navedeni u članku 10. stavku 2.a, prema odabiru države članice;

- (f) brojnost i raznolikost vrsta oprašivača, prema metodi uspostavljenoj u skladu s člankom 8. stavkom 2.;
- (g) površinu i stanje površina pokrivenih stanišnim tipovima navedenima u prilogima I. i II.[...];
- (h) područje i kvalitetu staništa vrsta iz članka 4. stavka 3. i članka 5. stavka 3.[...].

2. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (a) započinje čim se uspostave mjere obnove.
3. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkama (b), (c), (d), (e) **i (ea)** započinje [*Ured za publikacije: unijeti datum stupanja na snagu ove Uredbe*].
4. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkom (f) ovog članka započinje godinu dana od stupanja na snagu provedbenog akta iz članka 8. stavka 2.

5. Praćenje u skladu sa stavkom 1. točkama (a) i [...] (b) **provodi se najmanje svakih šest godina. Praćenje u skladu s tim stavkom točkom** [...] (c) [...], koje se odnosi na zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima i udio poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti, te točkom (e) koje se odnosi na stojeće mrtvo drvo i [...] ležeće mrtvo drvo **te, prema potrebi,** udio šuma raznodobne strukture, povezanost šuma, **udio šume u kojem prevladavaju zavičajne vrste drveća, raznolikost vrsta drveća** i zalihe organskog ugljika provodi se najmanje svakih [...] **šest** godina [...] **odnosno, ako je to potrebno za ocjenu postizanja rastućih trendova do 2030., uz kraći interval** [...]. Praćenje u skladu s točkom (c) tog stavka koje se odnosi na indeks populacije travnjačkih leptira, točkama (d) i (e) tog stavka koje se odnosi na indeks čestih vrsta ptica šumskih staništa i točkom (f) tog stavka koje se odnosi na vrste oprašivača provodi se svake godine. Praćenje u skladu s točkama (g) i (h) tog stavka provodi se najmanje svakih šest godina te se usklađuje s ciklusom izvješćivanja iz članka 17. Direktive 92/43/EEZ **i početnom procjenom iz članka 17. Direktive 56/2008/EZ.**
6. Države članice osiguravaju da je praćenje pokazatelja za poljoprivredne ekosustave iz članka 9. stavka 2. točke (b) i pokazatelja za šumske ekosustave iz članka 10. stavka 2. točaka (a) i (b) **i članka 10. stavka 2.a točke (c)** ove Uredbe usklađeno s praćenjem propisanim uredbama (EU) 2018/841 i (EU) 2018/1999.
7. Države članice javno objavljuju podatke dobivene praćenjem provedenim na temelju ovog članka, u skladu s Direktivom 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁷³ te u skladu s učestalosti praćenja propisanom u stavku 5.

73 Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1).

8. Sustavi za praćenje država članica funkcioniraju na temelju elektroničkih baza podataka i geografskih informacijskih sustava te se njima maksimalno povećava pristup i korištenje podacima i uslugama dobivenima tehnologijama daljinskog istraživanja, promatranjem Zemlje (usluge programa Copernicus) te *in situ* senzorima i uređajima odnosno podacima prikupljenima građanskim inicijativama u području znanosti, koristeći se prednostima umjetne inteligencije te napredne analize i obrade podataka.
9. Komisija može donijeti provedbene akte kako bi:
- (a) utvrdila metode za praćenje pokazatelja za poljoprivredne ekosustave navedenih u Prilogu IV.;
 - (b) utvrdila metode za praćenje pokazatelja za šumske ekosustave navedenih u Prilogu VI.;
 - (c) [...] **uspostavila orijentacijski** okvir za određivanje zadovoljavajućih razina iz članka[...] **10. stavka 2. i članka 10. stavka 2.a.**

9.a Komisija do 2028. donosi provedbene akte za uspostavu orijentacijskog okvira za određivanje zadovoljavajućih razina iz članka 6. stavka 2., članka 6. stavka 3., članka 8. stavka 1. i članka 9. stavka 2.

9.b [...] **Provedbeni akti na temelju stavaka 9. i 9.a** donose se u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 21. stavka 2.

Članak 18.

Izvješćivanje

1. Države članice [...] **najmanje svake tri godine** izvješćuju Komisiju elektroničkim putem koja područja podliježu mjerama obnove iz članaka od 4. do 10. i preprekama iz članka 7. koje su uklonjene. **Prvo se izvješće podnosi u lipnju 2028.** [...]
2. Države članice uz pomoć EEA-e najmanje svakih [...] **šest** godina Komisiji elektroničkim putem dostavljaju sljedeće podatke i informacije:
 - (a) napredak u provedbi nacionalnog plana obnove, uspostavi mjera obnove te postizanju ciljeva i obveza utvrđenih u člancima od 4. do 10.;
 - (b) rezultate praćenja koje se provodi u skladu s člankom 17. Izvješće o rezultatima praćenja koje se provodi u skladu s člankom 17. stavkom 1. točkama (g) i (h) [...] **podnosi se i** uključuje [...] georeferencirane karte;
 - (c) lokaciju i opseg područja obuhvaćenih mjerama obnove iz članka 4., članka 5. i članka 9. stavka 4., uključujući georeferenciranu kartu tih područja;
 - (d) ažurirani inventar prepreka iz članka 7. stavka 1.;
 - (e) informacije o napretku postignutom u zadovoljavanju financijskih potreba u skladu s člankom 12. stavkom 2. točkom (l), uključujući preispitivanje stvarnog ulaganja naspram početnih pretpostavki o ulaganju.

Prva izvješća podnose se u lipnju 2031. i obuhvaćaju razdoblje do 2030.

3. Komisija donosi provedbene akte kako bi utvrdila format, strukturu i detaljno razrađena rješenja za prikaz informacija iz stavaka 1. i 2. ovog članka. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 21. stavka 2. Pri izradi formata, strukture i detaljno razrađenih rješenja za elektroničko izvješćivanje Komisiji pomaže EEA.
4. EEA Komisiji **svake tri godine** dostavlja [...] tehnički pregled napretka postignutog u ispunjavanju ciljeva i obveza utvrđenih u ovoj Uredbi, na temelju podataka koje su države članice stavile na raspolaganje u skladu sa stavkom 1. ovog članka i člankom 17. stavkom 7.
5. EEA Komisiji dostavlja tehničko izvješće na razini Unije o napretku postignutom u ispunjavanju ciljeva i obveza utvrđenih u ovoj Uredbi, na temelju podataka koje su države članice stavile na raspolaganje u skladu sa stavcima 1., 2. i 3. ovog članka. Može se koristiti i informacijama dostavljenima na temelju članka 17. Direktive 92/43/EEZ, članka 15. Direktive 2000/60/EZ, članka 12. Direktive 2009/147/EZ i članka 17. [...] Direktive 2008/56/EZ. Izvješće se dostavlja do lipnja 2032., nakon čega se daljnja izvješća dostavljaju svakih [...] **šest** godina.
6. Komisija, počevši od **[četiri godine od stupanja na snagu ove Uredbe]** [...], svakih [...] **šest** godina izvješćuje Europski parlament i Vijeće o provedbi ove Uredbe.

6.a Najkasnije 12 mjeseci od stupanja na snagu ove Uredbe Komisija, uz savjetovanje s državama članicama, podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću koje sadržava:

- (a) pregled financijskih sredstava dostupnih na razini EU-a za potrebe provedbe ove Uredbe;**
- (b) procjenu potreba za financiranjem radi provedbe članaka od 4. do 10. i postizanja cilja utvrđenog u članku 1. stavku 2.;**
- (c) analizu kako bi se utvrdili mogući nedostaci u financiranju u provedbi obveza utvrđenih u Uredbi;**
- (d) prema potrebi, prijedloge odgovarajućih dodatnih mjera, uključujući financijske mjere za otklanjanje utvrđenih nedostataka, i ne dovodeći u pitanje ovlasti suzakonodavaca za donošenje višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje nakon 2027.**

7. Države članice osiguravaju da su informacije iz stavaka 1. i 2. prikladne, ažurirane i dostupne javnosti u skladu s Direktivom 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te direktivama 2007/2/EZ i (EU) 2019/1024 Parlamenta i Vijeća.

POGLAVLJE V.

DELEGIRANE OVLASTI I POSTUPAK ODBORA

Članak 19.

Izmjena prilogâ

1. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 20. u cilju izmjene Priloga I. kako bi se **način na koji su** [...] stanišni tipovi **grupirani prilagodio sukladno tehničkom i znanstvenom napretku te kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno u primjeni ove Uredbe.**
2. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 20. radi izmjene Priloga II. kako bi se ostvarilo sljedeće:
 - (a) [...] prilagodio popis stanišnih tipova **radi osiguravanja usklađenosti s ažuriranim informacijama [...] u klasifikaciji staništa prema europskom informacijskom sustavu o prirodi (EUNIS); i**
 - (b) prilagodio **način grupiranja** [...] stanišnih tipova **sukladno tehničkom i znanstvenom napretku te uzelo u obzir iskustvo stečeno u primjeni ove Uredbe.**
3. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 20. kako bi se izmijenio Prilog III. radi prilagodbe popisa morskih vrsta iz članka 5. [...] **sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.**
4. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 20. kako bi se izmijenio Prilog IV. radi prilagodbe opisa, jedinica i metodologije pokazatelja za poljoprivredne ekosustave [...] **sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.**

5. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 20. kako bi se izmijenio Prilog V. radi [...] **prilagodbe** popisa vrsta koje se upotrebljavaju u okviru indeksa čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa u državama članicama **sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.**
6. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 20. kako bi se izmijenio Prilog VI. radi prilagodbe opisa, jedinica i metodologije pokazatelja za šumske ekosustave [...] **sukladno tehničkom i znanstvenom napretku.**
7. Komisija je ovlaštena za donošenje delegiranih akata u skladu s člankom 20. u cilju izmjene Priloga VII. kako bi se popis primjera mjera obnove prilagodio **sukladno tehničkom i znanstvenom napretku te kako bi se uzelo u obzir iskustvo stečeno u primjeni ove Uredbe.**

Članak 20.

Izvršavanje delegiranja ovlasti

1. Ovlast za donošenje delegiranih akata dodjeljuje se Komisiji podložno uvjetima utvrđenima u ovom članku.
2. Ovlast za donošenje delegiranih akata iz članka 19. dodjeljuje se Komisiji na razdoblje od pet godina počevši od [*Ured za publikacije: unijeti datum stupanja na snagu ove Uredbe*]. Komisija izrađuje izvješće o delegiranju ovlasti najkasnije devet mjeseci prije kraja razdoblja od pet godina. Delegiranje ovlasti prešutno se produljuje za razdoblja jednakog trajanja osim ako se Europski parlament ili Vijeće tom produljenju usprotive najkasnije tri mjeseca prije kraja svakog razdoblja.

3. Europski parlament ili Vijeće u svakom trenutku mogu opozvati delegiranje ovlasti iz članka 19. Odlukom o opozivu prekida se delegiranje ovlasti koje je u njoj navedeno. Opoziv počinje proizvoditi učinke sljedećeg dana od dana objave spomenute odluke u *Službenom listu Europske unije* ili na kasniji dan naveden u spomenutoj odluci. On ne utječe na valjanost delegiranih akata koji su već na snazi.
4. Prije donošenja delegiranog akta Komisija se savjetuje sa stručnjacima koje je imenovala svaka država članica u skladu s načelima utvrđenima u Međuinstitucijskom sporazumu o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.⁷⁴
5. Čim donese delegirani akt, Komisija ga istodobno priopćuje Europskom parlamentu i Vijeću.
6. Delegirani akt donesen na temelju članka 19. stupa na snagu samo ako ni Europski parlament ni Vijeće u roku od dva mjeseca od priopćenja tog akta Europskom parlamentu i Vijeću na njega ne podnesu nikakav prigovor ili ako su prije isteka tog roka i Europski parlament i Vijeće obavijestili Komisiju da neće podnijeti prigovore. Taj se rok produljuje za dva mjeseca na inicijativu Europskog parlamenta ili Vijeća.

74 Međuinstitucijski sporazum Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o boljoj izradi zakonodavstva (SL L 123, 12.5.2016., str. 1).

Članak 21.

Postupak odbora

1. Komisiji pomaže odbor. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Pri upućivanju na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

POGLAVLJE VI. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 21.a

Izmjena Uredbe (EU) 2022/869

Članak 7. stavak 8. prvi podstavak Uredbe (EU) 2022/869 zamjenjuje se sljedećim:

„S obzirom na utjecaje na okoliš obuhvaćene člankom 6. stavkom 4. Direktive 92/43/EEZ, člankom 4. stavkom 7. Direktive 2000/60/EZ i člankom 4. stavcima 8. i 8.a te člankom 5. stavcima 8. i 8.a [Prijedloga uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o obnovi prirode], pod uvjetom da su ispunjeni svi uvjeti utvrđeni u tim direktivama, projekti s Unijina popisa smatraju se projektima od javnog interesa sa stajališta energetske politike i može se smatrati da su od prevladavajućeg javnog interesa.”

Članak 22.

Preispitivanje

1. Komisija provodi evaluaciju primjene ove Uredbe do 31. prosinca 2035.
2. Komisija podnosi izvješće s glavnim nalazima evaluacije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija. Ako Komisija to smatra prikladnim, izvješće se podnosi uz zakonodavni prijedlog za izmjenu odgovarajućih odredaba ove Uredbe, uzimajući u obzir potrebu za određivanjem dodatnih ciljeva obnove na temelju zajedničkih metoda za procjenu stanja ekosustava koji nisu obuhvaćeni člancima 4. i 5. te najnovijih znanstvenih dokaza.

Članak 23.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Europski parlament

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica Predsjednik/Predsjednica

PRILOG I.

KOPNENI, OBALNI I SLATKOVODNI EKOSUSTAVI – STANIŠNI TIPOVI I SKUPINE
STANIŠNIH TIPOVA IZ ČLANKA 4. STAVAKA 1. I 2.

Popis u nastavku uključuje sve kopnene, obalne i slatkovodne stanišne tipove navedene u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ, na koji se upućuje u članku 4. stavcima 1. i 2., te šest skupina tih stanišnih tipova, odnosno 1. močvarna područja (obalna i kontinentalna), 2. travnjaci i druga pastoralna staništa, 3. rijeke, jezera te aluvijalna i obalna staništa, 4. šume, 5. stepe, vrištine i makije i 6. stjenovita staništa i sipine.

1. SKUPINA 1: močvarna područja (obalna i kontinentalna)

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ
Obalna i slana staništa	
1130	estuariji
1140	muljevita i pješčana dna izložena zraku za vrijeme oseke
1150	obalne lagune
1310	muljevite i pjeskovite obale obrasle svojstama roda <i>Salicornia</i> i drugim jednogodišnjim halofitima
1320	sastojine roda <i>Spartina</i> (<i>Spartinion maritimae</i>)
1330	atlantske slane livade (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
1340	kontinentalne slane livade
1410	mediteranske sitine (<i>Juncetalia maritimi</i>)
1420	mediteranska i termoatlantska vegetacija halofilnih grmova (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)

1530	panonske slane stepe i slane močvare
1650	uske uvale borealnog Baltika
Vlažne vrištine i tresetasti travnjaci	
4010	sjevernoatlantske vlažne vrištine s vrstom <i>Erica tetralix</i>
4020	umjerene atlantske vlažne vrištine s vrstama <i>Erica ciliaris</i> i <i>Erica tetralix</i>
6460	tresetasti travnjaci Troodosa
Cretovi	
7110	aktivni nadignuti cretovi
7120	degradirani nadignuti cretovi kod kojih je moguća prirodna obnova
7130	kompleksni cretovi
7140	prijelazni cretovi
7150	depresije na tresetnoj podlozi <i>Rhynchosporion</i>
7160	fenoskandinavski mineralni izvori i izvorski ritovi
7210	bazofilni cretovi s vrstama <i>Cladium mariscus</i> i <i>Caricion davallianae</i>
7220	sedrotvorni izvori (<i>Cratoneurion</i>)
7230	bazofilni cretovi
7240	planinske pionirske sastojine sveze <i>Caricion bicoloris-atrofuscae</i>
7310	aapa cretovi
7320	palsa cretovi

Vlažne šume	
9080	fenoskandinavske listopadne močvarne šume
91D0	cretne šume

2. SKUPINA 2: travnjaci i druga pastoralna staništa

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ
Obalna staništa i sipine	
1630	obalne livade borealnog Baltika
21A0	machair
Vrištine i makije	
4030	europske suhe vrištine
4040	atlantske suhe vrištine s vrstom <i>Erica vagans</i>
4090	endemske oromediteranske vrištine sa štipavcem
5130	sastojine obične borovice <i>Juniperus communis</i> na vrištinama ili vapnenačkim travnjacima
8240	vapnenačke ploče
Travnjaci	
6110	travnjaci na vapnenačkom kamenjaru ili bazofilni travnjaci <i>Alyso-Sedion albi</i>
6120	suhi pješčani vapnenački travnjaci
6130	travnjaci <i>Violetalia calaminariae</i> na kalaminskoj podlozi
6140	silikatni travnjaci vrste <i>Festuca eskia</i> u Pirinejima
6150	silikatni alpski i borealni travnjaci
6160	oroiberijski travnjaci vrste <i>Festuca indigesta</i>
6170	planinski i predplaninski vapnenački travnjaci
6180	makaronezijski mezofilni travnjaci

6190	panonski kamenjarski travnjaci (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)
6210	poluprirodni suhi travnjaci i grmoliki facijes na vapnenačkoj podlozi (<i>Festuco-Brometalia</i>)
6220	pseudostepe s travama i jednogodišnjim svojama <i>Thero-Brachypodietea</i>
6230	travnjaci tvrdače <i>Nardus</i> bogati vrstama na silikatnoj podlozi u brdskom pojasu (i brežuljkastom pojasu kontinentalne Europe)
6240	subpanonski stepski travnjaci
6250	panonski stepski travnjaci na praporu
6260	panonske pješčane stepe
6270	fenoskandinavski nizinski suhi do srednje vlažni travnjaci bogati vrstama
6280	nordijske alvarske i predkambrijske zaravni od vapnenačkih stijena
62A0	istočni submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneratalia villosae</i>)
62B0	serpentinofilni travnjaci na Cipru
62C0	pontsko-sarmatske stepe
62D0	oromezijski acidofilni travnjaci
6410	livade <i>Molinia</i> na vapnenačkom, tresetnom ili glineno-muljevitom tlu (<i>Molinion caeruleae</i>)
6420	mediteranske vlažne livade visokih zeleni <i>Molinio-Holoschoenion</i>
6510	nizinske livade košanice (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
6520	planinske livade košanice

Deheze i šumovite livade	
6310	deheze sa zimzelenom vegetacijom <i>Quercus spp.</i>
6530	fenoskandinavske šumovite livade
9070	fenoskandinavski šumoviti pašnjaci

3. SKUPINA 3: rijeke, jezera te aluvijalna i obalna staništa

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ
Rijeke i jezera	
3110	oligotrofne vode koje sadržavaju vrlo malo minerala u pješčanim nizinama (<i>Littorelletalia uniflorae</i>)
3120	oligotrofne vode koje sadržavaju vrlo malo minerala uglavnom u pješčanim nizinama zapadnog Mediterana, sa svojama roda <i>Isoetes spp.</i>
3130	oligotrofne do mezotrofne stajačice s vegetacijom <i>Littorelletea uniflorae</i> i/ili <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>
3140	tvrde oligo-mezotrofne vode s dnom obraslim svojama parožina <i>Chara spp.</i>
3150	prirodna eutrofna jezera s vegetacijom sveze <i>Hydrocharition</i> ili <i>Magnopotamion</i>
3160	prirodna distrofična jezera i lokve
3170	mediteranske povremene lokve
3180	povremena krška jezera
3190	jezera u sadrenom kršu
31A0	naselja lotusa na transilvanijskim vrućim izvorima
3210	fenoskandinavske prirodne rijeke
3220	planinske rijeke i zeljasta vegetacija uz njihove obale
3230	drvenasta vegetacija s kebračem <i>Myricaria germanica</i> uz planinske rijeke
3240	drvenasta vegetacija sa sivkastom vrbom <i>Salix eleagnos</i> uz planinske rijeke

3250	mediteranski stalni riječni tokovi s vrstom <i>Glaucium flavum</i>
3260	vodni tokovi od ravničarske do planinske razine s vegetacijom <i>Ranunculion fluitantis</i> i <i>Callitricho-Batrachion</i>
3270	rijeke muljevitih obala s vegetacijom <i>Chenopodion rubri p.p.</i> i <i>Bidention p.p.</i>
3280	mediteranski stalni riječni tokovi s vegetacijom sveze <i>Paspalo-Agrostidion</i> zastirani sastojinama roda <i>Salix</i> i vrste <i>Populus alba</i>
3290	mediteranski povremeni riječni tokovi s vegetacijom sveze <i>Paspalo-Agrostidion</i>
32A0	sedrene barijere krških rijeka Dinarida
Aluvijalne livade	
6430	hidrofilne rubne ravničarske, planinske i alpske zajednice visokih zeleni
6440	aluvijalne livade <i>Cnidion dubii</i> u riječnim dolinama
6450	aluvijalne livade borealnih šuma četinjača
6540	submediteranski travnjaci sveze <i>Molinio-Hordeion secalini</i>
Aluvijalne/obalne šume	
9160	subatlantske i srednjoeuropske hrastove ili hrastovo-grabove šume <i>Carpinion betuli</i>
91E0	aluvijalne šume s vrstama <i>Alnus glutinosa</i> i <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
91F0	obalne miješane šume <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> i <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ili <i>Fraxinus angustifolia</i> , duž velikih rijeka (<i>Ulmenion minoris</i>)
92A0	galerije bijele vrbe <i>Salix alba</i> i bijele topole <i>Populus alba</i>
92B0	obalne sastojine na povremenim mediteranskim vodotocima s vrstom <i>Rhododendron ponticum</i> , svojstama roda <i>Salix</i> i drugima
92C0	šume vrste <i>Platanus orientalis</i> i <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)
92D0	južne priobalne galerije i šikare (<i>Nerio-Tamaricetea</i> i <i>Securinegion tinctoriae</i>)
9370	šumarci palmi iz roda <i>Phoenix</i>

4. SKUPINA 4: šume

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ
Borealne šume	
9010	zapadne tajge
9020	fenoskandinavske polusjeverne prirodne stare širokolisne listopadne šume (<i>Quercus</i> , <i>Tilia</i> , <i>Acer</i> , <i>Fraxinus</i> ili <i>Ulmus</i>) bogate epifitima
9030	prirodne šume prvog nasljednog stupnja na vulkanskoj obali
9040	nordijske subalpske/subarktičke šume s vrstom <i>Betula pubescens subsp. czerepanovii</i>
9050	fenoskandinavske šume bogate travama s vegetacijom <i>Picea abies</i>
9060	šume četinjača koje se nalaze na ili su povezane s glaciofluvijalnim eskerima
Šume umjerenog pojasa	
9110	bukove šume <i>Luzulo-Fagetum</i>
9120	atlanske acidofilne bukove šume s vegetacijom <i>Ilex</i> , a ponekad i <i>Taxus</i> u zoni grmlja (<i>Quercion roburi-petraeae</i> ili <i>Ilici-Fagenion</i>)
9130	bukove šume <i>Asperulo-Fagetum</i>
9140	srednjoeuropske subalpske bukove šume sa svojatama roda <i>Acer</i> i planinskom kiselicom <i>Rumex arifolius</i>
9150	srednjoeuropske šume bukve <i>Cephalanthero-Fagion</i> na vapnencu
9170	hrastovo-grabove šume <i>Galio-Carpinetum</i>
9180	šume <i>Tilio-Acerion</i> na obroncima, točilima i u klancima
9190	stare hrastove acidofilne šume s lužnjakom <i>Quercus robur</i> na pješčanim nizinama
91A0	stare šume hrasta kitnjaka sa svojatama roda <i>Ilex</i> i <i>Blechnum</i> na Britanskim otocima
91B0	termofilne šume vrste <i>Fraxinus angustifolia</i>
91G0	panonske šume s vrstama <i>Quercus petraea</i> i <i>Carpinus betulus</i>
91H0	panonske šume s vrstom <i>Quercus pubescens</i>

91I0	europsko-sibirske stepske šume sa svojama roda <i>Quercus</i> spp.
91J0	šume <i>Taxus baccata</i> Britanskih otoka
91K0	ilirske šume <i>Fagus sylvatica</i> (<i>Aremonio-Fagion</i>)
91L0	ilirske hrastovo-grabove šume (<i>Erythronio-Carpinion</i>)
91M0	panonsko-balkanske šume kitnjaka i sladuna
91P0	jelova šuma (<i>Abietetum polonicum</i>)
91Q0	kalcikolne šume <i>Pinus sylvestris</i> zapadnih Karpata
91R0	dinarske šume škotskog bora (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>) na dolomitu
91S0	zapadnopontske bukove šume
91T0	srednjoeuropske šume škotskog bora, bogate lišajevima
91U0	borove šume sarmatske stepe
91V0	dacijske bukove šume (<i>Symphyto-Fagion</i>)
91W0	mezijske bukove šume
91X0	dobrudžanske bukove šume
91Y0	dacijske hrastove i grabove šume
91Z0	mezijske šume srebrne lipe
91AA	istočne šume bijelog hrasta
91BA	mezijske šume srebrne jele
91CA	šume škotskog bora planinskog vijenca Balkana i Rodopa

Mediterranske i makaronezijske šume	
9210	apeninske bukove šume s tisom <i>Taxus</i> i božikovinom <i>Ilex</i>
9220	apeninske bukove šume s običnom jelom <i>Abies alba</i> i bukove šume s vrstom <i>Abies nebrodensis</i>
9230	galicijsko-portugalske hrastove šume s lužnjakom <i>Quercus robur</i> i vrstom <i>Quercus pyrenaica</i>
9240	iberijske šume vrste <i>Quercus faginea</i> i <i>Quercus canariensis</i>
9250	šume vrste <i>Quercus trojana</i>
9260	šume vrste <i>Castanea sativa</i>
9270	grčke bukove šume s vrstom <i>Abies borisii-regis</i>
9280	šume vrste <i>Quercus frainetto</i>
9290	šume vrsta roda <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)
9310	egejske šume vrste <i>Quercus brachyphylla</i>
9320	šume masline i rogača (<i>Olea</i> i <i>Ceratonia</i>)
9330	šume vrste <i>Quercus suber</i>
9340	vazdazelene šume česmine <i>Quercus ilex</i> i <i>Quercus rotundifolia</i>
9350	šume vrste <i>Quercus macrolepis</i>
9360	makaronezijske lovorolisne šume (<i>Laurus</i> , <i>Ocotea</i>)
9380	šume božikovine <i>Ilex aquifolium</i>
9390	makija i niska šumska vegetacija s vegetacijom <i>Quercus alnifolia</i>
93A0	šumovita područja s vrstom <i>Quercus infectoria</i> (<i>Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae</i>)
Brdske šume četinjača	
9410	acidofilne šume <i>Picea</i> na razinama od planinskih do alpskih (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)
9420	alpske šume <i>Larix decidua</i> i/ili <i>Pinus cembra</i>
9430	predplaninske i planinske šume vrste <i>Pinus uncinata</i>
9510	južnoapeninske šume vrste <i>Abies alba</i>
9520	šume vrste <i>Abies pinsapo</i>

9530	(sub)mediteranske borove šume s endemičnim crnim borom
9540	mediteranske borove šume s endemičnim primorskim borom
9550	kanarske šume endemičnih borova
9560	endemične šume sa svojama roda <i>Juniperus spp.</i>
9570	šume s vrstom <i>Tetraclinis articulata</i>
9580	mediteranske šume tise <i>Taxus baccata</i>
9590	šume <i>Cedrus brevifolia</i> (<i>Cedrosetum brevifoliae</i>)
95A0	borove šume visokog oromediteranskog područja

5. SKUPINA 5: stepe, vrištine i makije

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ
Slane i sadrene stepe	
1430	halofilno-nitrofilna vegetacija grmova (<i>Pegano-Salsoletea</i>)
1510	mediteranske slane stepe (<i>Limonietalia</i>)
1520	iberijska vegetacija na sadri (<i>Gypsophiletalia</i>)
Vrištine i makije umjerenog pojasa	
4050	endemske makaronezijske vrištine
4060	planinske i borealne vrištine
4070	klekovina bora krivulja (<i>Pinus mugo</i>) s dlakavim pjenišnikom (<i>Mugo-Rhododendron hirsutum</i>)
4080	subarktička makija sa svojama roda <i>Salix spp.</i>
40A0	subkontinentalna peripanonska makija
40B0	šikare vrste <i>Potentilla fruticosa</i> u Rodopima
40C0	pontsko-sarmatske listopadne šikare

Tvrđolisne makije (matorral)	
5110	postojane kserotermofilne sastojine s vrstom <i>Buxus sempervirens</i> na kamenitim kosinama (<i>Berberidion p.p.</i>)
5120	planinske sastojine vrste <i>Cytisus purgans</i>
5140	sastojine vrste <i>Cistus palhinhae</i> na primorskim vlažnim vrištinama
5210	<u>šumolika tvrđolisna makija sa svojatama roda <i>Juniperus spp.</i></u>
5220	šumolika tvrđolisna makija sa svojatama roda <i>Zyziphus</i>
5230	šumolika tvrđolisna makija s lovorom <i>Laurus nobilis</i>
5310	šikare lovora <i>Laurus nobilis</i>
5320	niske sastojine svojti roda <i>Euphorbia</i> uz grebene i strmce
5330	termomediterranska i pretpustinjska makija
5410	zapadnomediterranska frigana na vrhovima klifova (<i>Astragalo-Plantaginetum subulatae</i>)
5420	frigane vrste <i>Sarcopoterium spinosum</i>
5430	endemske frigane <i>Euphorbio-Verbascion</i>

6. SKUPINA 6: stjenovita staništa i sipine

Oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ	Naziv stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ
Morski grebeni i strmci, plaže i otočići	
1210	Vegetacija pretežno jednogodišnjih halofita na obalama s organskim nanosima
1220	višegodišnja vegetacija kamenih obala
1230	vegetacijom obrasli morski grebeni i strmci atlantskih i baltičkih obala
1240	mediteranski grebeni i strmci obrasli endemičnim svojatama roda <i>Limonium spp.</i>
1250	vegetacijom obrasli morski grebeni s endemičnom florom makaronezijskih obala

1610	baltički eskerski otoci s vegetacijom pješčanih, stjenovitih i šljunčanih obala i sublitoralnom vegetacijom
1620	otočići i mali otoci borealnog Baltika
1640	pješčane plaže borealnog Baltika s višegodišnjom vegetacijom
Obalne i kontinentalne sipine	
2110	obalne pomične sipine u nastajanju
2120	pomične priobalne sipine s vrstom <i>Ammophila arenaria</i> („bijeke dine”)
2130	nepomične obalne sipine obrasle zeljastom vegetacijom („sive dine”)
2140	dekalificirane nepomične sipine s vrstom <i>Empetrum nigrum</i>
2150	atlantske dekalificirane nepomične sipine (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
2160	sipine s vrstom <i>Hippophaë rhamnoides</i>
2170	sipine s vrstom <i>Salix repens ssp. argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>)
2180	šumom obrasle sipine atlantske, kontinentalne i borealne regije
2190	vlažna uleknuća sipina
2210	nepomične sipine na plažama obrasle vegetacijom sveze <i>Crucianellion maritimae</i>
2220	sipine s vrstom <i>Euphorbia terracina</i>
2230	travnjaci reda <i>Malcolmietalia</i> na sipinama
2240	travnjaci na sipinama s jednogodišnjom vegetacijom reda <i>Brachypodietalia</i>
2250	obalne sipine sa svojama roda <i>Juniperus spp.</i>
2260	tvrdolisne makije <i>Cisto-Lavenduletalia</i> na sipinama
2270	šumom prekrivene sipine s pinijom <i>Pinus pinea</i> i/ili primorskim borom <i>Pinus pinaster</i>
2310	suhe pješčane vrištine sa svojama roda <i>Calluna</i> i <i>Genista</i>
2320	suhe pješčane vrištine sa svojama roda <i>Calluna</i> i vrstom <i>Empetrum nigrum</i>
2330	kontinentalne sipine s otvorenim travnjacima i svojama roda <i>Corynephorus</i> i <i>Agrostis</i>
2340	kontinentalne panonske sipine
91N0	vrištine panonskih kopnenih pješčanih sipina (<i>Junipero-Populetum albae</i>)

Stjenovita staništa	
8110	silikatna točila na razinama od planinskih do snježnih (<i>Androsacetalia alpinae</i> i <i>Galeopsietalia ladani</i>)
8120	vapnenačka točila na razinama od planinskih do alpskih (<i>Thlaspietea rotundifolii</i>)
8130	zapadnomediteranska i termofilna točila
8140	istočnomediteranska točila
8150	silikatna točila srednjoeuropskih visoravni
8160	srednjoeuropska vapnenačka točila na brdskim i planinskim razinama
8210	obronci vapnenačkih stijena s hazmofitskom vegetacijom
8220	obronci silikonskih stijena s hazmofitskom vegetacijom
8230	silikonske stijene s pionirskom vegetacijom <i>Sedo-Scleranthion</i> ili <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>
8310	špilje i jame zatvorene za javnost
8320	polja lave i prirodne špilje/jame u lavi
8340	stalni ledenjaci

PRILOG II.
MORSKI EKOSUSTAVI – STANIŠNI TIPOVI I SKUPINE STANIŠNIH TIPOVA IZ
ČLANKA 5. STAVAKA 1. I 2.

Popis u nastavku uključuje morske stanišne tipove iz članka 5. stavaka 1. i 2. te sedam skupina tih stanišnih tipova, a to su: 1. dna prekrivena morskom travom, 2. šume makroalgi, 3. naselja školjkaša, 4. dna prekrivena maerlom, 5. dna prekrivena spužvama i koraljima te koraligenska dna, 6. izvori i prodori i 7. meki sedimenti (dubina veća od 1000 metara). Prikazana je i poveznica sa stanišnim tipovima navedenima u Prilogu I. Direktivi 92/43/EEZ.

Primijenjena klasifikacija morskih stanišnih tipova, razvrstanih prema biogeografskim regijama, izrađena je u skladu s europskim informacijskim sustavom o prirodi (EUNIS), kako ga je Europska agencija za okoliš (EEA) revidirala 2022. s obzirom na tipologiju morskih staništa. Informacije o povezanim staništima navedenima u Prilogu I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ temelje se na usporedbi koju je EEA objavila 2021.¹

1. Skupina 1: dna prekrivena morskom travom

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezana oznaka stanišnog tipa iz Priloga I. Direktivi Vijeća 92/43/EEZ
Atlantski ocean		
MA522	dna prekrivena morskom travom na atlantskim litoralnim pijescima	1140; 1160
MA623	dna prekrivena morskom travom na atlantskim litoralnim muljevima	1140; 1160
MB522	dna prekrivena morskom travom na atlantskim infralitoralnim pijescima	1110; 1150; 1160

¹ [Klasifikacija morskih staništa prema EUNIS-u za 2022. Europska agencija za okoliš.](#)

Baltičko more		
MA332	baltički hidrolitoralni krupnozrnasti sedimenti obilježeni potopljenom vegetacijom	1130; 1160; 1610; 1620
MA432	baltički hidrolitoralni miješani sedimenti obilježeni potopljenom vegetacijom	1130; 1140; 1160; 1610
MA532	baltički hidrolitoralni pijesci obilježeni potopljenim ukorijenjenim biljkama	1130; 1140; 1160; 1610
MA632	baltički hidrolitoralni muljevi u kojima prevladavaju potopljene ukorijenjene biljke	1130; 1140; 1160; 1650
MB332	baltički infralitoralni krupnozrnasti sedimenti obilježeni potopljenim ukorijenjenim biljkama	1110; 1160
MB432	baltički infralitoralni miješani sedimenti obilježeni potopljenim ukorijenjenim biljkama	1110; 1160; 1650
MB532	baltički infralitoralni pijesci obilježeni potopljenim ukorijenjenim biljkama	1110; 1130; 1150; 1160
MB632	baltički infralitoralni muljeviti sedimenti obilježeni potopljenim ukorijenjenim biljkama	1130; 1150; 1160; 1650
Crno more		
MB546	morske trave i rizomatske livade algi u infralitoralnim muljevitim pijescima pod utjecajem slatke vode iz Crnog mora	1110; 1130; 1160
MB547	livade morskih trava na umjereno izloženim čistim pijescima gornjeg infralitorala Crnog mora	1110; 1160
MB548	livade morskih trava na pijescima donjeg infralitorala Crnog mora	1110; 1160
Sredozemno more		
MB252	biocenoza posidonije <i>Posidonia oceanica</i>	1120
MB2521	ekomorfoza trakastih livada posidonije <i>Posidonia oceanica</i>	1120; 1130; 1160
MB2522	ekomorfoza livada posidonije <i>Posidonia oceanica</i> na barijernim koraljnim grebenima	1120; 1130; 1160
MB2523	facijes mrtvih naslaga rizoma posidonije <i>Posidonia oceanica</i> bez epiflore	1120; 1130; 1160
MB2524	asocijacija s vrstom <i>Caulerpa prolifera</i> na naseljima posidonije	1120; 1130; 1160

MB5521	asocijacija s vrstom <i>Cymodocea nodosa</i> na sitnim ujednačenim pijescima	1110; 1130; 1160
MB5534	asocijacija s vrstom <i>Cymodocea nodosa</i> na površinskim muljevitim pijescima u zaštićenim vodama	1110; 1130; 1160
MB5535	asocijacija s vrstom <i>Zostera noltei</i> na površinskim muljevitim pijescima u zaštićenim vodama	1110; 1130; 1160
MB5541	asocijacija s vrstama <i>Ruppia cirrhosa</i> i/ili <i>Ruppia maritima</i> na pijescima	1110; 1130; 1160
MB5544	asocijacija s vrstom <i>Zostera noltei</i> u eurihalinom i euritermalnom okolišu na pijescima	1110; 1130; 1160
MB5545	asocijacija s vrstom <i>Zostera marina</i> u eurihalinom i euritermalnom okolišu	1110; 1130; 1160

2. Skupina 2: šume makroalgi

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezane oznake iz Priloga I. Direktivi o staništima
Atlantski ocean		
MA123	zajednice morskih trava na atlantskim litoralnim stijenama sa stalnim salinitetom	1160; 1170; 1130
MA125	fukoidi na atlantskim litoralnim stijenama s promjenjivim salinitetom	1170; 1130
MB121	zajednice kelpa i morskih trava na atlantskim infralitoralnim stijenama	1170; 1160
MB123	zajednice kelpa i morskih trava na atlantskim infralitoralnim stijenama na koje utječu ili koje remete sedimenti	1170; 1160
MB124	zajednice kelpa na atlantskim infralitoralnim stijenama s promjenjivim salinitetom	1170; 1130; 1160
MB321	zajednice kelpa i morskih trava na atlantskim infralitoralnim krupnozrnastim sedimentima	1160
MB521	zajednice kelpa i morskih trava na atlantskim infralitoralnim pijescima	1160
MB621	vegetacijom obrasle zajednice na atlantskim infralitoralnim muljevima	1160

Baltičko more		
MA131	baltičke hidrolitoralne stijene i kamenje obilježeni višegodišnjim algama	1160; 1170; 1130; 1610; 1620
MB131	višegodišnje alge na baltičkim infralitoralnim stijenama i kamenju	1170; 1160
MB232	baltička infralitoralna dna obilježena šljunkom s ljušturim elementima	1160; 1110
MB333	baltički infralitoralni krupnozrnasti sedimenti obilježeni višegodišnjim algama	1110; 1160
MB433	baltički infralitoralni miješani sedimenti obilježeni višegodišnjim algama	1110; 1130; 1160; 1170
Crno more		
MB144	izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora prekrivene smeđim algama na kojima prevladavaju dagnje	1170; 1160
MB149	umjereno izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora prekrivene smeđim algama na kojima prevladavaju dagnje	1170; 1160
MB14A	smeđe i druge alge na dobro osvijetljenim zaštićenim stijenama gornjeg infralitorala Crnog mora	1170; 1160
Sredozemno more		
MA1548	asocijacija s vrstom <i>Fucus virsoides</i>	1160; 1170
MB1512	asocijacija s vrstama <i>Cystoseira tamariscifolia</i> i <i>Saccorhiza polyschides</i>	1170; 1160
MB1513	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira amentacea</i> (var. <i>amentacea</i> , var. <i>stricta</i> , var. <i>spicata</i>)	1170; 1160
MB151F	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira brachycarpa</i>	1170; 1160
MB151G	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira crinita</i>	1170; 1160
MB151H	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira crinitophylla</i>	1170; 1160
MB151J	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira sauvageauana</i>	1170; 1160
MB151K	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira spinosa</i>	1170; 1160
MB151L	asocijacija s vrstom <i>Sargassum vulgare</i>	1170; 1160
MB151M	asocijacija s vrstom <i>Dictyopteris polypodioides</i>	1170; 1160
MB151W	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira compressa</i>	1170; 1160

MB1524	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira barbata</i>	1170; 1160
MC1511	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira zosteroides</i>	1170; 1160
MC1512	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira usneoides</i>	1170; 1160
MC1513	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira dubia</i>	1170; 1160
MC1514	asocijacija s vrstom <i>Cystoseira corniculata</i>	1170; 1160
MC1515	asocijacija s vrstom <i>Sargassum spp.</i>	1170; 1160
MC1518	asocijacija s vrstom <i>Laminaria ochroleuca</i>	1170; 1160
MC3517	asocijacija s vrstom <i>Laminaria rodriguezii</i> na detritusnim dnima	1160

3. Skupina 3: naselja školjkaša

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezane oznake iz Priloga I. Direktivi o staništima
Atlantski ocean		
MA122	zajednice vrste <i>Mytilus edulis</i> i/ili vitičara na atlantskim litoralnim stijenama izloženima valovima	1160; 1170
MA124	zajednice dagnji i/ili vitičara s morskim travama na atlantskim litoralnim stijenama	1160; 1170
MA227	grebeni školjkaša u atlantskoj litoralnoj zoni	1170; 1140
MB222	grebeni školjkaša u atlantskoj infralitoralnoj zoni	1170; 1130; 1160
MC223	grebeni školjkaša u atlantskoj cirkalitoralnoj zoni	1170
Baltičko more		
MB231	baltička infralitoralna dna na kojima prevladavaju epibentički školjkaši	1170; 1160
MC231	baltička cirkalitoralna dna na kojima prevladavaju epibentički školjkaši	1170; 1160; 1110
MD231	baltička cirkalitoralna biogena dna otvorenog mora obilježena epibentičkim školjkašima	1170
MD232	baltička cirkalitoralna šljunkovita dna otvorenog mora s ljuštunim elementima obilježena školjkašima	1170
MD431	baltička cirkalitoralna mješovita dna otvorenog mora obilježena makroskopskim epibentičkim biotičkim strukturama	

MD531	baltički cirkalitoralni pijesci otvorenog mora obilježeni makroskopskim epibentičkim biotičkim strukturama	
MD631	baltički cirkalitoralni muljevi otvorenog mora obilježeni epibentičkim školjkašima	
Crno more		
MB141	donje infralitoralne stijene Crnog mora na kojima prevladavaju beskralježnjaci	1170
MB143	izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora prekrivene folioznim algama (bez smeđih algi) na kojima prevladavaju dagnje	1170; 1160
MB148	umjereno izložene stijene gornjeg infralitorala Crnog mora prekrivene folioznim algama (osim smeđih algi) na kojima prevladavaju dagnje	1170; 1160
MB242	naselja dagnji u infralitoralnoj zoni Crnog mora	1170; 1130; 1160
MB243	grebeni kamenica na stijenama donjeg infralitorala Crnog mora	1170
MB642	infralitoralni terigeni muljevi Crnog mora	1160
MC141	cirkalitoralne stijene Crnog mora na kojima prevladavaju beskralježnjaci	1170
MC241	naselja dagnji u cirkalitoralnim terigenim muljevima Crnog mora	1170
MC645	muljevi donjeg cirkalitorala Crnog mora	
Sredozemno more		
MA1544	facijes s vrstom <i>Mytilus galloprovincialis</i> u vodama obogaćenima organskom tvari	1160; 1170
MB1514	facijes s vrstom <i>Mytilus galloprovincialis</i>	1170; 1160
	<u>mediteranska infralitoralna dna prekrivena kamenicama</u>	
	<u>mediteranska cirkalitoralna dna prekrivena kamenicama</u>	

4. Skupina 4: dna prekrivena maerlom

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezane oznake iz Priloga I. Direktivi o staništima
Atlantski ocean		
MB322	dna prekrivena maerlom na atlantskim infralitoralnim krupnozrnastim sedimentima	1110; 1160
MB421	dna prekrivena maerlom na atlantskim infralitoralnim miješanim sedimentima	1110; 1160
MB622	dna prekrivena maerlom na atlantskim infralitoralnim muljevitim sedimentima	1110; 1160
Sredozemno more		
MB3511	asocijacija s rodolitima na krupnozrnastim pijescima i sitnom šljunku koji se miješaju pod utjecajem valova	1110; 1160
MB3521	asocijacija s rodolitima na krupnozrnastim pijescima i sitnom šljunku pod utjecajem pridnenih struja	1110; 1160
MB3522	asocijacija s maerlom (= asocijacija s vrstama <i>Lithothamnion corallioides</i> i <i>Phymatolithon calcareum</i>) na mediteranskim krupnozrnastim pijescima i šljunku	1110; 1160
MC3521	asocijacija s rodolitima na obalnim detritusnim dnima	1110
MC3523	asocijacija s maerlom (<i>Lithothamnion corallioides</i> i <i>Phymatolithon calcareum</i>) na obalnim detritusnim dnima	1110

5. Skupina 5: dna prekrivena spužvama i koraljima te koraligenska dna

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezane oznake iz Priloga I. Direktivi o staništima
Atlantski ocean		
MC121	zajednice faune u busenastim algama na atlantskim cirkalitoralnim stijenama	1170
MC124	zajednice faune na atlantskim cirkalitoralnim stijenama s promjenjivim salinitetom	1170; 1130
MC126	zajednice atlantskih cirkalitoralnih špilja i udubina	8330; 1170
MC222	hladnomorski koraljni grebeni u atlantskoj cirkalitoralnoj zoni	1170
MD121	zajednice spužvi na atlantskim cirkalitoralnim stijenama otvorenog mora	1170

MD221	hladnomorski koraljni grebeni u atlantskoj cirkalitoralnoj zoni otvorenog mora	1170
ME122	zajednice spužvi na stijenama atlantskog gornjeg batijala	1170
ME123	mješovite hladnomorske zajednice koralja na stijenama atlantskog gornjeg batijala	1170
ME221	hladnomorski koraljni greben na stijenama atlantskog gornjeg batijala	1170
ME322	mješovite hladnomorske zajednice koralja na krupnozrnastim sedimentima atlantskog gornjeg batijala	
ME324	nakupine spužvi na krupnozrnastim sedimentima atlantskog gornjeg batijala	
ME422	nakupine spužvi na miješanim sedimentima atlantskog gornjeg batijala	
ME623	nakupine spužvi na muljevima atlantskog gornjeg batijala	
ME624	uspravno polje koralja na muljevima atlantskog gornjeg batijala	
MF121	mješovite hladnomorske zajednice koralja na stijenama atlantskog donjeg batijala	1170
MF221	hladnomorski koraljni greben na stijenama atlantskog donjeg batijala	1170
MF321	mješovite hladnomorske zajednice koralja na krupnozrnastim sedimentima atlantskog donjeg batijala	
MF622	nakupine spužvi na muljevima atlantskog donjeg batijala	
MF623	uspravno polje koralja na muljevima atlantskog donjeg batijala	
Baltičko more		
MB138	baltičke infralitoralne stijene i kamenje obilježeni epibentičkim spužvama	1170; 1160
MB43A	baltički infralitoralni miješani sedimenti obilježeni epibentičkim spužvama (Porifera)	1160; 1170
MC133	baltičke cirkalitoralne stijene i kamenje obilježeni epibentičkim žarnjacima	1170; 1160
MC136	baltičke cirkalitoralne stijene i kamenje obilježeni epibentičkim spužvama	1170; 1160
MC433	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti obilježeni epibentičkim žarnjacima	1160; 1170

MC436	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti obilježeni epibentičkim spužvama	1160
Crno more		
MD24	crnomorska cirkalitoralna biogena staništa otvorenog mora	1170
ME14	stijene gornjeg batijala Crnog mora	1170
ME24	biogena staništa gornjeg batijala Crnog mora	1170
MF14	stijene donjeg batijala Crnog mora	1170
Sredozemno more		
MB151E	facijes s vrstom <i>Cladocora caespitosa</i>	1170; 1160
MB151Q	facijes s vrstom <i>Astroides calycularis</i>	1170; 1160
MB151α	facijes i asocijacija koraligene biocenoze (u enklavi)	1170; 1160
MC1519	facijes s vrstom <i>Eunicella cavolini</i>	1170; 1160
MC151A	facijes s vrstom <i>Eunicella singularis</i>	1170; 1160
MC151B	facijes s vrstom <i>Paramuricea clavata</i>	1170; 1160
MC151E	facijes s vrstom <i>Leptogorgia sarmentosa</i>	1170; 1160
MC151F	facijes s vrstom <i>Anthipatella subpinnata</i> i prorijeđenim crvenim algama	1170; 1160
MC151G	facijes s velikim spužvama i prorijeđenim crvenim algama	1170; 1160
MC1522	facijes s vrstom <i>Corallium rubrum</i>	8330; 1170
MC1523	facijes s vrstom <i>Leptopsammia pruvoti</i>	8330; 1170
MC251	koraligene platforme	1170
MC6514	facijes ljepljivih muljeva s vrstama <i>Alcyonium palmatum</i> i <i>Parastichopus regalis</i> na cirkalitoralnim muljevima	1160
MD151	biocenoza mediteranskih stijena uz rub epikontinentalnog pojasa	1170
MD25	mediteranska cirkalitoralna biogena staništa otvorenog mora	1170
MD6512	facijes ljepljivih muljeva s vrstama <i>Alcyonium palmatum</i> i <i>Parastichopus regalis</i> na muljevima donjeg cirkalitorala	
ME1511	grebeni vrste <i>Lophelia pertusa</i> mediteranskog gornjeg batijala	1170

ME1512	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> mediteranskog gornjeg batijala	1170
ME1513	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> i <i>Lophelia pertusa</i> mediteranskog gornjeg batijala	1170
ME6514	facijes s vrstom <i>Pheronema carpenteri</i> mediteranskog gornjeg batijala	
MF1511	grebeni vrste <i>Lophelia pertusa</i> mediteranskog donjeg batijala	1170
MF1512	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> mediteranskog donjeg batijala	1170
MF1513	grebeni vrste <i>Madrepora oculata</i> i <i>Lophelia pertusa</i> mediteranskog donjeg batijala	1170
MF6511	facijes pjeskovitih muljeva mediteranskog donjeg batijala s vrstom <i>Thenia muricata</i>	
MF6513	facijes tvrdih muljeva mediteranskog donjeg batijala s vrstom <i>Isidella elongata</i>	

6. Skupina 6: izvori i prodori

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezane oznake iz Priloga I. Direktivi o staništima
Atlantski ocean		
MB128	izvori i prodori u atlantskim infralitoralnim stijenama	1170; 1160; 1180
MB627	izvori i prodori u atlantskim infralitoralnim muljevima	1130; 1160
MC127	izvori i prodori u atlantskim cirkalitoralnim stijenama	1170; 1180
MC622	izvori i prodori u atlantskim cirkalitoralnim muljevima	1160
MD122	izvori i prodori u atlantskim cirkalitoralnim stijenama otvorenog mora	1170
MD622	izvori i prodori u atlantskim cirkalitoralnim muljevima otvorenog mora	

7. Skupina 7: meki sedimenti (dubina veća od 1000 metara)

Oznaka u EUNIS-u	Naziv stanišnog tipa u EUNIS-u	Povezane oznake iz Priloga I. Direktivi o staništima
Atlantski ocean		
MA32	atlantski litoralni krupnozrnasti sedimenti	1130; 1160

MA42	atlantski litoralni miješani sedimenti	1130; 1140; 1160
MA52	atlantski litoralni pijesci	1130; 1140; 1160
MA62	atlantski litoralni muljevi	1130; 1140; 1160
MB32	atlantski infralitoralni krupnozrnasti sedimenti	1110; 1130; 1160
MB42	atlantski infralitoralni miješani sedimenti	1110; 1130; 1150; 1160
MB52	atlantski infralitoralni pijesci	1110; 1130; 1150; 1160
MB62	atlantski infralitoralni muljevi	1110; 1130; 1160
MC32	atlantski cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti	1110; 1160
MC42	atlantski cirkalitoralni miješani sedimenti	1110; 1160
MC52	atlantski cirkalitoralni pijesci	1110; 1160
MC62	atlantski cirkalitoralni muljevi	1160
MD32	atlantski cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti otvorenog mora	
MD42	atlantski cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog mora	
MD52	atlantski cirkalitoralni pijesci otvorenog mora	
MD62	atlantski cirkalitoralni muljevi otvorenog mora	
ME32	atlantski krupnozrnasti sedimenti gornjeg batijala	
ME42	atlantski miješani sedimenti gornjeg batijala	
ME52	atlantski pijesci gornjeg batijala	
ME62	atlantski muljevi gornjeg batijala	
MF32	atlantski krupnozrnasti sedimenti donjeg batijala	
MF42	atlantski miješani sedimenti donjeg batijala	
MF52	atlantski pijesci donjeg batijala	
MF62	atlantski muljevi donjeg batijala	
Baltičko more		
MA33	baltički hidrolitoralni krupnozrnasti sedimenti	1130; 1160; 1610; 1620

MA43	baltički hidrolitoralni miješani sedimenti	1130; 1140; 1160; 1610
MA53	baltički hidrolitoralni pijesci	1130; 1140; 1160; 1610
MA63	baltički hidrolitoralni muljevi	1130; 1140; 1160; 1650
MB33	baltički infralitoralni krupnozrnasti sedimenti	1110; 1150; 1160
MB43	baltički infralitoralni miješani sedimenti	1110; 1130; 1150; 1160; 1170; 1650
MB53	baltički infralitoralni pijesci	1110; 1130; 1150; 1160
MB63	baltički infralitoralni muljevi	1130; 1150; 1160; 1650
MC33	baltički cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti	1110; 1160
MC43	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti	1160; 1170
MC53	baltički cirkalitoralni pijesci	1110; 1160
MC63	baltički cirkalitoralni muljevi	1160; 1650
MD33	baltički cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti otvorenog mora	
MD43	baltički cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog mora	
MD53	baltički cirkalitoralni pijesci otvorenog mora	
MD63	baltički cirkalitoralni muljevi otvorenog mora	
Crno more		
MA34	litoralni krupnozrnasti sedimenti Crnog mora	1160
MA44	litoralni miješani sedimenti Crnog mora	1130; 1140; 1160
MA54	litoralni pijesci Crnog mora	1130; 1140; 1160
MA64	litoralni muljevi Crnog mora	1130; 1140; 1160
MB34	infralitoralni krupnozrnasti sedimenti Crnog mora	1110; 1160
MB44	infralitoralni miješani sedimenti Crnog mora	1110; 1170
MB54	infralitoralni pijesci Crnog mora	1110; 1130; 1160

MB64	infralitoralni muljevi Crnog mora	1130; 1160
MC34	cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti Crnog mora	1160
MC44	cirkalitoralni miješani sedimenti Crnog mora	
MC54	cirkalitoralni pijesci Crnog mora	1160
MC64	cirkalitoralni muljevi Crnog mora	1130; 1160
MD34	crnomorski cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti otvorenog mora	
MD44	crnomorski cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog mora	
MD54	crnomorski cirkalitoralni pijesci otvorenog mora	
MD64	crnomorski cirkalitoralni muljevi otvorenog mora	
Sredozemno more		
MA35	mediteranski litoralni krupnozrnasti sedimenti	1160; 1130
MA45	mediteranski litoralni miješani sedimenti	1140; 1160
MA55	mediteranski litoralni pijesci	1130; 1140; 1160
MA65	mediteranski litoralni muljevi	1130; 1140; 1150; 1160
MB35	mediteranski infralitoralni krupnozrnasti sedimenti	1110; 1160
MB45	mediteranski infralitoralni miješani sedimenti	
MB55	mediteranski infralitoralni pijesci	1110; 1130; 1150; 1160
MB65	mediteranski infralitoralni muljevi	1130; 1150
MC35	mediteranski cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti	1110; 1160
MC45	mediteranski cirkalitoralni miješani sedimenti	
MC55	mediteranski cirkalitoralni pijesci	1110; 1160
MC65	mediteranski cirkalitoralni muljevi	1130; 1160
MD35	mediteranski cirkalitoralni krupnozrnasti sedimenti otvorenog mora	
MD45	mediteranski cirkalitoralni miješani sedimenti otvorenog mora	
MD55	mediteranski cirkalitoralni pijesci otvorenog mora	

MD65	mediteranski cirkalitoralni muljevi otvorenog mora	
ME35	mediteranski krupnozrnasti sedimenti gornjeg batijala	
ME45	mediteranski miješani sedimenti gornjeg batijala	
ME55	mediteranski pijesci gornjeg batijala	
ME65	mediteranski muljevi gornjeg batijala	
MF35	mediteranski krupnozrnasti sedimenti donjeg batijala	
MF45	mediteranski miješani sedimenti donjeg batijala	
MF55	mediteranski pijesci donjeg batijala	
MF65	mediteranski muljevi donjeg batijala	

PRILOG III.

MORSKE VRSTE IZ ČLANKA 5. STAVKA 3.

1. [...]
2. pilašica vrste *Pristis clavata*;
3. pilašica vrste *Pristis pectinata*;
4. pilašica vrste *Pristis pristis*;
5. [...]
6. psina golema (*Cetorhinus maximus*) i velika bijela psina (*Carcharodon carcharias*);
7. glatki kostelj crnac (*Etmopterus pusillus*);
8. grebenska manta (*Manta alfredi*);
9. divovska manta (*Mobula birostris*);
10. golub uhan (*Mobula mobular*);
11. raža vrste *Mobula rochebrunei*;
12. raža vrste *Mobula japanica*;
13. raža vrste *Mobula thurstoni*;
14. raža vrste *Mobula eregoodootenkee*;
15. [...]
16. raža vrste *Mobula tarapacana*;
17. raža vrste *Mobula kuhlii*;
18. raža vrste *Mobula hypostoma*;
19. norveška raža (*Raja (Dipturus) nidarosiensis*);
20. bijela raža (*Raja alba*);
21. ražopsi (*Rhinobatidae*);
22. sklat sivac (*Squatina squatina*);
23. losos (*Salmo salar*);
24. morska pastrva (*Salmo trutta*);
25. ozimica (*Coregonus oxyrhynchus*).

PRILOG IV.

POPIS POKAZATELJA BIORAZNOLIKOSTI ZA POLJOPRIVREDNE EKOSUSTAVE IZ ČLANKA 9. STAVKA 2.

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Indeks populacije travnjačkih leptira	Opis: pokazatelj čine vrste koje se smatraju karakterističnima za europske travnjake i pojavljuju se u velikom dijelu Europe te su obuhvaćene većinom programa za praćenje leptira. Temelji se na geometrijskoj sredini kretanja za pojedine vrste. Jedinica: indeks. Metodologija: kako ju je izradila i upotrebljava je organizacija Butterfly Conservation Europe, Van Swaay, <i>C.A.M., Assessing Butterflies in Europe – Butterfly Indicators 1990-2018</i> (Procjena leptira u Europi – pokazatelji za leptire za razdoblje 1990. – 2018.), tehničko izvješće, Butterfly Conservation Europe, 2020.
Zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima	Opis: pokazateljem se opisuju zalihe organskog ugljika u mineralnim tlima zemljišta pod usjevima na dubini od 0 do 30 cm. Jedinica: tone organskog ugljika po hektaru. Metodologija: kako je utvrđena u Prilogu V. Uredbi 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova te potkrijepljena istraživanjem LUCAS (<i>Land Use/Cover Area frame Survey</i>, Okvirno istraživanje o uporabi i pokrovu zemljišta) u pogledu tla za 2022., Jones A. i sur., <i>LUCAS Soil 2022</i>, tehničko izvješće Zajedničkog istraživačkog centra (JRC), Ured za publikacije Europske unije, 2021.
Udio poljoprivrednog zemljišta s obilježjima krajobraza velike raznolikosti	Opis: Obilježja krajobraza velike raznolikosti, <u>kao što su granični pojasevi, živice, pojedinačna stabla ili skupine stabala, drvoređi, granična područja polja, manje površine, kanali, rječice, manja močvarna područja, terase, kamene strukture, kameni zidovi, jezerca i kulturna obilježja</u>, elementi su trajne prirodne ili poluprirodne vegetacije prisutni u poljoprivrednom kontekstu, koji pružaju usluge ekosustava i pridonose bioraznolikosti. U tu svrhu obilježja krajobraza moraju biti izložena što manjoj količini negativnih vanjskih poremećaja kako bi se omogućila sigurna staništa za različite taksone i stoga moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

	a) ne mogu se upotrebljavati u produktivne poljoprivredne svrhe (uključujući ispašu ili proizvodnju krme), <u>osim ako je takva upotreba nužna za očuvanje bioraznolikosti</u>, i b) ne bi se trebali tretirati gnojivom ili pesticidima, <u>uz iznimku tretiranja uz smanjenu upotrebu krutog gnoja</u>. Zemljište ostavljeno na ugaru, <u>među ostalim privremeno</u>, može se smatrati obilježjem krajobraza velike raznolikosti ako ispunjava navedene kriterije (a) i (b). Plodonosna stabla koja su dio <u>održivih</u> [...] poljoprivredno-šumarskih sustava <u>ili stabla u velikim starim voćnjacima na trajnim travnjacima</u> i produktivni elementi [...] živica isto se tako mogu smatrati obilježjima krajobraza velike raznolikosti ako ispunjavaju navedeni kriterij (b) i ako se žetva obavlja samo kad to ne bi ugrozilo visoke razine bioraznolikosti. Jedinica: postotak (udio korištene poljoprivredne površine). Metodologija: kako je izrađena u okviru pokazatelja I.21 iz Priloga I. Uredbi 2021/2115 u skladu s <u>najnovijom ažuriranom verzijom</u> istraživanja LUCAS u pogledu krajobraznih elemenata, Ballin M. i sur., <i>Redesign sample for Land Use/Cover Area frame Survey (LUCAS)</i> (Izmijenjeni plan uzorkovanja za potrebe istraživanja LUCAS), Eurostat 2018., i u pogledu zemljišta ostavljenog na ugaru, <i>Farm Structure, Reference Metadata in Single Integrated Metadata Structure</i> (Struktura poljoprivrednih gospodarstava, referentni metapodaci u jedinstvenoj integriranoj strukturi metapodataka), internetska publikacija, Eurostat, <u>te prema potrebi, u pogledu obilježja krajobraza velike raznolikosti koja nisu obuhvaćena navedenom metodologijom, metodologijom koju su države članice razvile u skladu s člankom 11. stavkom 4.a</u>. Metodologija istraživanja LUCAS redovito se ažurira kako bi se povećala pouzdanost podataka koje države članice upotrebljavaju u Europskoj uniji i na nacionalnoj razini pri provedbi svojih nacionalnih planova obnove prirode.
--	---

PRILOG V.

INDEKS ČESTIH VRSTA PTICA POLJOPRIVREDNIH STANIŠTA NA NACIONALNOJ RAZINI

Opis

Indeksom ptica poljoprivrednih staništa sažimaju se populacijski trendovi čestih i raširenih vrsta ptica poljoprivrednih staništa te bi on trebao služiti kao zamjenski pokazatelj za ocjenu stanja bioraznolikosti poljoprivrednih ekosustava u Europi. Nacionalni indeks ptica poljoprivrednih staništa skupni je indeks za više vrsta kojim se određuje stopa promjene relativne brojnosti vrsta ptica poljoprivrednih staništa na odabranim mjestima nadzora na nacionalnoj razini. Pokazatelj se temelji na posebno odabranim vrstama koje ovise o poljoprivrednim staništima kako bi se hranile i/ili gnijezdile. Nacionalni indeksi čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa temelje se na skupovima vrsta koji su relevantni za svaku državu članicu. Pokazatelj se izračunava s obzirom na baznu godinu u kojoj je vrijednost indeksa obično postavljena na 100. Vrijednostima kretanja iskazuje se ukupna promjena do koje je došlo u veličini populacije ptica poljoprivrednih staništa koje čine tu populaciju tijekom nekoliko godina.

Metodologija: Brlík i sur., 2021. *Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds* (Dugoročni i opsežni skup podataka za više vrsta kojim se prate promjene u populaciji čestih europskih ptica gnjezdarica). *Sci Data* 8, 21.
<https://doi.org/10.1038/s41597-021-00804-2>.

„Države članice s povijesno iscrpljenijim populacijama ptica poljoprivrednih staništa” znači države članice u kojima polovina ili više vrsta uključenih u nacionalni indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa ima negativan dugoročni populacijski trend. U državama članicama u kojima informacije o dugoročnim populacijskim trendovima nisu dostupne za neke vrste upotrebljavaju se informacije o statusu na razini Europe.

Te su države članice:

Češka

Danska

Estonija

Finska

Francuska

Njemačka

Mađarska

Italija

Luksemburg

Nizozemska

Španjolska.

„Države članice s povijesno manje iscrpljenim populacijama ptica poljoprivrednih staništa” znači države članice u kojima manje od polovine vrsta uključenih u nacionalni indeks čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa ima negativan dugoročni populacijski trend. U državama članicama u kojima informacije o dugoročnim populacijskim trendovima nisu dostupne za neke vrste upotrebljavaju se informacije o statusu na razini Europe.

Te su države članice:

Austrija

Belgija

Bugarska

Hrvatska

Cipar

Grčka

Irska

Latvija

Litva

Malta

Poljska

Portugal

Rumunjska

Slovačka

Slovenija

Švedska.

Popis vrsta koje se upotrebljavaju u okviru indeksa čestih vrsta ptica poljoprivrednih staništa u državama

Austrija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus spinoletta</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus citrinella</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Belgija – Flandrija	Belgija – Valonija
<i>Alauda arvensis</i>	<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>	<i>Anthus pratensis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>	<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Falco tinnunculus</i>	<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>	<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hippolais icterina</i>	<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>	<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>	<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>	<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>	<i>Motacilla flava</i>
<i>Motacilla flava</i>	<i>Passer montanus</i>
<i>Numenius arquata</i>	<i>Perdix perdix</i>
<i>Passer montanus</i>	<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Perdix perdix</i>	<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Phoenicurus ochruros</i>	<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Saxicola torquatus</i>	<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia communis</i>	<i>Vanellus vanellus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>	

Bugarska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>

<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Hrvatska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Jynx torquilla</i>

<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Cipar
<i>Alectoris chukar</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Clamator glandarius</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Coracias garrulus</i>
<i>Corvus corone cornix</i>
<i>Coturnix coturnix</i>

<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Fringilla monticola</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Iduna pallida</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Oenanthe cypriaca</i>
<i>Parus major</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Češka
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>

<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Danska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>

<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia curruca</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Estonija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]

[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]

Finska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Delichon urbica</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>

<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Francuska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Buteo buteo</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>

<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Njemačka
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus milvus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Grčka
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Apus apus</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Delichon urbicum</i>

<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco naumanni</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo daurica</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>

<i>Sylvia melanocephala</i>
<i>Upupa epops</i>

Mađarska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Irska
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Corvus cornix</i>

<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Fringilla coelebs</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Phasianus colchicus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
Italija
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Corvus cornix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>

<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer domesticus italiae</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Latvija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carpodacus erythrinus</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Locustella naevia</i>

<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Litva
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Luksemburg
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Emberiza citrinella</i>

<i>Lanius collurio</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sylvia communis</i>
Malta
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Cettia cetti</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Monticola solitarius</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Nizozemska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calidris pugnax</i>

<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>
<i>Hippolais icterina</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Spatula clypeata</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Tringa totanus</i>
<i>Turdus viscivorus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Poljska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>

<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Portugal
<i>Athene noctua</i>
<i>Bubulcus ibis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>

<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Delichon urbicum</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius meridionalis</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus migrans</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Upupa epops</i>

Rumunjska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>

<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slovačka
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slovenija
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
<i>Picus viridis</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>

<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Španjolska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Pterocles orientalis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>

<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Tetrax tetrax</i>
<i>Upupa epops</i>

Švedska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

PRILOG VI.

POPIS POKAZATELJA BIORAZNOLIKOSTI ZA ŠUMSKE EKOSUSTAVE IZ ČLANKA 10. STAVKA 2. I 2.A

Pokazatelj	Opis, jedinice i metodologija za određivanje i praćenje pokazatelja
Stojeće mrtvo drvo	Opis: pokazatelj se odnosi na količinu nežive stojeće drvene biomase u šumama i na drugoj šumovitoj zemlji. Jedinica: m³/ha. Metodologija: kako ju je izradila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010., uzimajući u obzir metodologiju utvrđenu u Prilogu V. Uredbi 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova.
Ležeće mrtvo drvo	Opis: pokazatelj se odnosi na količinu nežive drvene biomase koja leži na tlu u šumama i na drugoj šumovitoj zemlji. Jedinica: m³/ha. Metodologija: kako ju je izradila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010., uzimajući u obzir metodologiju utvrđenu u Prilogu V. Uredbi 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova.

Udio šuma raznodobne strukture	Opis: pokazatelj se odnosi na udio šuma dostupnih za opskrbu drvom raznodobne strukture u odnosu na šume jednodobne strukture. Jedinica: postotak šuma dostupnih za opskrbu drvom raznodobne strukture. Metodologija: kako ju je razvila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010.
Povezanost šuma	Opis: povezanost šuma znači stupanj kompaktnosti površina pokrivenih šumom. Određuje se u rasponu od 0 do 100. Jedinica: indeks. Metodologija: kako ju je izradio FAO, Vogt P. i sur., <i>FAO – State of the World's Forests: Forest Fragmentation</i> (FAO – Stanje svjetskih šuma: fragmentacija šuma), tehničko izvješće JRC-a, Ured za publikacije Europske unije, Luksemburg, 2019.
Indeks čestih vrsta ptica šumskih staništa	Opis: pokazateljem za ptice šumskih staništa opisuju se kretanja brojnosti čestih vrsta ptica šumskih staništa s obzirom na njihovu raširenost u Europi tijekom vremena. To je skupni indeks nastao na temelju podataka dobivenih promatranjem vrsta ptica karakterističnih za šumska staništa u Europi. Indeks se temelji na određenom popisu vrsta u svakoj državi članici. Jedinica: indeks. Metodologija: Brlík i sur., <i>Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds</i> (Dugoročni i opsežni skup podataka za više vrsta kojim se prate promjene u populaciji čestih europskih ptica gnjezdarica), Sci Data 8, 21. 2021.

Zalihe organskog ugljika	Opis: pokazateljem se opisuju zalihe organskog ugljika u listincu i mineralnom tlu na dubini od 0 do 30 cm u šumskim ekosustavima. Jedinica: tone organskog ugljika po hektaru Metodologija: kako je utvrđena u Prilogu V. Uredbi 2018/1999 u skladu sa smjernicama IPCC-a iz 2006. za nacionalne inventare stakleničkih plinova te potkrijepljena istraživanjem LUCAS (<i>Land Use/Cover Area frame Survey</i>, Okvirno istraživanje o uporabi i pokrovu zemljišta) u pogledu tla za 2022., Jones A. i sur., <i>LUCAS Soil 2022</i>, tehničko izvješće Zajedničkog istraživačkog centra (JRC), Ured za publikacije Europske unije, 2021.
<u>Udio šuma u kojima prevladavaju zavičajne vrste drveća</u>	Opis: <u>udio šuma i druge šumovite zemlje u kojima prevladavaju (> 50 % pokrivenosti) zavičajne vrste drveća.</u> Jedinica: % Metodologija: <u>kako ju je razvila i upotrebljava je konferencija FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010.</u>
<u>Raznolikost vrsta drveća</u>	Opis: <u>pokazateljem se opisuje prosječni broj vrsta drveća koje se pojavljuju na šumskim područjima.</u> Jedinica: <u>indeks.</u> Metodologija: <u>prema konferenciji FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> (Stanje europskih šuma 2020.), FOREST EUROPE 2020, te kako se primjenjuje u opisu nacionalnih inventara šuma u Tomppo E. i sur., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> (Nacionalni inventari šuma, metode za zajedničko izvješćivanje), Springer, 2010.</u>

PRILOG VII.

POPIS PRIMJERA MJERA OBNOVE IZ ČLANKA 11. STAVKA 8.

1. Obnoviti močvarna područja ponovnim natapanjem isušenih tresetišta, uklanjanjem struktura za isušivanje tresetišta ili uklanjanjem poldera te prestankom vađenja treseta.
2. Poboljšati hidrološke uvjete povećanjem količine, kvalitete i dinamike površinskih voda i razina podzemnih voda za prirodne i poluprirodne ekosustave.
3. Ukloniti neželjene makije ili nezavičajne plantaže na travnjacima, močvarnim područjima, u šumama i na zemljištima koja su slabo obrasla vegetacijom.
4. Primijeniti paludikulturu.
5. Vratiti riječne meandre i ponovno povezati umjetno odvojene meandre ili mrtvaje.
6. Ukloniti longitudinalne i lateralne prepreke (kao što su nasipi i brane), dati više prostora riječnoj dinamici i ponovno uspostaviti dionice rijeka sa slobodnim tokom.
7. Ponovno naturalizirati riječna korita i jezera te nizinske vodotoke, npr. uklanjanjem umjetnih metoda za učvršćivanje korita, optimiranjem sastava podloge te poboljšanjem ili razvojem pokrova staništa.
8. Ponovno uspostaviti prirodne procese sedimentacije.
9. Uspostaviti priobalne tampon zone, npr. priobalne šume, granične pojaseve, livade ili pašnjake.
10. Povećati broj ekoloških obilježja u šumama, kao što su velika, stara i umiruća stabla (stanišna stabla) i količine ležećeg i stojećeg mrtvog drva.
11. Raditi na diversificiranoj strukturi šume s obzirom na [...], **primjerice, sastav vrsta** i starost, omogućiti prirodnu obnovu i nasljeđivanje vrsta drveća.

11.a Pomoći pri migraciji podrijetla i vrsta tamo gdje bi to moglo biti potrebno uslijed klimatskih promjena.

12. Povećati raznolikost šume [...] **obnavljanjem** mozaika nešumskih staništa kao što su otvorene površine travnjaka ili vrištine, jezerca ili stjenovita područja.
13. Primijeniti pristupe šumarstva u skladu s prirodom ili trajnog šumskog pokrova; uvesti zavičajne vrste drveća.
14. Unaprijediti razvoj zavičajnih starih šuma i zrelih sastojina (npr. odustajanjem od sječe **ili aktivnim upravljanjem u kojem se prednost daje razvoju samoregulatornih funkcija i odgovarajućoj otpornosti**).
15. Uvesti obilježja krajobraza velike raznolikosti na obradivim zemljištima i travnjacima koji se intenzivno upotrebljavaju, kao što su granični pojasevi, granična područja polja sa zavičajnim cvijećem, živice, stabla, šumarci, terasni zidovi, jezerca, stanišni koridori, povezne točke itd.
16. Povećati poljoprivrednu površinu na kojoj se primjenjuju agroekološki pristupi upravljanju, kao što su organska poljoprivreda ili agrošumarstvo, sadnja više usjeva i plodored te integrirano upravljanje štetočinama i hranjivim tvarima.
17. Prema potrebi smanjiti intenzitet ispaše ili režime košnje na travnjacima i ponovno uspostaviti ekstenzivnu ispašu domaće stoke i ekstenzivne režime košnje ako ih se prestalo primjenjivati.
18. Zaustaviti ili smanjiti uporabu kemijskih pesticida te kemijskih i stajskih gnojiva.
19. Prestati s oranjem travnjaka i uvođenjem sjemena produktivnih trava.
20. Ukloniti plantaže na bivšim dinamičnim sustavima kontinentalnih sipina kako bi se ponovno omogućila prirodna dinamika vjetra u korist otvorenih staništa.
21. Poboljšati povezanost među staništima kako bi se omogućili razvoj populacija vrsta te dostatna razmjena jedinki ili gena, kao i migracije vrsta i njihova prilagodba klimatskim promjenama.
22. Omogućiti da ekosustavi razviju vlastitu prirodnu dinamiku, na primjer odustajanjem od sječe i promicanjem prirodnosti i divljine.

23. Ukloniti i nadzirati invazivne strane vrste te spriječiti ili smanjiti uvođenje novih.
24. Smanjiti negativne učinke ribolovnih aktivnosti na morski ekosustav, na primjer uporabom opreme koja manje utječe na morsko dno.
25. Ponovno uspostaviti važna mrijestilišta i uzgajališta ribe.
26. Osigurati strukture ili podloge za poticanje povratka morskog života, na primjer koraljnih/kamenih grebena ili grebena kamenica.
27. Obnoviti livade morskih trava i šume kelpa aktivnom stabilizacijom morskog dna, smanjenjem i, ako je moguće, uklanjanjem pritisaka ili aktivnim razmnožavanjem i sadnjom.

27.a Obnoviti ili poboljšati stanje karakterističnih populacija zavičajnih vrsta koje su ključne za ekologiju morskih staništa provedbom pasivnih ili aktivnih mjera obnove, primjerice uvođenjem juvenilnih jedinki.

28. Smanjiti različite oblike morskog onečišćenja, kao što su opterećenje hranjivim tvarima, onečišćenje bukom i plastični otpad.
29. Povećati gradske zelene površine s ekološkim obilježjima, kao što su parkovi, drveće i šumske površine [...], zeleni krovovi, travnjaci s divljim cvijećem, vrtovi, gradska hortikultura, drvoredi uz ceste, gradske livade i živice, jezerca i vodotoci, **uzimajući u obzir, među ostalim, raznolikost vrsta, zavičajne vrste, lokalne uvjete i otpornost na klimatske promjene.**
30. Zaustaviti, smanjiti ili sanirati onečišćenja nastala zbog farmaceutskih proizvoda, opasnih kemikalija, gradskih i industrijskih otpadnih voda i drugog otpada, uključujući otpatke i plastiku, kao i svjetlosnog onečišćenja u svim ekosustavima.
31. Pretvoriti neiskorištene nekretnine, bivša industrijska područja i kamenolome u prirodna područja.